

y 41

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 8

PODLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESE

CHORZÓW I G.ŚL.

PLAC MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 9-12, TEL. 409-01

SPRZEDAŻ
WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW
I SIARCZAMONU Z KOPALNI
„KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR.

CHORZÓW

SKARBOWE FERME

KONIUNKTURA GOSPODARCZA

MIESIĘCZNE TABLICE STATYSTYCZNE

WYDAWANE PRZEZ INSTYTUT BADANIA KONIUNKTUR GOSPODARCZYCH I CEN

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKA 85

TABL. 1. BANK POLSKI. WYPŁACALNOŚĆ

Rok lub miesiąc	BANK POLSKI							Niektóre pozycje bilansu płatniczego (saldo)		WYPŁACALNOŚĆ			
	Banknoty i zobowią- zania natych- miast płatne	Banknoty w obiegu	Rachunki żyrowe		Rezerwy (złoto, waluty i dewizy)	Kredyt dyskontowy, lombardowy i dla Skarbu oraz portfel papierów	Główne inne aktywa	Bilans bandlo- wy	Obroty kredyto- we banków	Protesty wekslowe Suma w milion. zł.	Odsetek prote- stów w urzędach pocztow. z usunięciem sezonowości	Upa- dłości ogło- szone (liczba)	
			ogółem	kas państwo- wych									Szacun- kowy odsetek
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych													
1929	1 788,7	1 310,6	468,3	326,6	1 212,3	819,5	116,8	- 24,8	+ 13,7	104,6	-	-	129
1930	1 609,3	1 328,9	269,0	136,9	1 064,4	748,7	145,5	+ 15,6	0,0	113,9	-	-	209
1931	1 452,7	1 245,0	180,1	37,6	878,0	731,9	189,1	+ 34,2	- 19,2	110,6	12,9	26,7	193
1932	1 258,2	1 089,9	150,6	11,1	684,3	826,8	199,8	+ 18,5	- 9,3	69,8	12,2	27,9	137
1933	1 185,3	1 009,0	156,7	17,2	567,6	867,1	188,1	+ 11,1	- 1,8	34,0	9,1	20,4	78
1934	1 178,7	950,3	206,2	28,8	539,0	836,5	180,9	+ 14,7	+ 0,1	23,4	6,9	14,9	67
1935	1 165,3	971,0	170,0	11,7	507,9	891,8	192,5	+ 5,5	- 1,8	19,2	5,8	12,2	38
1936	1 203,6	1 020,0	151,1	1,2	408,3	1 011,7	223,9	+ 1,9	- 4,4	17,9	5,0	11,8	35
1937	1 283,4	1 019,3	195,6	12,8	454,4	865,9	260,0	- 4,9	- 1,2	17,7	4,5	11,0	29
1937 VIII	1 269,5	1 020,8	172,2	15,7	461,4	837,4	259,7	- 10,6	+ 1,6	16,0	4,9	10,7	27
IX	1 325,3	1 044,8	209,6	25,8	466,1	876,2	257,0	- 22,6	- 3,5	17,8	4,5	11,4	
X	1 309,0	1 093,8	150,3	18,1	468,8	861,0	260,4	+ 2,2	- 2,3	18,8	4,1	13,3	36
XI	1 357,9	1 034,1	257,8	32,2	469,3	875,8	291,7	+ 3,1	- 5,5	18,0	3,9	9,6	
XII	1 419,2	1 059,5	294,6	35,5	471,0	917,2	291,0	- 2,1	+ 11,7	22,0	4,2	10,6	27
1938 I	1 340,7	1 014,0	259,7	71,5	468,1	830,1	276,4	- 11,9	- 3,1	19,7	4,4	12,3	
II	1 322,8	1 015,9	241,7	58,3	463,6	811,3	274,9	- 24,4	- 1,8	17,2	4,5	11,0	31
III	1 337,2	1 106,8	171,4	28,2	456,8	848,6	265,4	- 21,5	+ 1,5	20,4	4,3	12,0	
IV	1 365,2	1 141,0	168,8	51,7	453,8	866,7	257,6	- 20,8	- 1,9	19,7	4,3	11,9	31
V	1 401,3	1 123,3	219,2	61,6	460,8	891,7	287,6	- 16,6	- 0,8	21,7	4,5	13,3	
VI	1 396,7	1 137,4	198,3	37,4	458,6	914,0	265,3	- 10,9	- 2,0	21,0	4,9	14,0	31
VII	1 387,0	1 123,5	206,1	54,2	459,1	928,4	245,4	- 11,4	+ 4,7	22,0	-	14,2	
VIII	1 397,9	1 149,2	195,8	40,4	460,0	963,9	222,8	- 10,4	-	21,0	-	13,0	

TABL. 2. DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA BANKÓW. POGOTOWIE KASOWE

Rok lub miesiąc	Działalność kredytowa krótkoterminowa						Działalność kredytowa długoterminowa			Kredyty udzie- lone bankom zagranicznym		Pogotowie kasowe				
	Ogółem	Banki prywatne		Banki państwowe		Ogółem	Banki państw.		Portfel papierów warto- ściowych	Banki przyw.	Banki państw.	Banki pry- watne	P.K.O.	B.G.K.		
		Kredyt dyskon- towy	Otwarty kredyt	Pożycz- ki ter- minowe	Kredyt dyskon- towy		Otwarty kredyt	Pożycz- ki ter- minowe							Banki przyw.	Banki państw.
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych																
1929	2 391,8	946,6	868,2	24,7	272,0	117,5	162,8	1 202,6	100,1	658,8	443,7	76,5	35,2	5,3	16,4	9,4
1930	2 491,0	909,4	953,6	26,8	291,0	143,5	166,7	1 535,5	104,4	909,1	522,0	79,4	31,6	5,2	10,1	10,2
1931	2 095,1	695,6	804,0	24,4	269,0	153,6	148,5	1 783,8	93,5	1 109,0	581,3	68,6	26,2	5,6	11,0	12,2
1932	1 627,5	498,3	577,4	20,8	275,6	148,1	107,3	1 888,0	85,5	1 185,6	616,9	68,3	9,6	5,5	12,7	11,1
1933	1 416,7	425,8	460,3	17,4	279,5	139,1	94,6	1 988,3	80,9	1 256,3	651,1	62,7	6,7	5,9	13,8	9,7
1934	1 399,8	385,9	425,3	36,5	281,1	149,5	121,5	2 087,3	84,9	1 292,6	709,8	41,5	7,0	5,4	16,8	8,5
1935	1 435,0	373,4	416,6	56,7	269,0	154,3	165,0	2 190,9	88,5	1 305,8	796,6	36,3	8,1	5,5	14,6	7,2
1936	1 431,2	361,4	400,3	74,4	253,2	161,0	180,9	2 178,5	77,6	1 299,3	801,6	32,2	9,4	6,5	12,3	7,0
1937	1 447,0	378,2	368,3	66,1	273,0	156,0	205,4	2 410,3	65,4	1 293,7	1 051,2	36,1	17,7	6,8	13,2	5,6
1937 VIII	1 410,9	381,0	359,2	66,1	277,4	154,1	209,6	2 464,0	65,2	1 319,5	1 079,3	31,9	14,8	6,4	10,4	4,6
IX	1 447,4	377,5	357,0	67,3	277,1	157,8	218,8	2 492,4	65,9	1 349,9	1 076,6	29,3	15,8	6,8	11,7	5,7
X	1 455,5	378,0	366,7	68,4	298,9	165,4	220,2	2 467,9	67,9	1 315,2	1 084,8	29,9	18,6	7,2	10,3	3,6
XI	1 497,6	390,5	366,1	68,7	325,6	171,2	215,5	2 509,3	67,0	1 349,4	1 092,9	38,6	14,2	7,8	15,0	6,5
XII	1 537,6	400,7	348,8	75,7	330,5	160,2	215,5	2 492,0	70,8	1 275,0	1 146,2	34,3	13,0	11,5	17,1	1,5
1938 I	1 531,4	393,2	320,3	126,5	344,5	184,2	206,4	2 482,9	76,4	1 255,0	1 151,5	36,4	12,1	5,9	11,1	5,4
II	1 575,1	397,0	329,3	121,6	359,9	182,2	207,7	2 496,4	79,8	1 236,6	1 180,0	30,5	16,1	5,1	13,1	4,6
III	1 597,7	415,6	332,5	121,5	371,4	161,6	209,1	2 520,5	79,5	1 231,7	1 209,3	30,7	12,8	7,1	7,0	5,2
IV	1 611,7	417,6	333,0	126,3	351,0	158,9	215,0	2 553,5	78,5	1 273,9	1 201,1	30,4	12,6	5,6	7,2	4,0
V	1 601,8	412,0	335,2	125,0	330,3	160,3	214,5	2 592,1	82,8	1 310,4	1 198,9	31,5	12,6	5,7	9,1	3,8
VI	1 577,3	402,2	324,8	128,8	310,4	164,9	214,9	2 633,5	85,2	1 355,9	1 192,4	32,0	13,2	7,0	10,8	3,9
VII	1 556,3	405,3	323,6	126,5	312,6	173,3	215,0	2 657,1	88,2	1 360,8	1 208,1	27,2	13,0	6,5	9,2	3,3

TABL. 3. ŚRODKI OPERACYJNE BANKÓW. RYNEK LOKACYJNY

Rok lub miesiąc	Banki prywatne					Banki państwowe					Wkłady w bankach prywatnych i pań- stwowych ogółem	Rynek lokacyjny						
	Salda kredyto- we rachun- ków bieżących	Wkłady a vista i oszczęd- nościowe	Wkłady termino- we	Redys- konto	Kredyty otrzy- mane od ban- ków za- granicz- nych	Salda kredyto- we rachun- ków bieżących	Wkłady oszczęd- nościowe	Wkłady termino- we	Redys- konto	Kredyty otrzy- mane od ban- ków za- granicz- nych		Lokaty Skarbu Państwa	Wskaźniki kursów			Obroty na Gieldzie w Warszawie		
													5% po- życzki konw.	poży- czek zagan.	listów zast. I kateg.	akcji przem.	papie- rami procent- towymi	akcja- mi
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych												1928 = 100				w tys. złotych		
1929	273,2	401,8	344,4	292,6	502,7	334,1	173,0	184,7	96,4	76,6	661,5	1 711,2	83,4	95,6	89,7	66,2	5 759	2 168
1930	285,9	421,7	395,9	252,6	513,9	376,9	254,8	144,0	101,6	108,5	950,1	1 879,2	74,8	85,0	100,4	46,7	7 419	1 633
1931	240,4	318,6	303,8	245,1	403,5	317,0	338,0	141,5	135,3	92,4	1 123,5	1 664,3	62,3	68,2	91,6	26,7	6 603	1 262
1932	185,7	223,3	190,1	220,6	251,6	325,3	443,9	122,1	189,3	18,1	1 153,1	1 490,4	52,1	49,6	75,8	18,6	6 358	729
1933	166,9	202,4	150,9	175,2	192,7	341,0	518,5	133,4	187,7	17,4	1 198,5	1 513,1	60,0	49,8	80,7	19,9	5 884	628
1934	157,9	203,3	129,9	167,2	162,3	420,7	619,6	147,8	153,4	13,5	1 229,5	1 679,2	81,3	62,0	101,2	19,3	7 694	903
1935	146,8	234,5	131,8	170,1	136,7	405,6	724,2	145,0	198,5	20,5	1 268,9	1 787,9	83,3	64,2	107,1	21,8	6 315	879
1936	169,7	230,8	115,5	157,7	115,5	414,5	718,3	153,5	215,2	20,3	1 185,4	1 802,3	88,9		113,7 ^d	25,1	7 021	1 468
1937	204,9 ^r	245,2 ^r	124,0 ^r	138,4 ^r	85,7 ^r	552,9	777,1	265,3	151,0	22,8	1 194,7	2 169,4	98,6		128,2	29,6	7 927	1 123
1937 VIII	205,6	250,8	130,5	133,6	75,0	552,0	792,3	310,6	144,2	22,2	1 222,1	2 241,8	102,2		133,7	30,4	8 153	780
IX	203,5	249,5	131,1	129,1	73,1	558,7	798,0	268,6	145,8	19,4	1 253,3	2 209,4	99,8		132,2	31,9	10 291	812
X	222,8	252,6	129,5	122,4	73,2	578,1	803,0	276,4	155,6	20,2	1 218,4	2 262,4	101,7		130,2	29,8	7 240	1 156
XI	226,5	251,8	132,0	128,1	73,3	634,3	811,1	283,5	144,3	20,0	1 247,8	2 339,2	103,8		134,7	30,4	6 993	1 151
XII	221,0	260,4	136,3	161,1	77,2	674,5	821,1	276,0	168,9	22,3	1 177,3	2 389,3	111,3		147,1	35,8	7 378	1 014
1938 I	208,5	269,7	139,5	141,5	75,3	617,2	857,7	285,1	161,7	21,6	1 160,3	2 377,7	113,6		150,0	38,7	10 666	1 999
II	201,1	271,5	143,9	136,3	72,7	632,1	867,6	300,6	156,0	20,5	1 141,9	2 416,8	113,1		148,6	38,0	9 123	1 276
III	216,9	275,0	140,3	167,0	70,3	612,7	828,7	317,9	159,8	22,0	1 134,1	2 391,5	116,1		148,4	36,2	9 131	2 645
IV	206,6	279,3	138,6	161,2	70,6	589,0	837,5	301,6	153,4	18,2	1 178,2	2 352,6	115,8		151,4	37,5	14 389	1 507
V	227,4	287,3	138,9	145,1	67,0	561,9	836,3	298,1	151,3	22,5	1 216,4	2 319,9	115,7		153,0	36,7	7 303	957
VI	227,5	292,1	137,5	131,8	64,5	576,6	849,5	285,7	151,2	24,0	1 258,6	2 368,9	117,2		157,4	37,2	6 018	886
VII	226,5	291,9	137,6	126,8	65,0	563,9	865,3	275,6	150,7	23,2	1 271,2	2 360,8	115,4		155,9	41,6	6 878	1 128
VIII													115,1		155,5	44,0	5 011	1 461

TABL. 4. WSKAŹNIKI RYNKU PIENIĘŻNEGO

Rok lub miesiąc	Obieg pieniężny	Obieg wekslo- wy (dane szac., z usun- sezonow)	Listy zastaw- ne i obli- gacje w obiegu	E m i s j e		Kredyty między- banko- we krajowe	Stopa dyskontowa	Stopa wkładowa		R e n t o w n o ś ć									
				listów zastaw- nych i o- bligacji	akcji			banków prywatnych	P. K. O.	polskich pożyczek państwowych		listów zastawnych							
										5% kon- wersyjnej	zagan- icznych	I kategorii	II kategorii						
Stan w końcu miesiąca												w milionach zł.		1928 = 100		w milionach złotych			
1929	1 555,6	105,1		72,5	70,9	130,5	- 12,8	6,3 - 9,9	2,0 - 6,7	10,89	8,25	12,80	14,80						
1930	1 561,3	94,2		70,4	57,8	144,6	7,8 - 11,8	4,7 - 8,7	2,0 - 7,0	11,87	9,30	11,44	13,10						
1931	1 484,4	76,7		48,9	20,6	95,6	7,9 - 11,0	5,0 - 8,0	2,0 - 7,0	14,30	11,93	12,60	14,26						
1932	1 362,9	47,5		21,5	36,0	104,8	9,0 - 10,9	4,9 - 7,9	2,0 - 6,2	16,99	15,95	15,20	16,83						
1933	1 343,7	33,6		0,7	11,9	104,3	6,3 - 9,5	4,2 - 7,0	0,6 - 5,0	14,82	15,85	14,28	15,48						
1934	1 312,2	31,7		4,8	6,0	104,6	5,0 - 9,5	3,8 - 6,5	0,5 - 4,0	10,91	12,76	11,36	13,21						
1935	1 365,7	31,7		16,2	18,1	110,4	4,9 - 9,5	3,8 - 6,5	0,5 - 4,0	10,65	12,30	10,75	13,61						
1936	1 431,7	34,7		38,8	19,0	117,4	5,0 - 9,5	3,8 - 6,5	0,5 - 4,0	10,02		10,10	12,29						
1937	1 454,3	44,9		18,5	30,5	88,3	5,0 - 9,5	3,6 - 6,0	0,5 - 3,8	9,01		8,98	10,78						
1937 VIII	1 465,7	48,6				89,0	5,0 - 9,5	3,3 - 5,5	0,5 - 3,5	8,66		8,58	10,35						
IX	1 494,5	44,4	1 958,9		6,0	89,0	5,0 - 9,5	3,3 - 5,5	0,5 - 3,5	8,87		8,68	10,42						
X	1 550,9	47,3			10,8	85,4	5,0 - 9,5	3,3 - 5,5	0,5 - 3,5	8,70		8,81	10,34						
XI	1 468,9	53,6				86,6	5,0 - 9,5	3,3 - 5,5	0,5 - 3,5	8,52		8,52	10,33						
XII	1 497,6	49,4	1 973,9		6,4	93,2	5,0 - 9,5	3,3 - 5,5	0,5 - 3,5	7,95		7,80	19,37						
1938 I	1 433,5	50,1				93,4	4,5 - 9,5	3,0 - 5,5	0,5 - 3,0	7,79		7,65	8,83						
II	1 438,0	54,3			20,4	91,0	4,5 - 9,5	3,0 - 5,0	0,5 - 3,0	7,81		7,72	8,83						
III	1 530,3	53,4	1 978,1			76,4	4,5 - 9,5	3,0 - 5,0	0,5 - 3,0	7,62		7,73	8,93						
IV	1 578,6	50,5				80,5	4,5 - 9,5	3,0 - 5,0	0,5 - 3,0	7,64		7,58	8,86						
V	1 548,6	55,7				83,1	4,5 - 9,5	3,0 - 5,0	0,5 - 3,0	7,65		7,50	8,74						
VI	1 568,8	53,5				78,0	4,5 - 9,5	3,0 - 5,0	0,5 - 3,0	7,55		7,29	8,68						
VII	1 562,7	53,9				77,3	4,5 - 9,5	3,0 - 5,0	0,5 - 3,0	7,67		7,36	8,33						
VIII	1 598,3							3,0 - 5,0	0,5 - 3,0	7,69		7,38	8,31						

TABL. 5 — 6. CENY I PLACE

T a b l. 5.

Rok lub miesiąc	Wskaź- nik ogólny cen hurtow- ych	C e n y h u r t o w e a r t y k u ł ó w p r z e m y s ł o w y c h													
		Ogół- em	Surowce i półfabrykaty			S u r o w c e				P ó ł f a b r y k a t y				Wyroby gotowe	
			uzależ- nione od za- granic- nicy	skarte- lizo- wane	pozosta- łe	Ogół- em	Węgiel kamienny	Drewno surowe	Su- rowce włók- nienne	Ogół- em	Żelazo	Mine- ralne mate- rialy bu- dowlane	Drewno obro- bione	Przędza	Ogółem
1928 = 100															
1929	96,3	98,6	94,4	107,5	93,6	97,4	113,8	93,3	88,4	97,0	100,8	97,7	97,8	101,3	100,0
1930	85,5	89,8	69,7	108,2	81,0	83,8	116,1	71,9	62,7	87,7	100,9	91,8	84,9	77,8	97,0
1931	74,6	76,8	51,6	106,8	63,7	69,8	116,1	49,5	45,1	74,8	99,0	82,9	63,7	58,4	84,7
1932	65,5	67,4	42,2	103,4	52,5	62,1	116,1	38,3	36,4	64,9	91,8	75,5	46,7	50,1	74,4
1933	59,0	61,0	44,9	91,9	49,1	57,6	97,9	38,7	38,3	59,6	85,2	58,9	39,3	48,5	65,3
1934	55,7	59,4	44,0	87,6	49,1	57,6	92,7	44,3	38,0	57,1	82,0	54,9	41,3	47,2	63,2
1935	53,0	56,7	42,4	81,7	47,3	54,3	83,9	44,0	36,6	54,9	78,1	47,8	39,7	45,9	60,6
1936	54,0	57,1	46,0	75,4	50,9	56,5	77,3	52,3	39,6	55,4	70,9	46,0	43,5	49,9	59,5
1937	59,4	60,9	51,7	76,8	57,2	63,0	77,3	68,2	41,3	59,4	75,4	48,0	54,6	53,3	60,9
1937 VIII	59,6	60,8	50,4	78,1	56,7	61,8	77,3	64,0	39,5	59,9	79,9	48,1	54,6	52,7	60,9
IX	59,6	60,4	47,7	77,8	56,4	60,8	77,3	62,9	36,5	59,5	79,9	48,0	54,4	52,4	61,0
X	58,4	59,8	46,5	77,8	55,3	59,9	77,3	62,5	36,1	58,7	79,9	48,0	53,9	50,8	60,9
XI	58,4	59,6	44,5	77,7	55,3	60,0	77,3	65,0	34,8	58,2	79,9	47,8	53,2	50,1	60,8
XII	58,1	59,6	42,7	77,8	55,7	60,3	77,3	68,5	34,8	58,0	79,9	47,8	53,4	49,9	60,8
1938 I	58,0	59,5	42,2	78,0	55,8	60,6	77,3	69,6	34,4	57,7	79,9	47,6	53,0	49,5	60,4
II	57,7	59,4	43,2	78,1	55,5	60,6	77,3	68,0	35,4	57,7	79,9	48,3 ^c	53,1	49,2	60,2
III	56,9	59,0	41,6	78,1	54,9	59,4	77,3	65,9	34,2	57,6	79,9	48,8 ^c	52,7	49,1	60,2
IV	57,2	58,4	41,8	78,1	53,5	57,6	77,3	60,6	34,4	57,4	79,9	48,9	51,8	49,1	60,1
V	56,9	57,8	40,2	78,0	52,7	56,0	77,3	56,7	33,0	57,3	79,9	48,9 ^c	52,2	49,0	59,9
VI	56,8	57,5	40,5	77,9	52,0	55,1	77,3	53,5	33,9	57,2	79,9	48,8 ^c	52,1	48,5	59,8
VII	56,4	57,1	40,5	77,3	51,4	55,0	77,3	53,2	33,8	56,3	79,9	48,5 ^c	52,0	46,3	59,5
VIII	55,0	56,9	39,8	77,4	51,4	54,6	77,3	51,3	33,1	56,5	79,9	48,6	51,8	47,0	59,2

T a b l . 6.

Rok lub miesiąc	Ceny hurtowe				Koszty utrzymania			Płace nominalne		Płace realne		
	Artykuły przemysłowe nabywane przez rolników	Artykuły sprzedawane bezpośrednio przez rolników			rodzin robotniczych		rodzin pracowników umysłowych	robotników przemysłowych	pracowników państwowych	robotników przemysłowych		pracowników państwowych
		O g ó ł e m		Zboża	Zwierzęta rzeźne	Ogółem				W tem żywność	urzęd- ników	funkcjona- riusz niższych
		wsk. sur.	z usun. sezon.									
1 9 2 8 = 1 0 0												
1929	100,7	89,5	73,8	105,5	100,5	97,0	102,9	108,4	104,8	108,1	101,9	104,4
1930	98,5	67,6	50,8	80,9	92,1	83,7	96,9	108,1	104,8	117,4	108,2	113,9
1931	90,4	59,5	54,4	56,7	82,8	73,9	86,6	100,9	94,0	121,9	109,1	113,4
1932	81,0	48,9	49,4	43,8	74,8	64,8	76,5	92,8	83,2	124,2	108,8	111,4
1933	72,6	42,6	44,0	42,5	67,5	58,0	69,5	85,5	80,1	126,6	115,2 _m	118,8 _m
1934	70,3	37,0	35,0	36,7	62,6	52,3	65,5	82,0	79,3	131,0	121,0 _m	126,7 _m
1935	66,3	35,8	32,8	35,5	60,0	49,9	63,5	80,5	78,5	134,3	123,5 _n	131,1 _n
1936	64,6	38,7	37,7	38,7	58,0	48,5	61,2	80,3	71,2	138,5	114,9 _n	125,5 _n
1937	66,1	49,2	55,8	43,5	62,0	53,9	63,0	82,2	71,2	132,7	111,6	117,4
1937 VIII	66,4	49,7	50,3	55,5	61,3	53,1	62,6	82,5	71,2	134,6	112,3	118,6
IX	66,4	50,3	51,3	55,6	62,7	54,8	63,3	83,0	71,2	132,4	111,1	115,9
X	66,0	48,3	49,3	54,5	62,0	53,8	63,0	83,2	71,2	134,2	111,6	117,3
XI	65,8	49,1	49,3	54,5	62,4	54,3	63,5	85,2	71,2	136,5	110,7	116,5
XII	65,7	47,4	48,8	53,0	62,1	53,9	63,4	86,0	71,2	138,5	110,9	117,1
1938 I	65,6	46,8	49,8	52,3	61,4	52,8	63,0	86,7	71,2	141,2	111,6	118,4
II	65,6	46,1	48,8	50,6	61,2	52,6	63,0	86,2	71,2	140,8	111,6	118,8
III	65,4	44,8	45,5	48,0	60,8	52,0	62,7	86,0	71,2	141,4	112,1	119,6
IV	65,5	46,0	44,5	48,1	60,9	52,1	63,3	86,3 _c	74,8	142,7 _c	115,0	128,1
V	65,2	45,9	43,6	50,4	61,0	52,2	63,8	88,2	74,8	144,6	114,1	127,9
VI	65,2	46,3	44,3	50,8	60,8	51,9	64,2	88,2	74,8	144,6	113,4	128,3
VII	64,7	45,6	43,8	47,5	60,8	52,0	63,1	88,2	74,8	144,6	115,4	128,3
VIII	64,7	41,0	41,3	37,8	60,8	52,0	62,1	88,2	74,8	144,6	117,2	128,3

TABL. 7—8 WSKAŹNIKI PRODUKCJI

T a b l . 7.

Rok lub miesiąc	Wskaźnik ogólny	Dobra wytwórcze	Dobra spożycia	Dobra pozostałe (energetyczne i eksportowe)	G ó r n i c t w o						
					Węgiel kamienny	Ropa naftowa	Gaz ziemny	Ruda żelazna	Ruda cynkowa i ołowiana	Sole potasowe]	Sól kamienna i warzona
					z usunięciem sezonowości 1928 = 100						
1929	101,9	99,5	100,8	107,9	113,3	91,0	102,2	94,5	102,9	105,0	104,0
1930	89,7	86,9	90,0	93,5	92,2	89,5	106,2	68,1	95,6	89,2	97,3
1931	78,2	73,2	78,0	86,8	93,8	85,2	103,3	40,4	55,8	76,3	102,4
1932	63,7	56,6	67,1	69,6	70,3	74,9	94,9	11,0	22,0	87,2	89,8
1933	70,0	67,7	71,4	71,4	67,6	74,3	100,7	23,3	32,0	87,3	82,1
1934	78,8	79,7	78,6	77,7	72,2	71,4	102,2	36,0	33,7	88,0	92,3
1935	84,9	88,0	86,1	77,8	69,6	69,5	106,4	47,6	28,6	112,3	94,0
1936	94,3	103,1	93,0	82,2	72,3	68,7	105,0	66,5	31,1	126,5	100,7
1937	110,7	127,3	102,7	97,1	88,6	67,7	115,6	111,1	44,7	152,0	107,7
1937 VIII	114,5	132,5	106,3	99,0	89,8	66,1	118,2	124,5	46,7	155,0	115,6
IX	112,1	132,3	101,6	97,1	87,8	67,0	118,9	118,7	46,9	175,7	125,2
X	111,9	134,2	99,5	96,6	87,1	67,2	124,1	125,9	47,1	171,8	108,4
XI	114,5	137,6	102,3	97,9	86,3	68,4	126,8	119,6	46,3	192,8	125,3
XII	114,5	135,1	105,1	97,2	84,5	68,6	120,9	131,0	45,5	196,7	106,4
1938 I	115,2	134,2	104,9	101,8	96,6	67,9	122,0	130,6	44,5	196,3	133,3
II	120,9	139,4	112,0	105,8	102,1	68,2	114,2	133,9	44,1	210,7	110,1
III	122,7	141,5	116,3	102,8	89,9	70,0	117,2	128,5	45,1	201,6	114,0
IV	116,9	136,3	106,3	103,4	94,1	69,3	123,2	120,8	45,1	148,7	116,6
V	116,4	135,0	105,5	104,7	95,6	69,1	127,0	107,2	47,5	143,1	168,3
VI	120,2	140,4	109,6	105,5	99,0	67,5	126,0	114,9	45,1	131,9	141,8
VII	117,9	136,2 _c	104,0 _c	104,9 _c	96,2	70,0 _c	124,4 _c	125,4 _c	45,2	84,0	140,1
VIII	120,8	145,4	109,1	101,1	90,6	66,6	127,7	123,2	46,1	171,5	136,8

T a b l . 8.

Rok lub miesiąc	Hutnictwo		Energia elektryczna	Przemysł przetwórczy										
	Żelazne	Cynkowe		Metalowy i maszynowy	Elektrotechniczny	Chemiczny	Mineralny	Drzewny	Włókienniczy	Odziewczy	Skórny	Spożywczy	Papierniczy	Poligraficzny
1929	96,2	104,8	116,7	97,1	112,2	102,7	100,2	93,9	87,3	100,4	76,8	116,0	102,4	100,0
1930	83,6	108,1	111,3	82,8	88,1	99,5	75,8	73,3	71,0	89,2	81,9	108,2	97,7	99,9
1931	68,3	81,0	99,6	68,9	73,3	88,6	60,0	56,9	67,7	74,8	75,8	87,0	82,5	90,6
1932	36,1	52,5	86,3	54,9	58,1	78,9	45,9	52,6	60,7	59,7	81,2	70,8	78,7	77,9
1933	54,8	51,4	91,4	64,0	77,6	87,5	53,3	63,5	73,3	77,7	91,1	63,7	84,8	91,7
1934	57,8	57,6	100,3	76,2	111,5	102,3	70,5	78,1	77,6	89,0	103,1	72,9	98,2	93,1
1935	62,3	52,4	107,4	86,7	174,1	103,7	79,4	80,0	89,8	93,0	119,2	74,6	106,9	107,9
1936	77,7	57,2	117,7	103,6	232,3	112,2	93,7	86,1	97,6	98,1	127,1	79,0	126,9	115,1
1937	100,4	66,5	137,9	130,0	308,8	132,8	109,0	101,3	108,0	99,2	135,1	87,8	144,1	126,4
1937 VIII	105,4	67,6	142,2	136,0	332,9	137,1	109,5	104,0	112,6	108,8	133,7	90,7	145,9	126,7
IX	102,8	68,6	140,6	134,1	341,0	137,3	112,1	99,4	100,3	105,2	126,5	91,3	152,0	130,0
X	105,5	69,1	138,4	139,1	341,6	136,1	112,8	100,2	100,0	96,0	127,2	87,6	150,8	133,5
XI	107,0	68,0	142,0	143,6	334,8	141,4	113,8	105,0	109,8	98,2	129,3	83,2	152,0	136,6
XII	106,5	65,6	141,9	139,6	328,7	137,7	113,1	107,3	110,8	106,7	129,8	89,7	146,8	129,2
1938 I	94,7	63,1	140,8	142,6	346,6	140,2	110,1	103,3	109,8	107,1	136,4	88,5	152,8	130,7
II	104,0	62,4	146,1	147,3	349,9	141,0	118,3	106,9	115,8	107,4	133,5	100,0	155,5	129,1
III	112,8	64,8	152,9	147,3	345,4	142,1	119,6	118,4	128,5	104,7	131,6	97,5	155,0	132,0
IV	107,5	65,9	156,2	144,3	341,7	139,3	109,7	100,3	107,1	101,5	128,3	95,7	150,4	130,4
V	97,3	65,2	155,1	144,6	366,6	139,8	111,0	105,0	106,5	91,0	132,2	94,6	153,6	134,3
VI	104,8	63,8	156,8	149,4	395,8	142,2	116,7	99,8	114,9	85,8	131,4	96,3	156,9	134,4
VII	98,1 _c	68,4 _c	156,0	144,2	388,5	142,5	114,5	102,7 _c	113,3	98,4	144,2 _c	92,2	153,4	135,8 _c
VIII	115,7	65,5	152,9	154,7	390,7	144,7	114,0	100,9	111,2	107,1	130,7	96,5	157,3	135,9

1) bez usunięcia sezonowości

4
TABL. 10. SYMPTOMY PRODUKCJI I OBROTÓW.

Rok lub miesiąc	Zbyt węgla dla przemysłu w tys. tonn	Opłaty stemplowe	Weksle wystawione	Ładunki kolejowe Wskaźnik 1926=100	Handel zagraniczny			Przemysł węglowy			Hutnictwo żelazne		
					Wywóz	Przywóz	Przywóz wyrob. przemysł. poza masz. z usun. sezonow.	Produkcja	Zbyt krajowy	Wywóz	Produkcja walcowni	Wysyłki krajowe	Wywóz
		w milion. zł			w milionach zł			w tysiącach tonn					
z usunięciem sezonowości													
1929	1203	50,4	1083	103,3	224,4	259,2	81,8	3 853	2 295	1 163	80,2	58,3	14,5
1930	952	46,3	960	85,6	202,8	187,2	53,1	3 125	1 715	1 044	75,3	39,2	29,8
1931	810	39,3	777	78,1	157,5	122,4	42,9	3 189	1 612	1 169	62,7	29,7	28,4
1932	632	29,7	503	60,0	90,3	71,8	23,2	2 403	1 287	842	33,7	20,2	10,7
1933	651	25,2	358	60,6	80,0	68,9	19,7	2 220	1 296	784	49,3	24,9	19,8
1934	699	22,2	335	67,2	81,3	66,6	18,5	2 436	1 342	841	51,7	29,0	17,2
1935	732	23,1	343	70,1	77,1	71,7	22,0	2 378	1 432	741	56,2	33,2	17,1
1936	843	20,4 _b	363	71,7	85,5	83,6	24,2	2 479	1 576	811	69,0	43,2	18,9
1937	1001	21,8	426	82,5	99,5	104,5	27,2	3 018	1 863	916	87,7	57,7	18,7
1937 VIII	1071	20,6	441	89,4	96,5	107,1	19,5	3 109	1 961	922	93,8	73,9	13,1
IX	1020		348	88,2	90,6	113,2	28,3	3 197	2 012	946	95,2	69,5	11,4
X	967	21,9	508	85,2	108,3	105,1	25,5	3 354	2 137	030	95,5	68,6	13,8
XI	1003		542	82,6	111,1	108,0	26,6	3 232	2 094	1 949	89,7	55,9	14,2
XII	1081		453	90,1	108,6	110,7	29,9	3 338	2 183	970	82,2	53,5	19,2
1938 I	1093	23,3	522	86,7	91,5	103,4	30,2	3 379	2 206	862	77,6	49,4	12,1
II	1062		493	92,3	84,7	109,1	33,8	3 074	1 868	820	87,1	57,4	9,7
III	1067	23,6	462	92,2	102,1	123,6	36,2	3 003	1 750	882	101,7	78,1	11,2
IV	1191		468	96,1	93,6	114,4	35,7	2 911	1 720	924	91,7	67,3	14,0
V	1160		537	94,8	95,9	112,5	32,9	2 857	1 680	913	86,4	66,3	18,4
VI	1178	454	88,9	87,4	98,8	29,8	2 902	1 707	977	86,7	63,5	23,9	
VII	1092	450	91,3	95,8	107,2	31,6	3 151	1 854	1 008	91,5	62,1 _c	15,0 _c	
VIII	1096		564		95,2	105,6		3 139	1 970	941	103,6	65,9	20,5

Dla lat ubiegłych podawane są przeciętne liczby bezwzględnych lub wskaźników z poszczególnych miesięcy, kwartałów lub półroczy (odpowiednio do tego, jak podawane są dane bieżące).

W wypadkach, kiedy obliczane są dane kwartalne lub półroczne, dla zawartych w tablicach niepełnych okresów kwartalnych lub półrocznych podane są liczby dla całego kwartału lub półrocza w skład którego wchodzi dany miesiąc.

Bliższe wyjaśnienia metod obliczeń wszystkich szeregów p. w uwagach do tablic z lipca 1935 r.

c Dane poprawione.

m Wskaźniki po potrąceniu sum przeznaczonych na płacenie rat Pożyczki Narodowej były niższe i wynosiły przeciętnie w 1933 r. dla urzędników 112,6, dla funkcjonariuszów niższych 117,6; w 1934 r. odpowiednio 115,7 i 124,4.

n Wskaźniki po potrąceniu sum przeznaczonych na płacenie rat Pożyczki Inwestycyjnej były niższe i wynosiły: przeciętnie w 1935 r. dla urzędników 118,0, dla funkcjonariuszów niższych 128,8; w 1936 r. odpowiednio 115,7 i 124,4.

p Zmiana od 15 stycznia 1936 r. przepisów o opłatach stemplowych (w szczególności zniesienie opłat od rachunków i pokwitowań).

r Z dniem 1 stycznia 1937 r. uległ zmianie skład banków prywatnych wchodzących do łącznego bilansu Ministerstwa Skarbu. Oprócz 4 banków, które Instytut dotychczas we własnym zakresie wyłączał z ogólnych liczb bilansowych, wyłączono ponadto Bank Ziemiński w Wilnie, oraz 6 banków kredytu krótkoterminowego, znajdujących się w stanie cichej lub jawnej likwidacji, włączono natomiast 20 mniejszych domów bankowych. Jak wynika z liczb porównawczych za grudzień 1936 r., dane według nowego składu bilansu różniły się od liczb według składu poprzedniego kolejno; kredyt dyskontowy o — 3,1%, otwarty kredyt o — 2,1%, pożyczki terminowe o — 16,9%, portfel papierów procentowych o — 17,1%, pogołowia kasowe o + 6,7%, wkłady terminowe o + 2,1%, redyskonto o — 6,7% i kredyty międzybankowe krajowe o — 29,5%. Pozostałe pozycje wykazują różnice minimalne.

s W tym 75,6 milionów stanowią nowe akcje „Wspólnoty Interesów”, emitowane jedynie na miejsce wycofanych z obiegu akcji dotychczasowych.

t Z dniem 1 stycznia 1938 r. Komisariat Bankowy wprowadził zmiany w układzie niektórych pozycji. Według tego nowego układu, w porównaniu ze stanem na koniec grudnia 1937 r. — kredyt dyskontowy był niższy o 1,6 milionów zł., kredyt otwarty niższy o 16,6 mil. zł.; pożyczki terminowe wyższe o 18,2 mil. zł.; portfel papierów procentowych wyższy o 8,6 mil. zł.; stan pogołowia kasowego wynosił 12% wobec 11,5% według starego układu.

941

GIESCHE, SPÓŁKA AKCYJNA

WĘGIEL KAMIENNY

CYNK: surowy, rafinowany, elektrolityczny, prasowany
BLACHA CYNKOWA, KADM
OŁÓW
WYROBY OŁOWIANE
KWAS SIARKOWY, OLEUM

Wysokowartościowe WYROBY SZAMOTOWE

CEGLA wymiarów normalnych i kształtowa półkwaśna, neutralna, zasadowa, wysokozasadowa, kwasoodporna, izolacyjna
dla cegieł, wapienników, cementowni, szklarni, przemysłu metalurgicznego, cukrowniczego, naftowego, chemicznego

„GIESCHE“ FABRYKA PORCELANY

Sp. Akc.
PORCELANA stołowa: biała i dekorowana
Apteczna i laboratoryjna
Elektrotechniczna: instalacyjna, jak: izolatory, rolki, tulejki, fajki, rozetki sufitowe itp.
Montażowa, jak: gniazda, łączniki, oprawki, bezpieczniki, armatury hermetyczne itp.

IZOLATORY DO WYSOKIEGO NAPIĘCIA DO 35000 V

KATOWICE

UL. PODGÓRNA Nr 4

72-6, 14, 23, 32, 40

KWARTALNIK

Przegląd Oszczędnościowy

Organ Centralnego Komitetu Oszczędnościowego
Rzeczypospolitej Polskiej

Największe czasopismo w Polsce poświęcone zagadnieniom z zakresu teorii i polityki oszczędnościowej, organizacji i techniki pracy instytucji oszczędnościowych i finansowych w kraju oraz za granicą.

Każdy zeszyt kwartalnika objętości do 100 stron zawiera, poza działem ogólnym i specjalnym, bogaty dział kroniki, drobne wiadomości z kraju i zagranicy, dział statystyki oraz przegląd prasy.

PRENUMERATA ROCZNA wynosi zł 7-50 z przesyłką.

PRENUMERATA ZNIŻKOWA: (dla pracowników kas oszczędności, spółdzielń kredytowych i innych instytucji finansowych) wynosi zł 5 rocznie, łącznie z przesyłką.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA:

Warszawa, ul. Świętokrzyska 35, telefon 527-99

KONTO PKO Nr 244

1806

Wycinki z gazet

i czasopism całego świata
w każdej żądanej sprawie

Jako najlepsze źródło informacji, niezbędne dla wszystkich biur i instytucji państwowych, społecznych, kulturalnych, przemysłowych i handlowych oraz dla osób wszelkich zawodów, zbiera i na zamówienie dostarcza, tudzież załatwia prenumeraty dzienników i czasopism krajowych i zagranicznych

Informacja Prasowa Polska

Dyrekcja i ekspedycja: Warszawa, Bracka 5. Tel. 941-53

Korespondenci we wszystkich stolicach

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

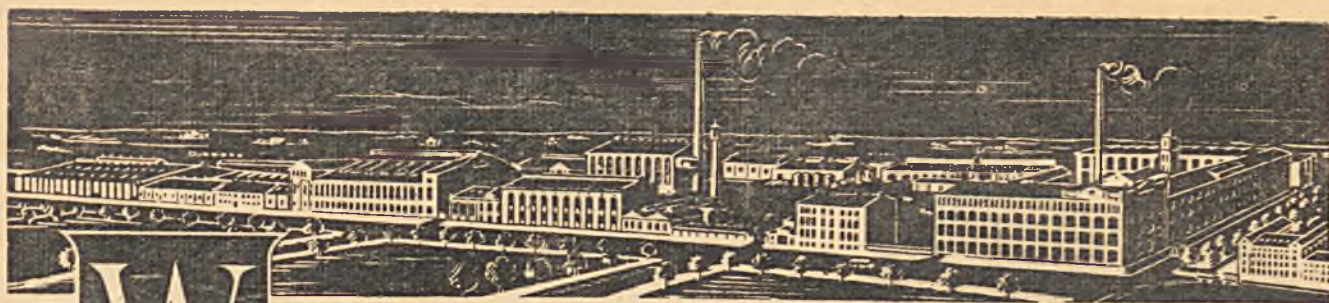
d o s t a r c z a j ą :

<u>Nawozy azotowe:</u>	Azotniak	21 ⁰ / ₀	azotu
	Wapnamon	15·5 ⁰ / ₀	azotu
	Siarczan amonu	21 ⁰ / ₀	azotu
	Saletrzak	15·5 ⁰ / ₀	azotu
	Saletrę wapniową	15·5 ⁰ / ₀	azotu
<u>Nawóz fosforowy:</u>	Supertomasynę 30 ⁰ / ₀ kwasu fosforowego rozp. w 2 ⁰ / ₀ kwasie cytrynowym		
<u>Nawóz azotowo-fosforowy:</u>	Supertomasynę azotniakowaną 9 ⁰ / ₀ N i 12 ⁰ / ₀ P ₂ O ₅		

Produkty chemiczne:

<u>A z o t o w e :</u>	Azot
	Amoniak skroplony
	Wodę amoniakalną chemicznie czystą
	Kwas azotowy chemicznie czysty
	Kwas azot. techn. (o różnych stężeniach)
	Nitrozę
	Azotyn sodowy
	Saletrę amonową
	Saletrę potasową
	Saletrę sodową
	Salmiak rafinowany
	Salmiak sublimowany
	Węglan amonu
	Siarczan amonu (dla celów technicznych)
<u>C h l o r o w e :</u>	Chlor ciekły
	Ług bielący (podchloryn sodowy)
	Herbatox (preparat do tępienia chwastów)
	Chlorobenzen
	Paradwuchlorobenzen
	Ortodwuchlorobenzen
	Chloronaftalen
	Woskol (wosk syntetyczny)
<u>R ó ż n e :</u>	Karbid, Tlen, Wodór

Adres dla korespondencji: Z. F. Z. A. Chorzów III

W

tych imponujących zakładach przemysłowych,

znajdujących się w Warszawie, powstają znane w całym kraju ze swej dobroci wyroby Schichta. Teoretycy i praktycy, chemicy i technicy pracują od dziesiątków lat nad utrzymaniem wysokiego gatunku wyrobów. Nic więc dziwnego, że nazwa Schicht jest symbolem towarów pierwszej jakości. Kto nie zna rozpowszechnionych od dziesiątków lat produktów:

**MYDŁO JELEŃ
RADION
LUX
VIM**

SCHICHT-LEVER S. A. WARSZAWA

**ZAKŁADY PRZEMYSŁU
TŁUSZCZOWEGO I OLEJARSKIEGO**

„UNION“

**S. A.
GDYNIA**

**Wyrób tłuszczów i olejów roślinnych
z surowca egzotycznego i krajowego, jak:**

**PALMOWEGO, KOKOSOWEGO, RZEPAKOWEGO,
LNIANEGO, KONOPNEGO, WSZELKICH POKOSTÓW**

Utwardzanie (zestalenie) tłuszczów i olejów ciekłych

SPRZEDAŻ, EKSPORT MAKUCHÓW

Adres dla listów: Gdynia, skrzynka pocztowa Nr 125

Adres dla przesyłek wagonowych: Gdynia — Port Centralny, bocznicą własną

Adres dla depesz: Olejarnia Gdynia — Telefon 29-41

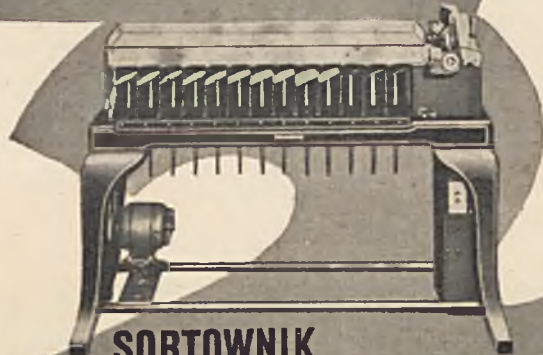
TRZY ETAPY

pracy szybkiej, dokładnej i wydajnej
w systemie kart dziurkowanych Hollerith

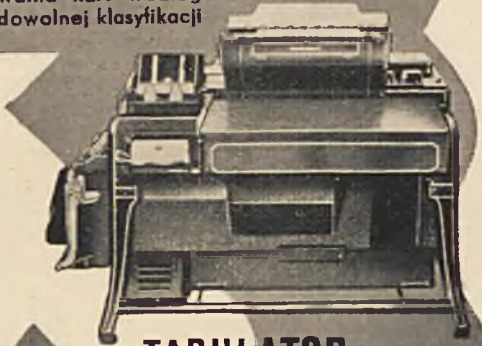
DZIURKARKA

maszyna do dziurkowania danych cyfrowych w karcie

SORTOWNIK

maszyna do sortowania kart według dowolnej klasyfikacji

TABULATOR

maszyna wykonująca automatycznie z wydziurkowanych i posegregowanych kart gotowe wykazy

Tysiące przedsiębiorstw oraz urzędów państwowych całego świata opiera swe wszelkie prace w zakresie rachunkowości i statystyki na systemie kart dziurkowanych. Wszechświatowe zastosowanie tego najsprawniejszego systemu przyjęło się przede wszystkim dzięki szybkości i dokładności, z jaką pracują elektryczne maszyny Hollerith.

Praca maszyn elektrycznych tego systemu dzieli się na trzy zasadnicze etapy:

- 1) Utrwalenie danych cyfrowych oryginalnego dokumentu rachunkowego na karcie dziurkowanej;
- 2) Samoczynne sortowanie i grupowanie kart;
- 3) Samoczynne sporządzanie gotowych wykazów i zestawień z uprzednio dziurkowanych i sortowanych kart.

Jeżeli WP. interesuje zagadnienie szybkości, dokładności i wydajności pracy – prosimy zwrócić się do polskiej placówki, propagującej system Hollerith: WATSON BUSINESS MACHINES Sp. z o. o., Warszawa, Ossolińskich 6, która bez żadnych zobowiązań ze strony WP. zapozna lch z tym systemem, względnie bezinteresownie sporządzi projekt zastosowania systemu kart dziurkowanych Hollerith dla potrzeb WPanów.

Karty	Wartość	DODATEK		KONFIKATY		Przewidyw. zw. wyd.
		Łączny	Łączny	Łączny	Łączny	
1	54621		400	9590	22859	
2	59471	172620		8235		
3	924328		215063	3465	817	
4	643640			4338	5800	
5	86750	10974				
6	1042	24725				
7	105129					
8	105237					

INTERNATIONAL BUSINESS MACHINES CORPORATION

GENERALNE PRZEDSTAWICIELSTWO NA POLSKĘ
WATSON BUSINESS MACHINES (DAWNIEJ POLSKI HOLLERITH)
WARSZAWA, OSSOLIŃSKICH 6 – TEL. 608-46, 608-45

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
ZBROJENIA A KONIUNKTURA MIĘDZYNARODOWA — P. R.	1377	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1392
		Inauguracja arbitrażu bawełny w Gdyni	
W SPRAWIE KIERUNKÓW ROZWOJU KREDYTU ROLNEGO — STANISŁAW ORLIKOWSKI	1380	PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM	1393
		Przepisy o prowadzeniu przemysłu gospodniego — R. Ślaski	
KRONIKA GOSPODARCZA:		KRONIKA TYGODNIOWA:	
GÓRNICSTWO I PRZEMYSŁ:		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1395
GÓRNICSTWO WĘGLOWE	1383	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1395
PRZEMYSŁ METALOWY I MASZYNOWY	1386		
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	1386	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
ROLNICTWO	1386	BUDŻET	1395
Wyrób spirytusu z żyta — H.		AKCYZY I MONOPOLE	1399
HANDEL:		PIENIĄDZ I KREDYT	1399
HANDEL ZAGRANICZNY	1387	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1399
Wywóz produktów roślinnych w roku gospodarczym 1937/38 — Wł. Łochocki		Z BANKU POLSKIEGO	1400
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1388		
RYNEK AKCYJNY	1389	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1389	GOSPODARKA „ZAPASOWA” NIEMIEC — J. R. G.	1401
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1390	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
Eksploatacja kolei Herby Nowe — Gdynia — Mieczysław Świdorski		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1403

ZBROJENIA A KONIUNKTURA MIĘDZYNARODOWA

WYPADKI polityczne ostatnich tygodni nieuchronnie zwrócić musiały specjalną uwagę wszystkich tych, którzy interesują się problemami gospodarczymi—czy to wewnętrznymi, czy międzynarodowymi—na zagadnienie zbrojeniowe. Nie znaczy to bynajmniej, aby i bez międzynarodowego napięcia, którego jesteśmy świadkami, zagadnienie to nie istniało—i to zarówno w swym aspekcie politycznym, jak i gospodarczym—od szeregu lat. Ale groźby konfliktów zbrojnych musiały z natury rzeczy postawić przed każdym ekonomistą zagadnienie „wyładowania się” tych przemian gospodarczych, jakie pociągnęły za sobą zbrojenia w ciągu ostatnich lat. Nie wdając się bowiem w zupełnie nie stosowne na tym miejscu rozważania polityczno-moralnej natury, stwierdzić trzeba, iż zagadnienie zbrojeń w swym aspekcie ściśle gospodarczym staje się tym elementem koniunktury międzynarodowej, którego ciężar gatunkowy wyraźnie rośnie.

Jest bowiem rzeczą niezmiernie charakterystyczną, w jak widoczny sposób zmieniła się—jeśli nie sama ocena—to w każdym razie „atmosfera” oceny roli zbrojeń w koniunkturze gospodarstwa światowego. Przypominamy sobie doskonale okresy sprzed kilku lat, kiedy to w opinii anglosaskich ekonomistów, nadających, jak wiadomo, ton tzw. międzynarodowej opinii gospodarczej, czyli opinii krajów „posiadających”, zbrojenia uważane były jako jedna z „plag egipskich”, utrudniających powrót do przedkryzysowych warunków w gospodarce światowej. Wskazywano wówczas—zresztą zupełnie słusznie—na całkowicie nieprodukcyjny charakter wydatków zbrojeniowych, na wiązanie nimi znacznej części dochodu społecznego poszczególnych krajów i — w rezultacie—na nieuchronne obniżanie poziomu życiowego szerokich mas ludności tych krajów, zmieniających „masło na armaty”. Ten teoretycznie, jak powiadamy, słuszny pogląd na istotę gospodarczą zbrojeń począł ulegać

w miarę rozwoju sytuacji gospodarczej świata pewnym przeobrażeniem. Z chwilą, kiedy mniej więcej od 1935 r. okazało się, że zbrojenia, rozszerzając się coraz to silniej, oddziałują już nie tylko na poziom życia ludności poszczególnych krajów, ale poczynają urastać do jednej z zasadniczych dysproporcji gospodarczych świata, rozwijając pewne działy światowej produkcji w o wiele silniejszy sposób od innych, ponadto zaś—grożąc zjawiskami inflacyjnymi, jako bezpośrednimi konsekwencjami „boomu” surowcowego, wywołanego właśnie przez nie, stosunek opinii gospodarczej na Zachodzie Europy począł tracić zabarwienie emocjonalne (przyczyniło się, nawiasem mówiąc, do tego i wejście Wielkiej Brytanii na drogę szerokiego planu zbrojeniowego) i stał się bardziej rzeczowy. Przyjmując, mianowicie, zbrojenia jako zjawisko niezależne i o stale wzrastającym ciężarze gatunkowym, począto obiektywnie rozważać zarówno jego ujemne jak i dodatnie strony dla koniunktury gospodarczej świata oraz szukać dróg niwelowania tworzonych przez zbrojenia dysproporcji gospodarczych—w przewidywaniu, że nie znajdą one przecież tak prędko ujścia „naturalnego” w postaci konfliktu zbrojnego. Ostatnio, wreszcie, powstała sytuacja wręcz paradoksalna, kiedy w obliczu załamujących się koniunktur w krajach przemysłowych świata począto (słusznie) uważać zbrojenia za czynnik, który działa hamująco na rozwój recesji gospodarczej i staje się w pewnej mierze dzięki temu nieomal pozytywnym. Cała ta ewolucja, z której poszczególnymi elementami będziemy mieli do czynienia jeszcze poniżej, stanowi ciekawy przyczynek do tworzenia się tzw. nastrojów opinii międzynarodowej w stosunku do pewnych zagadnień o charakterze zasadniczym.

Jeśli zbrojenia urosły do tak ważkiego elementu w koniunkturze gospodarczej świata, to przyczyną tego był, rzecz prosta, olbrzymi ich wzrost w ciągu lat ostatnich. Nie przeprowadzaliśmy sami obliczeń, które charakteryzowałyby liczbowo zwiększenie się sum, wydawanych na zbrojenia na kuli ziemskiej, albowiem staje się przy obliczaniu takim przed nieomal nieprzezwyciężonymi przeszkodami, wywołanymi zmienną wartością poszczególnych walut i odmiennymi parytetami ich siły nabywczej (różnice w poziomach cen w złocie). Toteż bez jakiegokolwiek gwarancji przytoczymy tu tylko obliczenie, dokonane przez Stone'a i Fishera w ich pracy pt. *The Rising Tide of Armaments* (w „*Foreign Policy Reports*” z lutego 1937 r.), z którego wynikałoby, iż wydatki zbrojeniowe 60 krajów świata, wyrażone w dolarach am. o parytecie z 1936 r., sięgały w 1932 r. 3·8 mild., w 1933 r.—prawie 4 mild., w 1934 r.—przeszło 5 mild., w 1935 r.—8·8 mild., a w 1936 r.—10·7 mild. To niewątpliwie skądinąd niedokładne obliczenie daje jednak pojęcie o rozmiarach wzrostu.

Bardziej jednak uderzające—choć z istoty rzeczy nie dające ogólnego obrazu—są liczby, podawane przez „*Rocznik Wojskowy*” („*Annuaire militaire*”), wydawany przez Ligę Narodów. Wynika z nich np., iż W. Brytania, która w roku budż. 1929/30 wydała na zbrojenia zaledwie £ 99 miln., w 1936/37 r. wydała już £ 172 miln., a przewidywane zamknięcie wydatków na 1937/38 r. wyniesie £ 262 miln. (nie mówiąc, iż preliminarz na 1938/39 r. wynosi £ 327 miln.). Łączy się to, oczywiście, z uchwalonym w marcu 1937 r. *Defence Loan Act*, według której to ustawy Rząd ma prawo wydać w ciągu 5 lat budżetowych,

tj. do 1941/42 r., na zbrojenia dodatkowo (poza normalnym budżetem) sumę £ 400 miln., które będą pokryte pożyczką wewnętrzną. W b. r. z sumy tej idzie na wydatki £ 80 miln., a w 1938/39 r.—£ 90 miln.

Francja, której wydatki zbrojeniowe silnie spadły w okresie kryzysu (jeszcze w 1936/37 r. niecałe 8·3 mild. fr.—wobec prawie 10·7 mild. fr. w 1929/30 r.), nawraca gwałtownie z drogi i przeznaczyła w 1937/38 r. na zbrojenia 9·5 mild. fr., a w 1938/39 r.—11 mild. fr. Nie jest to bynajmniej całość wydatków zbrojeniowych, gdyż duża ich część pokryta jest również pożyczkami wewnętrznymi poza normalnym budżetem. Według sprawozdania Premiera francuskiego z kwietnia b. r. wydatki na zbrojenia w 1938 r. osiągają prawie 27·8 mild. fr., tj. 46% przewidywanych wpływów budżetowych. Czechosłowacja, która w 1929/30 r. wydała na zbrojenia Kcz. 1·8 mild., wydała w 1937 r. przeszło Kcz. 4·8 mild., jakkolwiek w budżecie przewidywano sumę o wiele mniejszą. Na 1938/39 r. przewidywano Kcz. 4·4 mild., ale przypuszczalnie wydatki znacznie poziom ten przewyższą. Japonia z Yen 495 miln. w 1929/30 r. skoczyła w 1936/37 r. na Yen 1 078 miln., w 1937/38 r.—na Yen 1 411 miln., a przewidywane wydatki na 1938/39 r. wyniosą co najmniej Yen 1 247 miln.

Te kilka liczb mogą dać pojęcie o wysiłku finansowym, jaki ponoszą poszczególne państwa na cele zbrojeniowe. Według obliczeń berlińskiego „*Wochenbericht für Konjunkturforschung*” z dn. 22/VI b. r.—udział wydatków na zbrojenia w dochodzie społecznym wzrósł w Anglii z 3% w 1928 r. do 7% w chwili obecnej, podczas gdy liczby te wynoszą odpowiednio dla Francji: 4·5% i 10%, a dla Stanów Zjedn.—1% i 1·5%. Według tegoż obliczenia wartość handlu światowego, związanego bezpośrednio ze zbrojeniami, (liczona w pieniądzach krajowych) była w 1937 r. o 28% wyższa niż w 1929 r., podczas gdy wartość całości handlu światowego, liczona w tenże sam sposób, była w ub. r. o 23% niższa od jego wartości w 1929 r. Instytut berliński twierdzi dalej, iż podczas gdy w 1929 r. suma wydatków zbrojeniowych świata wynosiła ok. 150% przedwojennej, to w 1937 r. wyniosła ona 375÷425%, a w 1938 r. popyt na towary, wynikający bezpośrednio z preliminowanych wydatków na zbrojenia, dosięgnie liczby równej wartości wywozu wszystkich krajów europejskich w 1936 r.

Liczby powyższe podane są wyłącznie w tym celu, aby zobrazować w całej pełni fakt, iż obecne zbrojenia są—niezależnie od ich znaczenia politycznego czy moralnego—zjawiskiem gospodarczym o tak szerokim zakresie, że muszą one wpłynąć na rozwój koniunktury gospodarczej świata. Pragniemy naszkicować właśnie kontury owego rozmiaru wpływów.

Zbrojenia, jako fakt, wywołany założeniami pozagospodarczej natury, tworzą dodatkową produkcję w stosunku do tego rozmiaru, jaki by powinien wynikać ze stanu rozwoju koniunkturalnego każdego kraju. Wynika z tego, iż w okresie wzrastającej koniunktury ogólnej stwarzają one dodatkowy jej plus, w okresie recesji—działają, jak to już wspomnieliśmy powyżej, hamująco na spadek produkcji, utrzymując ją na poziomie „gospodarczo nieusprawiedliwionym”. I w jednym i w drugim wypadku jednakowoż wywierają one wprawdzie wpływ na podniesienie ogólnego wskaźnika produkcji, ale przez działanie skierowane

przede wszystkim na niektóre z jego elementów, a nie na wszystkie równomiernie. Mianowicie, wpływ ich kieruje się przede wszystkim na produkcję dóbr wytwórczych z pominięciem produkcji dóbr spożycia. Poniważ zaś w cyklu koniunkturalnym normalnym tzw. ożywienie odbija się przede wszystkim na produkcji dóbr wytwórczych, więc zbrojenia, które w tym właśnie okresie następują, zwiększają jeszcze rozpiętość pomiędzy produkcjami obu rodzajów dóbr. Na odwrót—w okresie recesji właśnie produkcja dóbr spożycia ulega najsłabszemu spadkowi, i zbrojenia w tym okresie zmniejszają rozpiętość, która normalnie powinnaby powstać na korzyść dóbr spożycia. Kilka liczb łatwo uzasadni nasze twierdzenie.

W 1932 r. niemiecki wskaźnik produkcji przemysłowej (przeciętna za 1929 r.=100) wynosił 53·3. Dwa główne jego składniki: produkcja dóbr wytwórczych i produkcja dóbr spożycia miały odpowiednio wskaźniki: 34·4 i 76·3. Jest to normalny wynik ciężkiej depresji koniunkturalnej, ogarniającej wówczas Niemcy. W 1937 r. niemiecki wskaźnik produkcji przemysłowej wynosił 117·2. Gdyby koniunktura niemiecka rozwijała się normalnie—bez zbrojeń—oba składniki wskaźnika tego wyrównałyby się mniej więcej, przynajmniej w tym sensie, że wskaźnik dóbr wytwórczych nadrobiłby wobec wskaźnika dóbr spożycia zapewne całą różnicę spadku, poczem oba podciągnęłyby do poziomu, dającego w wyniku wskaźnik ogólny. Mogłoby się zresztą zdarzyć, że wskaźnik dóbr spożycia poszedłby jeszcze wyżej, jak to pokazuje przykład Finlandii, Szwecji, Łotwy, Danii itd. Tymczasem na wskaźnik 117·2 w Niemczech złożyły się w ub. r. 124·4 punkty wskaźnika produkcji dóbr wytwórczych i 104·6—wskaźnika dóbr spożycia. W ciągu 5 lat pierwszy wzrósł prawie 4-krotnie, podczas gdy drugi—zaledwie o ok. 34%.

To—co do koniunktury zwykłej. Weźmy teraz wypadek odwrotny—spadku koniunkturalnego. W Stanach Zjedn., gdzie zbrojenia, jak widzieliśmy, nie odgrywają dotąd jeszcze poważniejszej roli, wskaźnik ogólny produkcji przemysłowej w grudniu 1936 r. wynosił (ciągle przy podstawie 1929 r.=100) 101·7, na co składało się 95·9 punktów wskaźnika dóbr wytwórczych i 107·9—wskaźnika dóbr spożycia. W czerwcu b. r. wskaźnik ogólny spadł, jak wiadomo, do 64·7, czyli o 37 punktów w stosunku do grudnia 1936 r. Ale wskaźnik dóbr spożycia spadł tylko o 25·8 do poziomu 82·1, podczas gdy wskaźnik dóbr wytwórczych stoczył się o 54·4 do poziomu 41·5. Natomiast w Japonii, która również znajduje się w trudnościach gospodarczych, ale wyteża wszystkie swe siły na zbrojenia, ogólny wskaźnik produkcji w kwietniu b. r. był nawet nieco wyższy od przeciętnej za 1937 r. (174·6 wobec 170·8), ale składały się nań 305·2 punktów wskaźnika dóbr wytwórczych i 142·2—wskaźnika dóbr spożycia. Koniunktura nie doznała ogólnego załamania wyłącznie na skutek zbrojeń. Nawet w W. Brytanii mały stosunkowo spadek wskaźnika produkcji ogólnej, który jeszcze ciągle trzyma się na poziomie ok. 130 wobec 1930 r.=100, zawdzięczać należy wysokim wskaźnikom takich gałęzi produkcji, jak stali (wskaźnik 127·1), przemysłu maszynowego i budowy okrętów (przeszło 130), metali nieżelaznych (powyżej 150), elektrycznego (powyżej 200, jakkolwiek z silną tendencją spadkową), podczas gdy wskaźniki, dotyczące się innych gałęzi, stoją na wyraźnie niższym poziomie (włókiennictwo—poniżej 100, węgiel—poniżej 90 itd.itd.).

Co ze stwierdzenia tych faktów wynika? Oto nasuwa się siłą rzeczy obawa, iż tego rodzaju brak równowagi w rozwoju produkcji każdego kraju może doprowadzić po pewnym czasie do kryzysu inwestycyjnego ze wszystkimi jego skutkami, jak straty kapitałowe, wzrost bezrobocia itd. itd. Stwierdzono bowiem ponad wszelką wątpliwość, iż każde nadmierne rozdzielenie produkcji dóbr wytwórczych jest normalnie wynikiem fałszywej oceny co do powiększenia się zdolności nabywczej spoźyców, i że posunięcia charakteru inflacyjnego, doprowadzające środki płatnicze na rynek dóbr wytwórczych „sztucznie”, drenują siłę nabywczą z rynku dóbr spożycia.

Wynika z tego, iż kwestia zbrojeń stawia z punktu widzenia gospodarczego od razu dwa zagadnienia kapitalne: po pierwsze—kwestię przeznaczania części dochodu społecznego na środki obronne (a więc zagadnienie „budżetowe”), po drugie—kwestię takiej organizacji zbrojeń, która by pozwoliła osiągnąć najwyższe rezultaty stosunkowo najmniejszymi środkami i, co najważniejsza, użyć aparatu produkcyjnego, stworzonego na zbrojenia, do „pokojowych” działalności gospodarczych—tak, aby po zakończeniu lub zmniejszeniu programów zbrojeniowych nie wynikł z tego wstrząs gospodarczy.

Co do rozmiarów wydatków na zbrojenia, to poruszyliśmy ogólnie ten temat już powyżej. Chodzi teraz o zastanowienie się nad znaczeniem ich w całokształcie gospodarstwa narodowego. Ponożone są one, jak widzieliśmy, albo z budżetu (a więc drogą podatków), albo za pomocą kredytu wewnętrznego (wzgl. zagranicznego). Każdy z tych systemów ma swe dobre i złe strony. Normalnie—zbrojenia o większym rozmiarze nie mogą być nigdy pokrywane wyłącznie z podatków. Z dyskusji, jaka na ten temat wywiązała się np. w Anglii, widać, że, gdyby program zbrojeniowy W. Brytanii miał być pokrywany wyłącznie z podatków, to zamiast obecnego obciążenia dochodu na cele zbrojeniowe w wysokości 6 d od funta byłoby trzeba podwyższyć podatek dochodowy o całe 2 sh od funta, osiągając przez to olbrzymie obciążenie 7 sh od funta, czyli przeszło 33% dochodu. Odwrotnie—pożyczki zbrojeniowe są posunięciem ujemnym z punktu widzenia społecznego, gdyż nie obciążają w większej mierze klas bogatszych (jak podatki), podnoszą ponadto stopę procentową (groźba dekoniunktury) i—co specjalnie podkreślane było jeszcze przed rokiem—pozostają w zupełnej niezgodzie z teorią polityczno-gospodarczą, która zakazuje przeciw stosowania kredytu wewnętrznego w okresie wzrastającej koniunktury, aby rezerwować go dla przeciwdziałania przyszłej recesji. Ostatni argument upadł obecnie o tyle, gdyż, jak dopiero co widzieliśmy, wydatki zbrojeniowe ową rolę hamulca antykryzysowego odgrywają właśnie obecnie. W każdym razie pewne jest jedno, mianowicie, iż zarówno jeden jak i drugi sposób (jak zresztą i stosowane zazwyczaj kombinacje obydwu) oddziałują w słabszy sposób na całokształt gospodarstwa narodowego poszczególnych krajów, o ile gospodarstwo to jest „kierowane”, a silniej wówczas—gdy padają na organizm, znajdujący się pod działaniem tzw. liberalnej polityki gospodarczej państwa. Krócej mówiąc, finansowanie zbrojeń mniej odbija się na krajach o nastawieniu antyliberalnym w ich polityce gospodarczej niż na krajach „liberalnych”, gdzie wprowadzanie dodatkowego elementu, zakłócającego normalną równowagę, kończy się zawsze kłopotami i trudnościami.

Przejdziemy obecnie do drugiego kapitalnego zagadnienia, wynikającego ze zbrojeń, mianowicie kwestii użycia aparatu produkcyjnego, przeznaczonego na zbrojenia, w inny sposób. Jest rzeczą jasną, iż żaden kraj nie może nieprzerwanie prowadzić polityki zbrojeń intensywnie, i że na skutek tego po zakończeniu przezeń kilkuletniego zazwyczaj okresu gwałtownego wzmocnienia swego potencjału obronnego przychodzi moment, kiedy—o ile potencjał ten nie zostanie zużyty w wojnie—trzeba go utrzymywać nadal—i to albo zużywając go na potrzeby pokojowej gospodarki kraju, albo pozostawiając go „w pogotowiu”—chwilowo bezużytecznym. Oczywiście, z punktu widzenia gospodarstwa narodowego (ale i, zapewne, z punktu widzenia interesów ściśle militarnych, gdzie zależy na utrzymywaniu w ruchu przedsiębiorstw, przeznaczonych do prac w czasie wojny) korzystne jest rozwiązanie zagadnienia w sensie zatrudnienia przemysłu wojennego i w czasie pokoju. Doświadczenia poszczególnych krajów stwierdzają, iż jest to zupełnie możliwe—drogą przede wszystkim przystosowania technicznego. Przystosowanie to wynika albo z samego charakteru produkcji (samochody—tanki, okręty wojenne—handlowe itd.), albo z racji pokrewieństwa pomiędzy produkcją pokojową i wojenną w danym dziale (np. przemysł chemiczny). O wiele jednak ważniejsze (i o wiele trudniejsze) jest zagadnienie przystosowania całości gospodarstwa narodowego z punktu widzenia gospodarczego na wypadek wojny—tak, aby jednocześnie mogło ono funkcjonować quasi normalnie w czasie pokoju.

Powstaje tu od razu kwestia kadr technicznych (wojeb mobilizacji ludności do działań wojennych), zagadnienie ograniczenia przywozu normalnego dla czasów pokojowych, zmiany w zapotrzebowaniu na surowce krajowe itd. itd. I tu okazuje się, że również tylko kraje o rozwiniętym silnie interwencjonizmie gospodarczym mogą sprawę poprowadzić tak, aby wynikała zeń możliwie najmniejsza strata dla dochodu społecznego w czasie pokoju.

Reasumując ten pobieżny rzut oka na rolę zbrojeń w koniunkturze gospodarczej poszczególnych krajów, dochodzi się do wniosku, że, o ile ich stroną polityczną, militarną i moralną zajmowano się od dawna, zagadnienia gospodarcze, związane z koniecznościami zwiększania potencjału obronnego państwa, nie są na ogół dostatecznie przestudiowane. Tzw. Kriegswirtschaft—znana z praktyki wielkiej wojny—nabiera w obliczu dzisiejszych wypadków zgoła nowego aspektu i poczyna wchodzić w rachubę już nie jako dodatkowe obciążenie, ale jako jeden z zasadniczych elementów normalnej polityki koniunkturalnej każdego kraju. W Polsce, gdzie gospodarstwo narodowe nie rozporządza wielkimi zasobami, i gdzie zatem kwestia możliwie oszczędnego zabezpieczenia potencjału obronnego jest, być może, ważniejsza niż w krajach bogatych, założenia polityczno-gospodarcze omawiane o problemu powinny być także specjalnie traktowane.

P. R.

W SPRAWIE KIERUNKÓW ROZWOJU KREDYTU ROLNEGO

ZAKTYWIZOWANIE polityki gospodarczej na odcinku rolniczym, wyrażające się w posunięciach, zmierzających do utrzymania cen artykułów rolnych na poziomie, warunkującym wzrost ogólnego przychodu rolnictwa, wskazują na konieczność programowego ujęcia i rozszerzenia zakresu działania kredytu rolnego w rozumieniu finansowania produkcji rolnej.

Kredyt rolny był jednym z głównych narzędzi, za pomocą którego w okresie kryzysu dążono do zmniejszenia bezpośrednich świadczeń rolnika-dłużnika w celu dostosowania jego rozchodów do spadających przychodów z gospodarstwa. Znaczne wysiłki w tym zakresie dały wyniki pozytywne w postaci umożliwienia wielu warsztatom rolnym przetrwania okresu dekonunktury.

Utrwalenie dochodowości gospodarki rolnej, będącej podstawą podniesienia ogólnogospodarczego kraju, nie może jednak zadowolić się tak defensywnym i z natury swej koniunkturalno-przejściowym programem na odcinku kredytowym.

Nie znaczy to, aby oddłużenie rolnictwa nie miało być kontynuowane—w postaci utrzymania w mocy obowiązującej już ustalonych terminów regulacji zobowiązań. Ujęte ono zostało—jak wiadomo—w ten sposób, że w znacznej części odłożyło obsługę długów rolniczych z okresu kryzysu na chwilę poprzecz gospodarczej. Dlatego też problem ten jeszcze obecnie istnieje, jakkolwiek już w znacznie zmniejszonym rozmiarze, i wymaga tym samym ostatecznego i szybkiego zakończenia w określonych ramach. Zwąężony zakres działania oddłużenia rolnictwa pole-

ga na tym, że zagadnienie zadłużeń z okresu kryzysu nie posiada już gospodarczych cech generalnych, a sprowadza się do uporządkowania indywidualnych przerostów długów w poszczególnych gospodarstwach lub w pewnych grupach gospodarstw, i to nawet nie w stosunku do całości ich zadłużeń, a jedynie odnośnie pewnych kategorii wierzytelności. Ostateczne więc kończenie akcji oddłużeniowej nie przeczy równoczesnemu prowadzeniu polityki ofensywnej kredytu rolnego, czyli celowego użycia kredytu jako narzędzia podniesienia ilościowego i jakościowego produkcji gospodarstw rolnych. Dwa te programy, zdawałoby się pozornie sprzeczne, dają się tym bardziej równocześnie realizować, że zakończenie akcji oddłużeniowej obejmuje znaczną co prawda liczbę gospodarstw w zakresie określonych grup, ale nie w stosunku do ogółu gospodarstw rolnych w Polsce. Ponieważ jednak utrzymywanie dwoistości działania nie jest wskazane, niewątpliwie dążyć należy do tym szybszego zakończenia akcji oddłużeniowej nawet w tak wąężonym jak obecny zakresie.

Skoncentrowanie długów rolniczych w nielicznej w stosunku do całości rolnictwa grupie gospodarstw powoduje, że—wbrew rozpowszechnionemu mniemaniu—przeciętne zadłużenie gospodarstw rolnych w Polsce, obliczone w skali ogólnej, jest nieznaczące, a w porównaniu z innymi krajami, np. Niemcami—nawet znikome.

Stan niewielkiego zadłużenia w stosunku do wartości gospodarstw rolnych stanowi pierwszą podstawę, umożliwiającą rozszerzenia zakresu działania kredytu rolnego. Jednocześnie wkroczenie Rządu na drogę

polityki gospodarczej, zdążającej do utrzymania cen artykułów rolnych na poziomie, zapewniającym dostateczną dochodowość produkcji, stwarza drugi niezbędny, o dużej doniosłości, warunek, umożliwiający rozwój kredytu rolnego.

O ile zaś istnieją już te dwa podstawowe warunki czynnej zdolności kredytowej rolnictwa, to rozwój kredytu rolnego w znacznej mierze zależy jest od równoczesnego wytworzenia warunków biernej zdolności kredytowej instytucji kredytu rolnego w skali, która w przybliżeniu mogłaby sprostać zapotrzebowaniu — zarówno pod względem sum, jak i rodzaju pożyczek, terminu ich spłaty i kosztu. Tymczasem stan biernej zdolności aparatu kredytowego rolnego w znacznym stopniu nie odpowiada jeszcze realnym możliwościom w zakresie czynnej zdolności kredytowej rolnictwa.

Składa się na to szereg okoliczności. Szczególnie jednak ważna jest rozpiętość między kosztem kredytu i możliwościami jego obsługi z punktu widzenia dochodowości gospodarki rolnej. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność stosowania interwencji w celu obniżenia kosztów kredytu — w postaci dopłat ze strony Skarbu Państwa z tytułu różnicy oprocentowania. Środek ten w skali długofalowej polityki gospodarczej należy uznać za wyjątkowy, i rozwiązanie zasadnicze powinno nastąpić w drodze dwustronnego działania: potaniaenia kredytu i dalszego podniesienia dochodowości gospodarki rolnej.

Nadmierny koszt kredytu może posiadać dwojakie przyczyny: brak środków kapitałowych, przeznaczonych na cele kredytowe, i wygórowane opłaty za pośrednictwo kredytowe. Wobec istniejącego obecnie stosunkowo znacznego upłynnienia na rynku kapitałowym można sądzić, że główną przyczyną wysokiego kosztu kredytu są dziś wygórowane koszty pośrednictwa. Składają się na to dwie okoliczności. Po pierwsze — centralistyczny system kapitalizacji, powodujący potrzebę posiłkowania się czasem kilku ogniwami pośrednictwa przy zasilaniu kredytem gospodarstwa. Druga przyczyna, zarysowująca się jeszcze wyraźniej, tkwi w obecnym stanie i organizacji aparatu kredytowego. Jego koszty własne, niejednokrotnie wygórowane, pozwalają mu pracować bez strat jedynie przy stosowaniu wysokich stawek od udzielonych kredytów.

Ponadto obecna sieć lokalnych instytucji kredytowych na wsi daje możliwość zaspakajania potrzeb za ledwie niewielkiej ilości gospodarstw rolnych, przy czym stan finansowy tych instytucji nie pozwala im jeszcze na rozszerzanie zakresu swej działalności — i to nie tylko pod względem ilościowego zasięgu pożyczkobiorców, lecz również pod względem przeciętnej wysokości pożyczki.

Przykładowo ilustruje to obliczenie, przeprowadzone w 1 568 gminach województw centralnych i wschodnich. Wskazuje ono, że w 320 gminach brak w ogóle spółdzielni kredytowych i gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, stanowiących podstawową sieć organizacyjną drobnego kredytu na wsi, względnie istnieją, ale są nieczynne — wobec złego stanu finansowego, uniemożliwiającego ich działalność kredytową. Jeżeli byśmy nawet przyjęli, że istniejące i działające instytucje obsługują wszystkich rolników na terenie swego działania (co zresztą jest dalekie od rzeczywistości), to z przytoczonych danych wynikałoby, że 20% ludności rolnej nie ma możliwości korzy-

stania z lokalnych instytucji kredytowych. Przy czym zestawienie kapitałów obrotowych, własnych i obcych, w tych instytucjach, sporządzone na dz. 31/XII 1935 r. (w latach następnych stan rzeczy nie uległ zasadniczym zmianom) wskazuje, że instytucje działające, razem wzięte, byłyby w stanie udzielić przeciętnie na 1 gospodarstwo pożyczki w wysokości zł 37·10.

Poza tymi brakami organizacyjnymi — stan biernej zdolności kredytowej daje się jednak obecnie scharakteryzować jako częściowo zadowalający pod względem nasilenia podaży kredytu w zakresie obsługi krótkoterminowym kredytem obrotowym. Zawdzięczamy to zwłaszcza uruchomieniu w szerokiej skali kredytów interwencyjnych w postaci zastawowych kredytów zbożowych.

Obok więc kontynuowania celowych i od szeregu lat prowadzonych wysiłków poprawy stanu finansowego instytucji kredytu rolnego i pomniejszenia ich kosztów własnych dla potaniaenia obsługi pożyczek — wylania się jako pilne zagadnienie sprawa rozbudowy lokalnych instytucji drobnego kredytu, zwłaszcza spółdzielni kredytowych i gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych oraz powiatowych komunalnych kas oszczędności.

Instytucje te, a zwłaszcza spółdzielnie i gminne kasy, oparte w założeniu na kapitalizacji własnej rolnictwa, stanowią właściwą formę obsługi kredytowej wsi. Obok kapitałów własnych, wspomagane źródłami redyskontowymi, opartymi zwłaszcza o nową, od lat kilku stosowaną, formę zabezpieczenia rzeczowo-osobowego — jak to ma miejsce przy kredytach zastawowych zbożowych — będą mogły w miarę rozwoju dojść do obsługi uzasadnionego zapotrzebowania rolnictwa w zakresie obrotowego kredytu krótkoterminowego.

Pomyślne doświadczenia w zakresie rzeczowo-osobowej formy zabezpieczenia kredytów, stosowanej przy pożyczkach pod zastaw zboża, wskazują na możliwość rozszerzenia tej formy na zastaw zwierząt. Różniczkowanie się produkcji warsztatów rolnych i coraz wzrastający zakres wytwórczości zwierzęcej wskazują na właściwość rozszerzenia zastawu na inwentarz żywy. Nie chodzi tu o wprowadzanie nowej formy kredytu celowego, czyli o kontrolowanie przez wierzyciela zużycia np. na opas lub hodowlę, lecz o wykorzystanie dotychczas stosowanej pomyślnie formy rzeczowo-osobowego zabezpieczenia — przez rozszerzenie przedmiotu zastawu — obok artykułów roślinnych — również i na inwentarz żywy, przeznaczony na zbył.

O ile obsługę rolnictwa w zakresie kredytu krótkoterminowego ocenić można jako częściowo zadowalającą, o tyle stwierdzić należy, że zapotrzebowanie rolnictwa w zakresie kredytu na cele, związane z produkcją, a wymagające dłuższego okresu amortyzacji, zaspakajane jest jedynie w znikomym stopniu. Wiąże się to ściśle z zagadnieniem kredytu średnio- i długoterminowego. Toteż kredyty tego typu wysuwają się na czoło w zakresie problemów finansowania rolnictwa.

Właściwości produkcji rolnej, a zwłaszcza powolniejsze niż w innych dziedzinach gospodarczych amortyzowanie się nakładów — stanowią o tym, że podniesienie produkcji — zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym — jeśli jest dokonywane przy pomocy kapitału obcego, może mieć miejsce jedynie

w postaci kredytu długoterminowego. W chwili obecnej koniunkturalne znaczenie kredytu długoterminowego tym silniej zaznacza się, że rolnictwo, które w okresie kryzysu w dużym stopniu utraciło własne zasoby kapitałowe, może sprostać stawianym mu — ze względu na potrzeby ogólnogospodarcze, a nawet i pozagospodarcze, jak pogotowie aprowizacyjne — zadaniom podniesienia wydajności — przy bardzo powolnym odradzaniu się kapitalizacji własnej — jedynie przy pomocy kredytu, opartego o kapitalizację pozarolniczą, a zwłaszcza kredytu długoterminowego.

Od blisko 10 lat długoterminowy kredyt rolny pozostaje martwy. Pod względem form organizacyjnych w znacznej większości — jedynie z wyjątkiem Państwowego Banku Rolnego — stanowi on pozostałość z okresu przedwojennego. Jednocześnie wobec dużych zmian, które w międzyczasie nastąpiły w zakresie przebudowy ustroju rolnego, wytworzył się stan niedostosowania struktury kredytu długoterminowego do obecnego ustroju agrarnego i właściwości produkcyjnych rolnictwa.

Całość obecnego emisyjnego kredytu długoterminowego, użytego na cele rolnicze, wyraża się sumą — według danych na koniec 1937 r. — zł 739 miln., z czego na gospodarstwa o obszarze do 50 ha przypada ok. zł 183 miln., a na gospodarstwa o obszarze ponad 50 ha ok. zł 556 miln. Daje to na 1 ha użytków rolnych pierwszej kategorii gospodarstw (do 50 ha) obciążenie zł 9·3 — wobec zł 120·3 na 1 ha gospodarstw drugiej kategorii (ponad 50 ha). Obliczenie to sporządzone zostało na podstawie danych o powierzchni użytków rolnych w 1931 r., a więc bez uwzględnienia parcelacji i działów, przeprowadzonych od tego czasu. Pozwala to przypuszczać, że stosunek ten obecnie jeszcze zaostrzył się na niekorzyść gospodarstw do 50 ha. Uwzględniając obciążenie długoterminowe mniejszych gospodarstw z tytułu przebudowy ustroju rolnego (Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej), otrzymamy wzrost obciążenia użytków rolnych gospodarstw o obszarze do 50 ha o zł 32, czyli łącznie do sumy zł 41·3.

Taki układ kredytu długoterminowego jest zupełnie niewspółmierny z udziałem tych dwóch kategorii gospodarstw w produkcji. Na podstawie bowiem danych z 1937 r. stwierdzić można, że procentowy udział gospodarstw o powierzchni do 50 ha w ogólnej produkcji wynosi dla 4 głównych zbóż 84%, dla ziemniaków 86%, dla buraków cukrowych 34%, dla buraków pastewnych 80%, co w sumie stanowi o przeciętnym udziale tych gospodarstw w produkcji roślinnej w wysokości 71%.

Nie posiadamy odpowiednich danych, dotyczących produkcji zwierzęcej, natomiast stany pogłowia w gospodarstwach o obszarze do 50 ha wynoszą w stosunku procentowym do ogólnej ilości: konie — 89%, bydło rogate — 93%, trzoda chlewna — 94%, owce — 86%, kozy — 99%. Przeciętny udział całego pogłowia, znajdującego się w posiadaniu gospodarstw o powierzchni do 50 ha, wynosi więc 92% liczby, wyrażającej całość pogłowia w Polsce. Stan pogłowia nie jest równoznaczny ze stanem produkcji zwierzęcej, stanowi jednak poważny wskaźnik jej kształtowania się.

Obecny zaś układ kredytowy w rolnictwie przedstawia się następująco: gospodarstwa o obszarze do 50 ha wykorzystują ok. 57% ogółu kredytów krótkoter-

minowych rolniczych oraz ok. 25% kredytów długoterminowych rolniczych. Podobny rozkład kredytów, zwłaszcza szczególnie ważnego dla rolnictwa kredytu długoterminowego, potwierdza poprzednio uczynioną uwagę, że większość zadłużeń rolniczych grupuje się w niewielkiej ilości gospodarstw, zwłaszcza zaś w gospodarstwach większych.

W skali ogólnej rzecz traktując — punkt ciężkości podniesienia produkcji rolnej w Polsce spoczywa na odcinku mniejszej własności — zarówno w odniesieniu do produkcji roślinnej, zwłaszcza jednak jeśli chodzi o produkcję zwierzęcą. Pozwala to sądzić, że właściwe pod względem gospodarczym zużycie kredytu, jako narzędzia podniesienia produkcji, zdążyć winno do zasilenia nim w szczególności mniejszych gospodarstw. W tym bowiem stanie rzeczy dalszy powszechny postęp rolnictwa jest do osiągnięcia przede wszystkim za pośrednictwem małej własności, tym bardziej, że większa własność jest już intensywniej zagospodarowana, i to w dużej mierze dzięki przedstawionej wyżej dotychczasowej strukturze kredytu.

Motorem postępu gospodarczego mniejszej własności były dotychczas dwa elementy: zastępowanie braków kapitałowych czynnikiem pracy oraz znaczna umiejętność kurczenia spożycia w drodze obniżania stopy życiowej. Obie te drogi są bardzo długie, a częściowo i problematyczne — jeśli chodzi o skutki, pomijając fakt, że metoda obniżania stopy życiowej wpływa jednocześnie bardzo ujemnie na całokształt życia gospodarczego, nie mówiąc już wcale o względach społecznych.

Z chwilą gdy „samofinansowanie” rolnictwa przynosi zbyt powolne dla potrzeb ogólnogospodarczych jego postępy, a z drugiej strony — dopływ kredytowy środków kapitałowych, oparty na samoczynnym działaniu podaży i popytu na rynku kapitałowym, okazuje się nie wystarczającym — powstaje potrzeba stosowania interwencjonizmu kredytowego na rzecz rolnictwa.

Interwencja kredytowa, jako świadome i celowe działanie dyspozycji gospodarczej, o tyle jest uzasadniona, o ile wiąże się planowo z całokształtem polityki gospodarczej. Kredyt interwencyjny bowiem jest narzędziem realizacji danego planu gospodarczego. Aby zamierzony efekt gospodarczy został wywołany przy pomocy kredytu, niezbędnym po temu warunkiem jest kontrolowanie jego zużycia na oznaczone cele. Na tej płaszczyźnie powstaje forma kredytu celowego, w której dłużnik związany jest kontrolą przeznaczenia i zużycia kredytu. W tej postaci kredyty celowe wiążą się ściśle z interwencjonizmem i stają się konsekwencją systemu planowej polityki gospodarczej.

Kredyty celowe, począwszy od 1936 r., znalazły zastosowanie w postaci pożyczek budowlanych, pożyczek na spłatę działów rodzinnych oraz na zakup siewników. Noszą one charakter gotówkowych kredytów długoterminowych i są dostosowane do możliwości ich spłaty przez rolnika z uzyskanego dochodu nie tylko dzięki dostępnej stopie procentowej (1% w stos. rocznym od kredytów na spłaty rodzinne i 4% od pożyczek budowlanych i na zakup siewników), lecz również dzięki dogodnym terminom spłaty i oszczędzeniu dłużnikowi strat, jakie wynikają z różnicy kursu nominalnego i realizacyjnego przy pożyczkach emisyjnych. W ten sposób zastosowane zostały dla rolnictwa kredyty niskoprocentowe, długoterminowe, przy czym gotówkowe, a nie emisyjne — analogiczne więc z tymi, jakie od szeregu lat znajdują

szerokie zastosowanie np. przy finansowaniu budownictwa miejskiego.

Właściwością kredytu rolnego — ze względu na jego ilościowy zasięg — jest jego charakter społeczny. Kredyt ten nie może być wobec tego traktowany z wyeliminowaniem pierwiastków społecznych, a winien być rozumiany i rozwiązywany jako poczynanie o charakterze społeczno-gospodarczym.

Zatrudnienie ludności wiejskiej do niedawna było prawie wyłącznie rolnicze. W latach ostatnich zaczyna się ono jednak szybko rozszerzać i różniczkować, znajduje się bowiem na wsi znaczna liczba ludności, stanowiąca nadwyżkę nie zatrudnioną w rolnictwie — zarówno w formie samodzielnej działalności gospodarczej, jak i w formie pracy najemnej. Nadwyżka ta, nie znajdująca również zatrudnienia w ośrodkach pozawiejskich, naturalnym biegiem rzeczy poszukuje na wsi zawodów nierolniczych. Zjawisko to, podpadające pod termin „uprzemysłowienia wsi”, niewątpliwie wykaże szybki rozwój w najbliższych latach. To wyzwala się gospodarce bardziej przedsiębiorczych jednostek przez znajdowanie na wsi źródeł zarobkowych pozarolniczych należy uznać za objaw nader pomyślny. Organizacja kredytu rolnego winna uwzględnić i ten proces, rozszerzając stopniowo zakres swej działalności z operacji kredytowych wyłącznie zawodowo-rolnych na działalność szerszą, odpowiadającą różniczkowaniu się zakresu zatrudnienia ludności wiejskiej. Lokalne instytucje kredytu rolnego winny stać się organizacjami kredytu wiejskiego. Do-

niosłe to zagadnienie stoi zwłaszcza przed kredytem krótko- i średnioterminowym.

W chwili obecnej kredyt rolny, użyty jako narzędzie planowego działania gospodarczego, ma w pierwszym rzędzie za zadanie przyczynić się do utrwalenia poprawy gospodarczej rolnictwa. Wydaje się, że spełnić on może tę rolę, jeśli oprze się na następujących wytycznych co do kierunku rozwojowego:

1) wytworzenia podstaw prawnych i gospodarczych, ułatwiających normalny dopływ kredytu do rolnictwa — zarówno ze źródeł kapitałowych prywatnych, jak i zorganizowanego rynku kredytowego;

2) nasykania rolnictwa kredytem w drodze interwencyjnej akcji w wypadkach, gdy dopływ kredytu do rolnictwa w zakresie samoczynnego obiegu na rynku pieniężnym jest nie wystarczający;

3) rozwinięcie sieci i poprawienie stanu finansowego instytucji rolniczych oszczędnościowo-kredytowych — w celu powiększenia kapitalizacji rolniczej we własnych instytucjach, co w pewnym stopniu pozwoliłoby na uniezależnienie kredytu rolnego od zmian na ogólnym rynku kapitałowym oraz dało możliwość równomierniejszego pod względem terenowym rozprowadzania kredytów;

4) dostosowania instytucji kredytu rolnego, szczególnie długoterminowego, do obecnych właściwości struktury rolnej wsi o znakomitej przewadze gospodarstw włościńskich.

Stanisław Orlikowski

KRONIKA GOSPODARCZA

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

ROZSTRZYGNIECIE SPORU ZAROBKOWEGO W PRZEMYSLE WĘGLOWYM NA GÓRNYM ŚLĄSKU. — W związku z expiracją z dniem 31/VIII b. r. umowy, dotyczącej taryfy płac w górnośląskim przemyśle węglowym, zainteresowane strony, mianowicie: Związek Pracodawców Górnośląskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego w Katowicach oraz zawodowe związki robotnicze oddały załatwienie sporu do rozstrzygnięcia arbitrażowego Głównemu Inspektorowi Pracy P. Marianowi Klottowi. Na tej podstawie arbiter w dn. 24/IX b. r. wydał orzeczenie, na mocy którego płace w kopalniach węgla kamiennego rej. śląskiego zostały podwyższone o 3% — z ważnością od dn. 1/IX b. r. do dn. 31/VIII 1939 r.

Poza tym zmniejszono różnicę zarobkową dla kopalń: „Anna”, „Ema”, „Rymer”, „Charlotta”, „Donnersmarck” i „Jankowice z 9% na 8%, dla kopalni „Knurów” — z 6% na 5%, oraz dla kopalni „Dębieńsko” — z 7% na 6%. W ten sposób robotnicy, zatrudnieni w tych kopalniach, otrzymali 4% -ową podwyżkę płac.

W rej. dąbrowsko-krakowskim zawodowe związki robotnicze również wypowiedziały część umowy zbiorowej, dotyczącej płac, jednak z uwagi, że termin jej wygaśnięcia upływa z dniem 30/IX b. r., przeto sprawa sporu zarobkowego w kopalniach węgla kamiennego tego rejonu zostanie załatwiona w terminie późniejszym.

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W CZERWCU 1938 R. — Wydobycie węgla kamiennego w czerwcu 1938 r. obrazuje poniższe zestawienie:

Wydobycie węgla kamiennego w czerwcu 1938 r.
Tabl. I

Rejony węglowe	Czerwiec 1938		Styczeń ÷ czerwiec		
	ton	1913 r. =100	1938		1913
			ton	1913 r. =100	ton
Śląski	2 195 898	81'88	13 803 665	85'78	16 091 052
przec. dzienna	95 474	88'41	94 545	87'55	107 994
Dąbrowski ¹⁾	537 170	94'53	3 168 581	92'93	3 409 602
przec. dzienna	23 355	101'03	21 703	93'89	23 116
Krakowski ²⁾	169 066	102'94	1 156 311	117'34	985 308
przec. dzienna	7 351	111'16	7 920	119'76	6 613
Ogółem:	2 902 134	85'00	18 128 557	88'49	20 486 052
przec. dzienna	126 180	91'62	124 168	90'16	137 723

Wzrost (+) lub spadek (—) wydobycia w czerwcu b. r. w porównaniu z majem tegoż roku oraz z czerwcem 1937 r. wykazują następujące liczby:

Rejony	W stosunku:					
	do maja 1938 r.			do czerwca 1937 r.		
	ton	%		ton	%	
Śląski	+ 15 846	0 73	—	50 237	2'24	
Dąbrowski	+ 32 062	6'35	+	9 417	1'78	
Krakowski	— 3 492	2 02	—	3 016	1'75	
Ogółem:	+ 44 416	1'55	—	43 836	1'49	

¹⁾ Bez zużycia własnego kopalni i deputatów.

²⁾ Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalni, na deputaty oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

Z zestawienia tego wynika, że wydobycie węgla kamiennego w czerwcu wzrosło w stosunku do maja b. r. o 1·55%, w stosunku zaś do czerwca 1937 r. zmalało o 1·49%. Natężenie produkcji, tj. przeciętne dzienne wydobycie węgla, w czerwcu b. r.—wskutek mniejszej (o 1) liczby dni roboczych w porównaniu z miesiącem poprzednim—wzrosło o 5·97% i wynosiło 126 180 t. Podkreślić przy tym należy, że wydobycie zwiększyło się głównie w rej. dąbrowskim, nieco mniejszy wzrost zaznaczył się w rej. śląskim, a w rej. krakowskim nastąpił niewielki spadek.

Zbyt węgla kamiennego w kraju w czerwcu 1938 r.

Tabl. II

Rodzaj odbiorców	Czerwiec 1938 ton	Styczeń - czerwiec			
		1 9 3 8		1 9 3 7	
		ton	%	ton	%
I. — Przemysł					
Hutniczy:					
żelazny	104 044	699 378	6·48	710 438	7·16
innych metali	32 835	207 579	1·92	203 448	2·05
Koksownie	259 008	1 553 790	14·41	1 289 662	13·00
Brykietowne	14 727	101 162	0·94	77 203	0·78
Gazownie	24 317	145 885	1·35	146 398	1·47
Elektrownie ¹⁾	166 082	973 572	9·03	—	—
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego)	6 305	49 799	0·46	37 341	0·38
Naftowy	4 484	31 395	0·29	27 616	0·28
Solny	7 555	47 765	0·44	50 282	0·51
Cementowy, ceramiczny, cegielniany i wapienny	147 452	647 061	6·00	568 187	5·73
Obróbcy (metalowi i inni)	11 141	84 518	0·78	72 518	0·73
Chemiczny	52 122	306 863	2·84	282 966	2·85
Garbarski i przetwórczy zwierząt	3 924	25 269	0·23	19 911	0·20
Rolniczy (przetwórczy rolny, browary, młyny, gorzelnie)	44 656	298 534	2·77	294 302	2·97
Cukrowniczy	53 225	124 683	1·16	128 105	1·29
Papierniczy	32 916	217 680	2·02	213 303	2·15
Włókienniczy	63 175	414 025	3·84	386 942	3·90
Inne gałęzie przemysłu	53 000	351 268	3·26	907 634	9·15
Razem przemysł²⁾:	1 080 968	6 280 226	58·22	5 416 256	54·60
II. — Inni odbiorcy					
Koleje żelazne	266 960	1 830 924	16·97	1 720 576	17·34
Żegluga	2 520	8 479	0·08	7 310	0·07
Instrytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne, oprócz gazowni)	8 908	79 335	0·74	248 585	2·51
Wojskowość	16 808	53 986	0·50	187 880	1·89
Instrytucje państw.	15 215	89 612	0·83	85 278	0·86
Opał domowy ³⁾	155 429	1 296 433	12·02	1 146 291	11·56
Pośrednicy	140 142	1 147 466	11·64	1 107 897	11·17
Razem inni odbiorcy³⁾:	605 982	4 506 235	41·78	4 503 817	45·40
Ogółem w kraju:	1 686 950	10 786 461	100·00	9 920 073	100·00

Ogólny zbyt węgla kamiennego w czerwcu wynosił 2 684 056 t—wobec 2 593 827 t w maju, a zatem zwiększył się o 90 229 t (3·48%), przy czym zbyt węgla w kraju zwiększył się o 27 767 t, a eksport—o 62 462 t. Ponieważ eksport zwiększył się w czerwcu w nieco silniejszym stopniu jak zbyt w kraju, przeto w ustosunkowaniu się zbytu krajowego do eksportu nastąpiło pewne przesunięcie na korzyść tego ostatniego;

gdy udział rynku wewnętrznego w ogólnym zbyciu węgla zmalał do 62·85%—to udział eksportu wzrósł do 37·15% (analogiczne liczby w maju b. r. wynosiły: 63·97% i 36·03%).

Eksport węgla kamiennego w czerwcu 1938 r.

Tabl. III

Kraje	Czerwiec 1938 ton	Styczeń - czerwiec			
		1 9 3 8		1 9 3 7	
		ton	%	ton	%
I.—Rynki śród-kowo - europejskie	77 983	464 087	8·40	340 537	6·38
Niemcy (b. Austria)	50 520	321 121	5·81	318 547	5·97
Węgry	3 400	8 410	0·15	7 140	0·13
Czechosłowacja	4 308	25 229	0·46	14 515	0·27
Niemcy	19 755	109 327	1·98	335	0·01
II.—Rynki skandynawskie	237 839	1 425 415	25·81	1 577 208	29·56
Szwecja	150 962	1 019 701	18·46	1 119 914	20·99
Norwegia	42 695	187 978	3·40	209 644	3·93
Dania	20 840	137 309	2·49	144 060	2·70
Islandia	1 000	3 800	0·07	3 487	0·07
Finlandia	22 342	76 627	1·39	100 103	1·87
III.—Rynki bałtyckie	5 800	79 448	1·44	42 068	0·79
Łotwa	5 000	74 758	1·35	38 261	0·72
Estonia	800	3 340	0·06	3 807	0·07
Litwa	—	1 350	0·03	—	—
Kłajpeda	—	—	—	—	—
IV.—Rynki zachodnio - europejskie	243 860	1 303 264	23·59	1 430 537	26·81
Francja	179 663	877 622	15·89	762 412	14·29
Belgia	29 405	248 293	4·49	383 637	7·19
Holandia	24 537	130 744	2·37	161 258	3·02
Szwajcaria	10 255	46 605	0·84	123 170	2·31
Irlandia	—	—	—	—	—
Anglia	—	—	—	60	—
V.—Rynki południowo - europejskie	197 588	975 638	17·66	887 434	16·63
Włochy	169 856	878 559	15·91	821 030	15·39
Jugosławia	4 050	4 050	0·07	2 765	0·05
Rumunia	—	120	—	3 685	0·07
Grecja	16 182	65 644	1·19	35 173	0·66
Hiszpania	—	—	—	—	—
Portugalia	—	2 920	0·05	1 680	0·03
Malta	7 500	24 345	0·44	23 101	0·43
VI.—Rynki pozaeuropejskie	33 014	289 846	5·25	374 517	7·02
Alger	—	62 956	1·14	66 705	1·25
Egipt	24 714	67 456	1·22	80 557	1·51
Pozostała Afryka	2 300	48 880	0·89	68 401	1·28
Argentyna	6 000	93 424	1·69	124 224	2·33
Brazylia	—	—	—	21 640	0·41
Inne kraje	—	17 130	0·31	12 990	0·24
Daleki Wschód	—	—	—	—	—
VII. — Węgiel okrętowy	181 032	841 186	15·23	541 370	10·14
Razem za granicę:	977 116	5 378 884	97·38	5 193 671	97·33
VIII.—W. M. Gdańsk	19 989	144 641	2·62	142 497	2·67
Ogółem:	997 105	5 523 525	100·00	5 336 168	100·00

Wzrost zbytu krajowego, jak również eksportu w czerwcu w porównaniu z majem b. r. w poszczególnych rejonach węglowych przedstawiał się następująco:

Rejony	Zbyt w kraju ton	%	Eksport ton	%
Śląski	4 928	0·41	28 602	3·63
Dąbrowski	18 855	6·07	33 860	23·18
Krakowski	3 984	2·61	—	—
Ogółem:	27 767	1·67	62 462	6·68

1) Z dniem 1/I 1938 r. została wprowadzona rubryka „Elektrownie”.

2) Bez zużycia na cele techniczne kopalń.

3) Bez zużycia na deputaty.

Z zestawienia powyższego wynika, że zbył węgla w kraju w czerwcu wzrósł w porównaniu z majem b. r. o 1·67%, przy czym najsilniejszy wzrost zaznaczył się w rej. dąbrowskim, zbył bowiem węgla w pozostałych rejonach wykazał tylko nieznaczny poprawę. Pewna—zresztą stosunkowo niewielka—poprawa w dziedzinie zbytu węgla na rynku wewnętrznym tłumaczy się zwiększonym zapotrzebowaniem ze strony przemysłu oraz kolei żelaznych, natomiast odbiór węgla przez hurtowników na cele opału domowego kształtował się znikomo. Wzmożone zapotrzebowanie węgla dla celów przemysłowych zaznaczyło się ze strony gałęzi przemysłowych o charakterze sezonowym, jak przemysł: cementowy, ceramiczny i cukrowniczy, oraz rolniczy łącznie z jego przemysłami przetwórczymi. Również—choć w nieco słabszym stopniu—wzrosło zapotrzebowanie ze strony przemysłu: chemicznego i włókienniczego. Natomiast pewne osłabienie zapotrzebowania wykazały przemysły: hutniczo-żelazny, papierniczy, również nieco zmalały dostawy węgla dla przeróbki na koks. Pozostałe gałęzie przemysłu nie wykazały większych zmian w odbiorze węgla.

W dziedzinie eksportu zaznaczył się wzrost o 62,462 t (6·68%), przy czym wzrost wywozu nastąpił z obu rejonów eksportujących. Wywóz na rynki środkowo-europejskie utrzymał się mniej więcej na poziomie z maja b. r. Eksport na rynki skandynawskie zmalał o 14 984 t,

do czego przyczyniły się znacznie zmniejszone wysyłki do Szwecji i w mniejszym stopniu do Finlandii. Do Norwegii i Danii wysyłki nieco wzrosły. Na rynki bałtyckie eksport wykazał niewielki spadek, mianowicie o 1 715 t, przy czym na poszczególnych rynkach nastąpiło pewne przesunięcie, mianowicie po kilkumiesięcznej przerwie wysłano do Estonii 800 t, natomiast do Litwy w okresie sprawozdawczym nie eksportowano. Wywóz na rynki zachodnio-europejskie wzrósł o 21 750 t, a to na skutek zwiększonych wysyłek do Francji i Belgii, do Szwajcarii wywóz węgla nieco się obniżył. Eksport na rynki południowo-europejskie zwiększył się o 38 484 t w związku ze stale wzrastającym wywozem do Włoch oraz ze wzmożonymi wysyłkami do Jugosławii, Grecji i na Malte. Na rynki pozaeuropejskie eksport kształtował się mniej pomyślnie, gdyż spadł o 7 761 t—na skutek osłabienia wywozu do Afryki, wzrost bowiem wywozu do Egiptu i do Argentyny nie zdołał skompensować ubytku, poniesionego na rynku afrykańskim. Wysyłki do W. M. Gdańska nieznacznie zmalały, natomiast odbiór węgla okrętowego wzrósł o 27 810 t.

Tabl. IV wykazuje obrót węgla, koksu i brykietów w czerwcu 1938 r. Jak wynika z tej tabeli, zapasy węgla w końcu miesiąca sprawozdawczego wynosiły 1 233 801 t—co wobec 1 222 632 t w końcu maja stanowi wzrost o 11 169 t.

Obrót węgla, koksu i brykietów w czerwcu 1938 r. (w tonach)

Tabl. IV

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzedn. miesiąca	Wydobycie (produkcja)	Do dyspo- zytj	R O Z C H Ó D							Ogół- em	Pozostałość na zwłaczach na następ. mies.
				Z b y t			Z u ż y c i e			Ogół- em		
				W kraju	Za gra- nicę	Razem	Cele własne zakład.	Deputaty robot. urzęd.	Razem			
W ę g i e l k a m i e n n y												
Śląski	847 719	2 195 898	3 041 184	1 201 024	817 105	2 018 129	117 213	24 277	1 489	142 979	2 161 108	880 076
Dąbrowski ¹⁾	256 670	537 170	792 404	329 339	179 940	509 279	30 809	6 306	761	37 876	547 155	245 249
Krakowski ²⁾	118 152	169 066	287 187	156 588	60	156 648	18 560	3 171	332	22 063	178 711	108 476
Ogółem:	1 222 541	2 902 134	4 120 775	1 686 951	997 105	2 684 056	166 582	33 754	2 582	202 918	2 886 974	1 233 801
K o k s												
Śląski	189 907	193 665	383 602	128 209	17 786	145 995	55	—	—	55	146 050	237 552
B r y k i e t y												
Śląski	1 450	14 950	16 400	14 972	65	15 037	23	—	—	23	15 060	1 340

W przemyśle koksowym nastąpiło pewne zmniejszenie produkcji, jako też zbytu ogólnego. Ogólna produkcja koksu wynosiła w czerwcu 193 665 t, czyli spadła o 7 499 t (3·73%). Natężenie produkcji, tj. przeciętna dzienna wytwórczość—w związku z mniejszą (o 1) liczbą dni kalendarzowych w czerwcu w porównaniu z majem—nieznacznie spadła. Ogólny zbył koksu stanowił 145 995 t, z czego na zbył krajowy przypada 128 209 t, a na eksport 17 786 t, a zatem zbył krajowy zmalał o 6 433 t, a eksport wzrósł o 12 787 t w porównaniu z majem. Zbył koksu na rynku wewnętrznym spadł wskutek zmniejszonego zapotrzebowania ze strony przemysłu, a przede wszystkim największego odbiorcy—hutnictwa żelaznego, zapotrzebowanie bowiem na cele opału domowego nieznacznie wzrosło.

Zapasy koksu w miesiącu sprawozdawczym wzrosły o 47 645 t i wynosiły w końcu czerwca 237 552 t.

Liczba wszystkich dniówek odrobionych w czerwcu—pomimo mniejszej o 1 liczby dni roboczych w porównaniu z majem (23—wobec 24)—wzrosła o 18 551 (1·6%) i wynosiła 1 619 449, przy czym liczba zwykłych dniówek odrobionych wzrosła o 13 088 (0·85%) i wyniosła 1 560 365, a liczba dniówek nadliczbowych—o 5 463 (10·19%) do 59 084. W ten sposób liczba dniówek nadliczbowych stanowiła w czerwcu 3·79% zwykłych dniówek odrobionych—wówczas gdy w maju 3·47%. Zwiększeniu liczby dniówek odrobionych towarzyszył spadek liczby wszystkich dniówek opuszczonych, mianowicie o 87 979 (26·76%) do 240 771, co stanowi 15·43% zwykłych dniówek odrobionych. Z ogólnej liczby dniówek opuszczonych—na tzw. „świętówki” przypada 89 148—wobec 151 991 w poprzednim miesiącu, a zatem o 72 843 (44·97%) mniej, stanowią więc one 5·71% zwykłych dniówek odrobionych; dniówki urlopowe zmalały o 15 125 (15·11%) i wynosiły 84 991.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w całym górnictwie węglowym wzrosła do 78 310, czyli o 143 (0·18%). Na przeciętnie zatrudnionego robotnika przypadało w czerwcu—przy 23 dniach roboczych—dniówek zwykłych odrobionych 19·93, wszystkich opuszczo-

nych—3·07, w tym „świętówek” 1·14; odpowiednie liczby dla maja—przy 24 dniach roboczych—wynosiły: 19·79, 4·21 i 2·07. W ten sposób procentowo do liczby dni roboczych zwykłe dniówki odrobione, przypadające na przeciętnie zatrudnionego robotnika, stanowiły 86·65% wobec 82·46% w maju, a „świętówki” 4·96%—wówczas gdy w maju stanowiły one 8·63%.

Liczba robotników, znajdujących się na zwolnieniu turnusowym, utrzymała się w czerwcu na poziomie z ub. miesiąca i wynosiła 2 358.

Przeciętne wydobycie węgla na robotniko-dniówkę w rejonie śląskim nie wykazało poważniejszych odchyleń i wynosiło w czerwcu 1 996 kg—wobec 1 993 kg w maju, w rejonie dąbrowskim wzrosło dość poważnie, mianowicie do 1 422 kg, tj. o 50 kg, natomiast w rejonie krakowskim kształtowało się znikomo i wynosiło 1 342 kg—wobec 1 360 kg w maju. W rezultacie przeciętna wydajność dla całego Państwa wzrosła w czerwcu o 10 kg i wynosiła 1 809 kg.

Przeciętne zarobki w gotówce dorosłego mężczyzny na dniówkę odrobioną prawie utrzymały się na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosiły: w rejonie śląskim zł 9·06 wobec zł 9·05, w rejonie dąbrowskim zł 7·58—wobec zł 7·49, i w rejonie krakowskim zł 6·44—wobec zł 6·44 w maju.

Wzrost liczby dniówek odrobionych, przypadających na przeciętnie zatrudnionego robotnika, wpłynął na odpowiednie zwiększenie przeciętnego miesięcznego zarobku w gotówce, który wynosił dla dorosłego mężczyzny w rejonie śląskim zł 190·73—wobec zł 189·44 w maju, w rejonie dąbrowskim zł 154·97—wobec zł 149·67, i w rejonie krakowskim zł 120·67—wobec zł 119·81. Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny wynosił w rejonie śląskim zł 207·63—wobec zł 206·97, w rejonie dąbrowskim zł 167·58—wobec zł 162·22 i w rejonie krakowskim zł 135·35—wobec zł 139·20.

Przeciętny miesięczny koszt utrzymania rodziny robotniczej, składającej się z 4 osób, wynosił w czerwcu w rejonie śląskim zł 140·42 wobec zł 140·14 w maju i w rejonie dąbrowskim zł 96·30 wobec zł 96·12.

¹⁾ Obejmuje tylko kopalnie rej. dąbrowskiego.

²⁾ Nie obejmuje kopalń rej. dąbrowskiego, które z dn. 1/I 1936 r. zostały administracyjnie przyłączone do okręgu krakowskiego.

PRZEMYSŁ METALOWY I MASZYNOWY

BUDOWA FABRYKI SILNIKÓW SAMOCHODOWYCH W LUBLINIE.—Dn. 27/IX b. r. odbyła się w Lublinie uroczystość poświęcenia kamienia węgielnego pod budowę fabryki samochodów „Lilpop, Rau i Loewenstein”.

Na uroczystość tę przybył z Warszawy Pan Wiceminister Komunikacji J. Piasecki, członkowie Zarządu Towarzystwa, przedstawiciele wojska, prasy itd.

Uroczystość rozpoczęła się przemówieniem Prezesa Rady Nadzorczej Towarzystwa Przemysłowego Zakładów Mechanicznych „Lilpop, Rau i Loewenstein”, P. Rotwanda, poczem nastąpiło podpisanie aktu erekcyjnego.

Poświęcenia kamienia węgielnego dokonał Ks. Kanonik Nowosielski, wygłaszając okolicznościowe przemówienie. Przemawiał też Prezes Związku Przemysłowców Metalowych P. Inż. Drzewiecki, poczem zabrał głos Pan Wiceminister Piasecki, który w przemówieniu swoim podkreślił znaczenie nowej fabryki samochodów, powstającej z prywatnej inicjatywy, dla motoryzacji i obrony kraju.

Teren pod budowę fabryki znajduje się na przedmieściu Lublina, Tatary, i obejmuje obszar 36 ha. Do terenów tych doprowadzony jest tor kolejowy. Za rok gotowa będzie jedna hala i budynek administracyjny.

Produkcja na razie ograniczona będzie do wyrobu silników.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY
INAUGURACJA ARBITRAŻU BAWELNY W GDYNI — p. str. 1392.

ROLNICTWO

WYRÓB SPIRYTUSU Z ŻYTA

Zainicjowany w bieżącym miesiącu wyrób w gorzelniach rolniczych spirytusu z żyta nie jest, gdy chodzi o nasze stosunki, rzeczą nową. Przed czterema laty sprawa ta została poruszona po raz pierwszy, wówczas jednak postawiono ją w płaszczyźnie zagadnień eksportowych. Państwo dokładało w tym czasie poważne sumy do wywozu zbóż za granicę, a jednocześnie nieurodzaj ziemniaków, jaki dotknął wówczas wiele okolic naszego kraju, sprawił, że ceny tego artykułu poważnie zwyżkowały—i gorzelnie rolnicze stanęły przed zagadnieniem nieopłacalności produkcji spirytusu niekonsumcyjnego oraz eksportowego.

Ażeby podnieść produkcję spirytusu nadkontyngentowego i ażeby jednocześnie zmniejszyć straty na interwencyjnych zakupach zbóż w kraju, został w styczniu 1934 r. ustanowiony zwrot cła przy wywozie spirytusu etylowego w wysokości zł 25 od 100 kg, co w przeliczeniu na miarę objętościową dawało ok. gr 20 od 1 litra 100% -owego spirytusu. Powyższa stawka odpowiadała zwrotowi cła przy wywozie żyta, która to premia wynosiła wówczas zł 6 od 100 kg. Jak z powyższego wynika, głównym celem zwrotu cła przy wywozie spirytusu było zastąpienie wywozu żyta wywozem jego przetworu, mianowicie spirytusu etylowego.

Zwrot cła przy wywozie spirytusu był wypłacany na podstawie odpowiednich zaświadczeń władz skarbowych, że dany transport spirytusu został wyprodukowany z żyta. Ponieważ na podstawie obowiązujących przepisów wyłączne prawo wywozu spirytusu za granicę przysługuje Zrzeszeniu Producentów Spirytusu, przeto gorzelnie rolnicze wyprodukowany przez siebie spirytus żytni sprzedawały Zrzeszeniu i otrzymywały cenę gr 45 za 1 litr (gr 25—cena zasadnicza, i gr 20—premia), Zrzeszenie zaś wywoziło spirytus i inkasowało jednocześnie zwrot cła.

Przerób żyta własnego oraz zakupionego przez gorzelnie rolnicze nie dał poważniejszych wyników, gdyż w sumie dostarczono wówczas Zrzeszeniu Producentów Spirytusu ok. 1 300 tys. litrów spirytusu, co wskazuje, że do przerobu użyto około 4 300 t żyta.

Po tej próbie nastąpiła druga, mianowicie na wiosnę 1934 r. Zrzeszenie Producentów Spirytusu na podstawie porozumienia z Państwowymi Zakładami Przemysłowo-Zbożowymi przystąpiło do zorganizowania produkcji spirytusu z żyta, będącego własnością Państwa. Zasady, na których opierał się ten przerób, były następujące. Zrzeszenie wzięło na siebie podwójną rolę, mianowicie pośrednika pomiędzy P. Z. P. Z. i gorzelniami—gdy chodziło o wyrób spirytusu z żyta państwowego, oraz pośrednika pomiędzy P. Z. P. Z. i odbiorcami zagranicznymi—gdy chodziło o wywóz spirytusu za granicę. Zrzeszenie kwalifikowało poszczególne gorzelnie do przerobu żyta, poczem wybranym gorzelniom P. Z. P. Z. dostarczyły zboże do przerobu pod warunkiem otrzymania nie mniej niż 30 litrów 100% spirytusu surowego w zamian za każde 100 kg żyta. Sprawniejszy wypęd był premiowany, gdyż za każdy litr wyprodukowany i dostarczony ponad wspomnianą normę gorzelnie otrzymywały dopłatę w wysokości gr 15. Gorzelnie, które

podjęły się produkcji spirytusu z żyta, otrzymywały darmo niezbędny do produkcji węgiel, a ponadto wywar, znacznie lepszy od ziemniaczanego, stawał się ich własnością.

Produkcja spirytusu z żyta państwowego dała lepsze rezultaty niż produkcja z żyta własnego gorzeln. Gorzelnie rolnicze dostarczyły wówczas ok. 7 400 tys. litrów spirytusu, co odpowiada w przybliżeniu przerobieniu 24 tys. t żyta. Jak z powyższego wynika, produkcja spirytusu żytniego w 1934 r. dała łącznie ok. 8 700 tys. litrów, tzn. że do przerobu użyto z górą 28 tys. t żyta.

Do koncepcji pędzenia spirytusu z żyta powrócono jesienią 1935 r. z tą tylko różnicą, że o ile w 1934 r. pędzono spirytus żytni na cele eksportowe i wykorzystywano istniejącą wówczas premię w postaci zwrotu cła przy wywozie spirytusu, o tyle w następnym roku, wobec niskich cen zbóż i nieurodzaju ziemniaków w woj. zachodnich, umożliwiono gorzelniom rolniczym pędzenie spirytusu żytniego na kontyngent zakupu i na zapotrzebowanie dodatkowe. Cena spirytusu żytniego była tak skalkulowana, jak gdyby gorzelnie wyprodukowały całkowitą ilość spirytusu z ziemniaków, pomimo to jednak wielu gorzelniom opłaciło się częściowe zastąpienie ziemniaków żytem i ówczesny kontyngent zakupu oraz tzw. kontyngent „turecki” zostały w całości pokryte.

Tegoroczna produkcja spirytusu z żyta również dotyczy spirytusu konsumcyjnego—z tą jednak różnicą, że w danym przypadku chodzi wyłącznie o spirytus, który będzie nabywany tytułem zapotrzebowania dodatkowego na spłatę tzw. długu tureckiego. Główne zasady tegorocznej produkcji spirytusu żytniego są następujące:

Gorzelnie mogą przerabiać żyto bądź własne, bądź nabyte. Wypęd może odbywać się w dwóch okresach: od uruchomienia gorzelnii do dn. 15/XI 1938 r., poczem nastąpi normalna produkcja spirytusu z ziemniaków, oraz od ukończenia przerobu ziemniaków do końca bieżącej kampanii.

Jak wiadomo, cena spirytusu, który Dyrekcja Państwowego Monopoliu Spirytusowego nabywa na tzw. dodatkowe zapotrzebowanie, w zasadzie powinna odpowiadać średniej arytmetycznej podstawowych wojewódzkich cen spirytusu, zaliczanego na kontyngent zakupu. Gdy chodzi o spirytus, nabywany na spłatę długu tureckiego—to gorzelnie corocznie w sposób formalny wyrażają swą zgodę na potrącanie im z powyższej należności umówionej kwoty i w ten sposób powstaje ostateczna zapłata za spirytus „turecki”. Suma ta, gdy chodzi o spirytus żytni, który będzie wyprodukowany w bieżącej kampanii, wynosi w pierwszym okresie, tzn. do dn. 15/XI b. r., gr 54, a w drugim okresie—gr 52 za 1 litr 100% spirytusu.

Przerób żyta będzie odbywał się na podstawie deklaracji poszczególnych gorzelnii, składanych w Dyrekcji Państwowego Monopoliu Spirytusowego. Ostateczny termin składania tych deklaracji został wyznaczony na dz. 8/XI 1938 r. Gorzelnie, które wyrażą gotowość pędzenia spirytusu z żyta na tzw. dług turecki, zostaną poddane specjalnej kontroli ze strony władz skarbowych.

Wywar, otrzymywany przy produkcji spirytusu z żyta, będzie, rzecz prosta, własnością gorzelnii. W myśl przepisów dekretu o monopolu spirytusowym, wywar powinien być zużywany w gospodarstwach, połączonych z gorzelniami, a na wyjątki od tej zasady przedsiębiorstwa gorzelnicze muszą uzyskiwać zgodę Ministra Skarbu, wydaną w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln. Ponieważ w bieżącym roku wskutek uruchomienia produkcji spirytusu z żyta znaczna ilość gorzelnii rolniczych rozpocznie kampanię wcześniej niż zwykle, przy czym rozmiary produkcji od razu mogą być duże, może się zdarzyć, że obowiązek zużywania wywaru we własnym gospodarstwie stanie się dla wielu gorzelnii wręcz niewykonalny. Przewidując te trudności, Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Ref. Roln. upościło tryb postępowania przy wydawaniu zezwoleń na odstępowanie nadwyżek wywaru żytniego poza obręb gospodarstw, połączonych z gorzelniami rolniczymi, i upoważniło izby skarbowe do udzielania tych zezwoleń do końca listopada b. r. we własnym zakresie działania.

Takie są zasady tegorocznego przerobu żyta na spirytus. Gdy chodzi o ocenę rozpoczętej akcji, to można wyrazić przypuszczenie, że akcja ta uda się i że zasadniczy jej cel, mianowicie chęć odciążenia rynku zbożowego, będzie osiągnięty. Cena gr 54 za 1 kg spirytusu przy obecnych cenach żyta jest atrakcyjna i powinna zachęcić ogół gorzelnii rolniczych do podjęcia produkcji spirytusu z żyta. Wartość użytkowa wywaru żytniego, jak to już było zaznaczone, jest wyższa od wartości wywaru ziemniaczanego, a zatem moment ten powinien odegrać rolę w kalkulacji, jaką będą przeprowadzały poszczególne

gorzelnie. Rentowność przerobu żyta na spirytus zależy w znacznej mierze od stopnia jego wysuszenia. Ponieważ tegoroczne zbiory żyta odbywały się w sprzyjających warunkach i ponieważ wilgotność żyta jest prawie w całej Polsce nieznaczna, przeto również i ta okoliczność musi być brana w rachubę przez gorzelnie rolnicze. Przerób żyta nie wywoła żadnych przerw w produkcji spirytusu z ziemniaków, gdyż będzie odbywał się albo przed, albo po ukończeniu właściwej kampanii ziemniaczano-spirytusowej. Dzięki temu zdolność przetwórcza poszczególnych gorzelnii będzie mogła być podniesiona i same warsztaty będą mogły być lepiej wykorzystane. Wydaje się, że powyższy moment również powinien być wzięty pod uwagę przez gorzelnie.

Wydaje się, że warunki przerobu żyta na spirytus są dostatecznie atrakcyjne i że zdołają zachęcić znaczną większość naszych gorzelnii rolniczych do podjęcia produkcji i to w dość znacznych rozmiarach. Kontyngent turecki był początkowo przewidywany na 15 miln. litrów. Liczba ta była preliminowana wówczas, gdy do przerobu miał być użyty ziemniak i kiedy cena spirytusu miała odpowiadać cenie spirytusu niekonsumcyjnego, tzn. gr 40 za 1 litr. Zmiana warunków omawianej produkcji może podnieść tegoroczny wypęd spirytusu tureckiego do 30 miln. litrów. O ile to nastąpi, wówczas do przerobu będzie zużyte ok. 100 tys. t żyta, która to ilość niewątpliwie oddziała na sytuację naszego rynku zbożowego w kierunku korzystnym dla rolnika.

H.

WYWÓZ PRODUKTÓW ROŚLINNYCH W ROKU GOSPODARCZYM 1937/38 — p. niżej.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY WYWÓZ PRODUKTÓW ROŚLINNYCH W ROKU GOSPODARCZYM 1937/38

Kształtowanie się wywozu zbóż z Polski zależne jest, oczywiście, i od sytuacji krajowej i od sytuacji światowej w dziedzinie produkcji i obrotu zbożami. Jeśli chodzi o sytuację na światowych rynkach zbożowych, to niewątpliwie kluczową jest tu sytuacja głównego zboża konsumpcyjnego, mianowicie pszenicy. Miesiąc maj¹⁾ rozpoczął się silną niżką cen, co spowodowane było w głównej mierze optymistycznym szacunkiem zbiorów w Stanach Zjedn. Am. Również pomyślny stan pogody na półkuli południowej (Australia, Argentyna) w przeddzień zasiewów wpłynął niżkowo na stan rynku zbożowego. Stan zasiewów w Europie szacowany był także zadowalająco. Te wszystkie momenty zapowiadały zwichnięcie równowagi statystycznej w nadchodzącej kampanii eksportowej. W czerwcu sytuacja uległa pewnemu wzmocnieniu pod wpływem przesadzonych zresztą wiadomości o pojawieniu się rdzy na pszenicy zimowej w Stanach Zjedn. oraz o słabych pierwszych omlotach, a także dzięki znacznieszym zakupom Włoch i Anglii. W tym czasie też wystąpiła Jugosławia jako importer pszenicy. Pod koniec jednak czerwca nastąpiło ponowne osłabienie sytuacji, trwające potem aż do końca kampanii. W lipcu stało się rzeczą jasną, iż zbiory pszenicy w Europie są dobre, przypuszczalnie wyższe o 10% od zeszłorocznych—tak, iż biorąc jednocześnie pod uwagę b. dobre zbiory w Stanach Zjedn. i Kanadzie, można było ustalić opinię, iż widoki na nową kampanię nie są zbyt pomyślne, gdyż niemal wszystkie kraje eksportujące mają dobre urodzaje, co wywołać może wyścig cen w dół. Zdecyduje, oczywiście, wielkość zapotrzebowania importerskiego, na którą wpływ może wywrzeć także i sytuacja polityczna.

Sytuacja na rynku żytnim była odbiciem sytuacji na rynku pszenicznym. Duża podaż żyta argentyńskiego i sowieckiego oraz wiadomości o dobrym stanie zasiewów i zapowiedzi eksportu z Polski wpływały ujemnie na kształtowanie się rynku żytniego.

¹⁾ Pierwsze 3 kwartały omawiane były w sprawozdaniach, drukowanych w zeszytach: 49/1937, 12/1938 i 23/1938.

Najmocniejsza tendencja panowała na rynku owsa, którego ceny wykazywały w okresie całej niemal kampanii 1937/38 poziom najbardziej wyrównany. Niezła sytuacja na rynku jęczmienia została w ostatnim kwartale kampanii sprawozdawczej zachwiana niezorganizowaną podażą ziarna sowieckiego.

Ceny 4 głównych zbóż przedstawiały się w kampanii 1937/38—według notowań rotterdamskich—następująco (w zł za 100 kg):

	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies
1937				
Sierpień	23'35	19'75	19'35	14'95
Wrzesień	22'50	20'30	18'75	15'05
Październik	22'35	21'30	19'40	15'25
Listopad	21'40	19'50	19'10	14'80
Grudzień	20'85	19'80	18'75	14'45
1938				
Styczeń	21'10	20'20	19'20	14'40
Luty	21'40	19'75	19'20	14'10
Marzec	20'05	18'95	18'10	13'95
Kwiecień	21'20	17'85	17'35	13'55
Maj	17'85	16'30	16'00	13'40
Czerwiec	17'40	14'80	14'65	13'25
Lipiec	16'20	13'90	14'45	13'05

Ceny zbóż w kraju—według przeciętnych miesięcznych notowań giełdy poznańskiej—kształtowały się w kamp. 1937/38 w porównaniu z poprzednią kampanią następująco:

Mie- siące	Pszenica		Ż y t o		Jęczmień		O w i e s	
	1936/37	1937/38	1936/37	1937/38	1936/37	1937/38	1936/37	1937/38
VIII	21'00	29'70	14'25	22'40	20'00	—	13'70	19'75
IX	22'95	30'30	15'80	22'60	20'80	23'40	14'55	20'45
X	26'15	29'20	18'10	22'40	24'25	23'90	17'10	20'90
XI	24'55	27'90	17'80	22'40	25'50	22'75	16'25	20'60
XII	26'65	27'00	19'65	21'80	24'70	21'05	16'25	20'30
I	26'15	27'00	21'75	21'65	25'40	21'00	17'80	20'35
II	28'45	26'70	23'80	20'75	26'50	20'75	21'30	21'25
III	29'30	25'75	24'40	19'65	26'50	20'00	22'50	19'65
IV	29'45	24'70	24'30	18'45	27'10	—	22'05	18'30
V	29'30	25'45	24'15	20'45	—	—	22'05	19'00
VI	29'75	25'30	25'55	21'20	—	—	24'30	19'45
VII	27'65	25'80	23'30	21'05	—	—	25'95	18'50

Porównując ruch cen na giełdach zagranicznych (Rotterdam) z ruchem cen na giełdzie krajowej (poznańskiej) w stosunku do notowań z pierwszego miesiąca kampanii, tj. sierpnia 1937 r. jako punktu wyjściowego, otrzymamy następujący obraz (ceny w sierpniu 1937 r.=100):

	Pszennica	Żyto	Jęczmień	Owies
Lipiec 1938 r.				
Rotterdam	69	70	74	87
Poznań	87	93	—	93

Jak widzimy, spadek cen zboża za granicą przybrał w ciągu ubiegłej kampanii daleko większe rozmiary niż w kraju—tak, że oderwanie się naszych cen od światowego parytetu eksportowego stało się jeszcze wyraźniejszym.

Wywóz poszczególnych produktów roślinnych w kampanii 1937/38 przedstawiał się następująco:

Zboża i ich przetwory	I l o ś ć		W a r t o ś ć	
	1937/38	1936/37	1937/38	1936/37
	kwintali		tys. zł	
Pszennica	16 319	513 023	531	9 419
Żyto	103 466	2 172 512	2 286	34 286
Jęczmień	2 043 820	2 876 470	42 119	47 163
Owies	84 259	669 353	1 957	9 512
Gryka	46 993	66 041	893	958
Mąka pszenna	146 221	657 087	2 983	10 526
„ żytnia	14 805	931 083	374	12 006
Kasza pszenna	19	—	2	—
„ jęczmienna	271	5 751	9	84
Inne kasze	5 364	2 689	207	98
Słód	122 527	332 562	5 000	11 553
Razem:	2 584 064	8 226 571	56 361	135 605

Inne produkty roślinne

Groch	190 174	253 749	5 587	6 496
Fasola	88 244	125 807	3 680	4 729
Soczewica	962	2 822	38	27
Łubin	124 702	83 965	2 991	1 886
Wyka, peluska	16 032	92 591	398	2 030
Serafela	25 555	35 915	1 222	1 158
Bobik	7 069	24 197	152	865
Nasiona traw	1 384	2 495	165	227
Koniczyna czerwona	16 685	27 320	2 416	3 816
„ biała	11 525	22 228	2 429	3 078
Lucerna, esparceta itp.	5 482	15 415	427	690
Nasiona buraków cukr.	23 751	55 407	2 085	3 911
Rzepak, rzepik	6 218	25 516	418	1 030
Gorczyca	18 345	15 231	816	595
Mak	34 042	39 881	3 003	2 693
Siemię lniane	—	847	—	27
„ konopne	49	20	3	209
Razem:	570 219	823 406	25 830	33 467
Ogółem:	3 154 283	9 049 977	82 191	169 072

Zmniejszenie się wywozu artykułów wyżej wyszczególnionych w kampanii sprawozdawczej w stosunku do kampanii 1936/37 przedstawia się następująco (w % -ach):

Zboża i produkty przemiału	S p a d e k :	
	wagi	wartości
Zboża i produkty przemiału	68	58
Inne produkty roślinne	31	23
Cały wywóz:	65	51

Podkreślić należy, iż specjalnie silny spadek wywozu dotknął grupę zbóż i produktów przemiału. Pozostaje to w związku z ograniczeniami wywozowymi, wprowadzonymi przez Rząd w początkach kampanii eksportowej—wobec wytworzonej wówczas sytuacji na rynku wewnętrznym. Spadek wywozu innych artykułów roślinnych spowodowany był częściowo gorszym ich urodzajem, częściowo zaś—niekorzystną relacją cen w stosunku do zagranicy. Z wywozonych za granicę produktów roślinnych (wyżej wyszczególnionych) jedynie jęczmień korzystał przy wywozie z pomocy finansowej w postaci zwrotu cła w wysokości zł 3 od 100 kg.

Wi. Łochocki

INAUGURACJA ARBITRAŻU BAWELNY W GDYNI — p. str. 1392.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 12 ÷ 24/IX 1938 przedstawiał się następująco (w zł za 100 kg):

	12 ÷ 17/IX	19 ÷ 24/IX	Różnica %
Pszennica			
Warszawa	21·91½	21·08	— 3·8
Poznań	19·08	19·00	— 0·5
Lwów	19·75	9·50	— 1·3
Średnia	20·24½	19·86	— 1·9
Żyto			
Warszawa	14·47½	14·19	— 2·0
Poznań	13·50	13·50	—
Lwów	14·81	14·42	— 2·7
Średnia	14·26	14·03½	— 1·7
Owies			
Warszawa	15·08	15·06	— 0·2
Poznań	14·37	14·37½	+ 0·0
Lwów	15·50	15·27½	— 1·5
Średnia	14·98	14·90	— 0·6
Jęczmień zwykły			
Warszawa	15·37½	15·19	— 1·2
Poznań	14·87½	14·75	— 0·9
Lwów	—	—	—
Średnia	15·12½	14·97	— 1·0
Jęczmień browarny			
Warszawa	16·75	16·75	—
Poznań	—	16·50	—
Lwów	18·50	—	—
Średnia	17·62½	16·62½	—

— W wyniku utrzymującej się tendencji zniżkowej i w okresie sprawozdawczym (od 19 do 24 września) szereg notowań obniżyło się; jednak zasięg ruchu zniżkowego nie był już tak szeroki, jak w okresach poprzedzających. Na giełdzie warszawskiej wszystkie rodzaje pszenicy zniżkowały o zł 0·75 na 100 kg, I i II gat. mąki żytniej o zł 0·50 oraz wszystkie rodzaje otrąb pszennych o zł 0·50; natomiast notowania I standartu żyta podniosły się o zł 0·25. Na giełdzie poznańskiej zniżkę odnotowały tylko oba rodzaje otrąb pszennych oraz otręby żytnie—o zł 0·25 na 100 kg.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 12 007 t, w tym 3 270 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wyniosły: 12 334 i 3 565).

Warszawa.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 21·75 ÷ 22·25 (22·50 ÷ 23·00),—jednolita 20·50 ÷ 21·00 (21·25 ÷ 21·75),—zbierana 20·00 ÷ 20·50 (20·75 ÷ 21·25), żyto I standart 14·00 ÷ 14·50 (13·75 ÷ 14·50), —II standart bez obrotów, jęczmień browarny 16·50 ÷ 17·00, —I standart 15·25 ÷ 15·75, —II standart 14·75 ÷ 15·00 (15·00 ÷ 15·25), —III standart 14·75 ÷ 15·00, owies I standart 15·00 ÷ 15·50, —eksportowy 478 ÷ 488 grl bez notowań, —II standart 14·75 ÷ 15·00, mąka pszenna: I gat. 0 ÷ 30% 39·00 ÷ 42·00, —I gat. 0 ÷ 50% 35·50 ÷ 38·50, —I gat. A 0 ÷ 65% 34·00 ÷ 35·50, —II gat. 30 ÷ 65% 30·00 ÷ 32·00, —H gat. A 50 ÷ 65% 25·00 ÷ 26·00, —III gat. 65 ÷ 70% 19·00 ÷ 21·00, —razowa 0 ÷ 95% bez notowań, —pastewna 16·00 ÷ 17·00 (bez notowań), mąka żytnia I gat. 0 ÷ 50% 25·25 ÷ 26·00 (25·75 ÷ 26·50), —I gat. 0 ÷ 65% 23·50 ÷ 24·25 (24·00 ÷ 24·75), —II gat. 50 ÷ 65% 15·00 ÷ 15·50 (15·00 ÷ 16·00), —razowa 0 ÷ 95% 19·00 ÷ 20·00, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 11·00 ÷ 11·50 (11·50 ÷ 12·00), —średnie z przemiału standartowego 10·25 ÷ 10·75 (10·75 ÷ 11·25), —miałkie z przemiału standartowego 10·25 ÷ 10·75 (10·75 ÷ 11·25), otręby żytnie z przemiału standartowego 8·75 ÷ 9·25, otręby jęczmiennie 9·00 ÷ 9·50.

Poznań.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18·75 ÷ 19·25, żyto 13·25 ÷ 13·75, jęczmień 638/650 grl bez notowań, —nowy 673/678 grl 13·75 ÷ 14·25, —700/720 grl 14·50 ÷ 15·00,

—browarny 16:00 ÷ 17:00 (bez notowań), owies 14:00 ÷ 14:75, mąka wraz z workiem: pszenna I gat. 0 ÷ 30% 35:75 ÷ 38:25, —I gat. 0 ÷ 50% 32:75 ÷ 35:25, —I gat. 0 ÷ 65% 29:75 ÷ 32:25, —II gat. 30 ÷ 65% 25:25 ÷ 27:75, —II gat. A 50 ÷ 65% bez notowań, —II gat. 65 ÷ 70% bez notowań, —razowa 0 ÷ 95% bez notowań, —pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 50% 23:00 ÷ 25:50, —I gat. 0 ÷ 65% 21:50 ÷ 24:00, —II gat. 50 ÷ 65% bez notowań, —razowa 0 ÷ 90% bez notowań, otręby grube pszenne z przemiału standartowego 11:75 ÷ 12:25 (12:00 ÷ 12:50), —środknie z przemiału standartowego 10:00 ÷ 11:00 (10:25 ÷ 11:25), otręby żytnie z przemiału standartowego 9:50 ÷ 10:50 (9:75 ÷ 10:75), otręby jęczmieńne 10:00 ÷ 11:00.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 19 do 24 września 1938 r.

Na rynku przy nadal trwającej tendencji zniżkowej dały się zauważyć pewne zwykłe ruchy notowań, zapowiadające zmianę w dotychczasowym osłabieniu sytuacji rynkowej. I tak więc, akcje Lilpopy odnotowały zysk w wysokości zł 1:50 oraz akcje Norblina — również w tej samej wysokości; nadmienić należy, że obroty tymi akcjami były stosunkowo duże. Poza utrzymanymi akcjami Banku Polskiego — pozostałe okres sprawozdawczy zamknęły następującymi stratami (w zł): Banku Zachodniego 1:50, Warsz. Tow. Fabryk Cukru 0:25, Warsz. Tow. Kopalń Węgla 1:50, Modrzejowa 0:75, Ostrowca (ser. B) 2:00, Starachowice 2:00, Tow. Zakładów Żyrardowskich 2:00 oraz Haberbuscha i Schielego 1:25.

Jeśli chodzi o giełdy prowincjonalne — to drobne transakcje zawierano tylko na giełdzie poznańskiej.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	125'00	122'00	123'00
„ „ imienne	zł 100	122'00	121'00	122'00

w zł z a a k c j e

Bank Zachodni	zł 100			33'50
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	38'50	37'50	37'75 -37'50 -37'75
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	34'75	33'50	33'50 83'00
Lilpop	zł 100	85'50	78'00	-82'00 -82'50 17'75 -17'00
Modrzejów	zł 50	19'00	17'00	17'75 -17'00
Norblin	zł 100	94'00	90'00	94'00
Ostrowiec ser. B . . .	zł 100	62'00	57'00	59'00
Starachowice	zł 100	43'00	39'50	39'50
Tow. Zakładów Żyrardowskich	zł 100	62'00	55'00	57'00
Haberbusch i Schiele	zł 100			51'50
Warsz. Tow. Pożyczk. na Zastaw Rucho- mości	zł 100			114'00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje bez notowań.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): H. Cegielski 45'00, Lubań-Wronki 29'00 — 28'00 (32'00).

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

BONIFIKATY PRZY EKSPORCIE. — Na posiedzeniu w dn. 20 IX 1938 r. Komisja Obrotu Towarowego uchwaliła wytyczne, dotyczące udzielania przez eksporterów bonifikat przy wywozie towarów z Polski. Uchwała K. O. T. ustala przede wszystkim, że bonifikatą jest wynikająca z tytułu manka, mniejwartości itp. zniżka sumy, należnej eksporterowi według faktury lub innego równorzędnego dokumentu za wysłaną za granicę partię towaru. Jako zaś partia towaru uważana jest ilość towaru jednego sortymentu, wysłana za granicę w ramach jednej umowy, przez jednego eksportera, do jednego odbiorcy, za jednym dokumentem transportowym, a przy eksporcie masowym — za większą liczbą dokumentów transportowych, o ile nadanie dokonane zostało w jednym dniu.

Eksporterzy upoważnieni są do udzielania we własnym zakresie bonifikat, nie przekraczających 5% sumy, należnej za daną partię towaru, o ile bonifikaty te wynikają z tytułu manka lub mniejwartości towaru; udzielenie bonifikaty winno być udokumentowane; do dokumentów tych odnoszą się postanowienia § 12 p. 4 instrukcji Komisji Obrotu Towarowego z dn. 20 XI 1937 r.

W razie zbiegu tytułów, z jakich bonifikata przysługuje, dla oceny, czy nie przekracza ona 5% sumy, należnej za daną partię towaru, decydująca jest suma łączna bonifikaty ze wszystkich tytułów razem, a nie kwoty bonifikat, przysługujących z każdego tytułu oddzielnie.

Na udzielenie bonifikat, przekraczających 5% sumy należnej, eksporter obowiązany jest uprzednio uzyskać zezwolenie K. O. T., względnie takiej instytucji, która uzyska upoważnienie K. O. T. do udzielania tego rodzaju zezwoleń.

Wniosek o zezwolenie na udzielenie bonifikaty winien eksporter złożyć dopiero wtedy, gdy bonifikata ta została już definitywnie określona między nim i odbiorcą, a więc już po zakończeniu ewent. dochodzeń, ustaleń lub układów na temat tej bonifikaty. Przed uzyskaniem zezwolenia eksporter nie może akceptować bonifikaty w sposób, bezwzględnie go wiążący wobec odbiorcy zagranicznego. O ile bonifikata określona została w drodze wyroku arbitrażowego lub opinii rzeczoznawcy, eksporter winien do wniosku o zezwolenie na udzielenie bonifikaty odbiorcy zagranicznemu dołączyć wyrok arbitrażowy lub opinię

rzeczoznawcy. O ile bonifikata określona została w drodze układu z odbiorcą zagranicznym, eksporter winien dołączyć wszystkie dokumenty, odnoszące się do bonifikowanej transakcji eksportowej, a w szczególności: a) zamówienie klienta, b) rachunki eksportera, c) reklamację odbiorcy, podającą powody żądanej bonifikaty.

We wniosku eksporter winien podać serię i numer zaświadczenia walutowego, za którym bonifikowany towar został wywieziony, oraz wyjaśnić szczegółowo, z jakich przyczyn skłonny jest uwzględnić reklamację odbiorcy bez oddania sprawy pod rozstrzygnięcie sądowni arbitrażowemu lub opinii rzeczoznawcy.

Wniosek o zezwolenie na udzielenie bonifikaty eksporter winien złożyć za pośrednictwem tej instytucji, która doręczyła mu zaświadczenie walutowe dla bonifikowanej partii towaru. Instytucja, przesyłając wniosek eksportera, winna, opierając się na znajomości stosunków, panujących w reprezentowanej przez siebie branży, oraz na przedstawionym przez eksportera faktycznym stanie sprawy, wydać wyraźną opinię co do tego, czy bonifikata jest słuszna w swej zasadzie i wysokości.

Instytucje, posiadające upoważnienie K. O. T. do udzielania zezwoleń na bonifikaty, udzielają tych zezwoleń — w ramach posiadanych upoważnień — według własnego uzasadnionego przekonania. W wypadkach odmowy — wniosek należy przesłać do decyzji K. O. T. z podaniem przyczyn odmowy. Instytucje, posiadające upoważnienie do udzielania zezwoleń na bonifikaty, mają u siebie prowadzić rejestr udzielonych bonifikat według wzoru, ustalonego przez K. O. T. Wyciąg z tego rejestru należy co miesiąc nadsyłać do wiadomości K. O. T.

Polski Instytut Rozrachunkowy został upoważniony do udzielania zezwoleń na bonifikaty na zasadach powyższych bez ograniczenia. K. O. T. może na wniosek P. I. R. nadać upoważnienie do udzielania zezwoleń na bonifikaty innym instytucjom w zakresie kontrolowanego przez nie eksportu.

OBOSTRZENIA PRZY WYDAWANIU ZAŚWIADCZEŃ WALUTOWYCH EKSPORTEROM — p. str. 1399.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

EKSPLLOATACJA

KOLEI HERBY NOWE — GDYNIA

Z dniem 1 stycznia 1938 r. przeszła linia kolejowa, łącząca Górny Śląsk z portami w Gdyni i w Gdańsku, w zarząd i eksploatację Francusko-Polskiego Towarzystwa Kolejowego, S. A. w Paryżu. Fakt ten, mimo swojego wielkiego znaczenia, przeszedł dość niespostrzeżenie lub przynajmniej bez większego zainteresowania. Zasługuje on jednak na bliższe rozpatrzenie i omówienie, gdyż chodzi o jedną z najrentowniej-szych magistrali kolejowych. Ponadto ma on jeszcze z innego powodu wielkie znaczenie dla naszego życia gospodarczego. W związku z udzie-leniem Spółce koncesji na eksploatację wspomnianej kolei, przyszła do skutku pożyczka francuska, przekraczająca zł 450 miln. Koncesja była więc niejako podkładem dla tej pożyczki, a eksploatacja kolei Herby Nowe—Gdynia źródłem, skąd płynąć mają dochody na amorty-zację i oprocentowanie długu.

Rozpatrzeć i omówić dokument koncesyjny—choćby tylko w jego najważniejszych częściach: technicznej, handlowej i finansowej—w ra-mach jednego artykułu jest rzeczą niewykonalną. Dlatego wybrałem tylko jeden problem, tj. problem finansowy—najciekawszy, ale też i najtrudniejszy do ujęcia. Nie zrażając się tymi trudnościami, próbuję go ująć w następujących pytaniach:

- 1) czy i jak wysokie dochody da kolej, oddana Spółce do eksploatacji?
- 2) czy przy uiszczaniu wszelkich zobowiązań finansowych, płynących z tytułów pożyczkowych i treści postanowień dokumentu koncesyjnego, kolej ta da jeszcze nadwyżkę, stanowiącą czysty zysk?
- 3) jeżeli da, to w jakiej formie i w jakim stosunku będą partycypowały obie zainteresowane strony, tj. Skarb Państwa i spółka koncesyjna?
- 4) wreszcie—jakie będą końcowe efekty finansowe dla obu stron z chwilą wygaśnięcia koncesji?

Rzecz jasna, że w odpowiedzi na te pytania mogą podać liczby, które mają znaczenie tylko orientacyjne, mniej lub więcej do rzeczywistości zbliżone. Niemniej jednak dadzą nam one ogólny pogląd na kształto-wanie się dochodów i rozchodów przedsiębiorstwa, o które nam tutaj chodzi.

Najpierw więc kilka wyjaśnień. Dokumentem koncesyjnym z dn. 29/IV 1931 r. („*Mon. Pol.*” Nr 106 z dn. 8/V 1931 r.) Rząd Polski udzielił Francusko-Polskiemu Towarzystwu Kolejowemu, S. A. w Pa-ryżu koncesji na dokończenie budowy i eksploatację kolei Herby Nowe—Gdynia oraz na budowę i eksploatację odnogi tej kolei od st. Siemkowice do węzła kolejowego w Częstochowie. Koncesja trwa od dnia ogłoszenia, tj. od dn. 8/V 1931 r., do dn. 31/XII 1975 r.

Długość linii kolejowej Herby Nowe—Gdynia wynosi 518 km eksplo-atacyjnych, a odcinka Siemkowice—Częstochowa, będącego w budowie—55 km. Budowa jednego toru tej linii (z wyjątkiem odcinka Siem-kowice—Częstochowa) była ukończona w 1932 r., a podjęto na niej ruch osobowy i towarowy w dn. 1/III 1933 r. Budowa drugiego toru ma być wykonana etapami w terminach, wyznaczonych przez Ministra Komunikacji, w miarę posiadanych środków finansowych (§§ 22 i 25 dokumentu koncesyjnego).

Kapitał akcyjny Spółki wynosi 15 miln. fr. fr., z czego 8 miln. wpła-cają akcjonariusze francuscy, a 7 miln.—polscy. Oprocentowanie kapitału akcyjnego w stosunku rocznym wynosi 6%.

Na pokrycie wszelkich wydatków, związanych z budową, Spółka zo-bowiązała się ponadto do emitowania obligacji w sumie ogólnej do takiej wysokości, ażeby wpływ netto dał 1 100 miln. fr. fr. lub ich rów-nowartość w walutach obcych (§ 2 dokumentu koncesyjnego). Wy-sokość emisji I transzy została ustalona na podstawie porozumienia Ministra Komunikacji ze Spółką jednocześnie z nadaniem koncesji i wynosiła 400 miln. fr. fr. Ta transza została zrealizowana w 1931 r. Następną transza nie przyszła do skutku w przepisany terminie (dn. 1/V 1932 r.)—rzekomo z powodu niekorzystnego stanu rynku pieniężnego (§ 2 ust. 9 dokumentu koncesyjnego). Również nie uzy-skała Spółka w terminie 3 lat, licząc od daty pierwszej emisji, sumy

900 miln. fr. fr. netto lub ich równowartości w obcych walutach, a to dawało już podstawę do unieważnienia koncesji (§ 2 ust. 10 dokumentu koncesyjnego). Nie unieważniono jej jednak, lecz Ministerstwo Ko-munikacji, po porozumieniu się z Towarzystwem, podjęło od dn. 1/III 1933 r. tymczasową eksploatację tej linii na rachunek własny, z obowiązkiem prowadzenia specjalnego rachunku z tej eksploatacji (sprawozdania budżetowe za lata 1934÷36). Z rachunku tego pokrywało Ministerstwo obok kosztów eksploatacyjnych również część kosztów ogólnych (ad-ministracyjnych) Spółki i koszty obsługi obligacji i akcji. Wyni-kająca z rachunku nadwyżka po pokryciu kosztów ogólnych Spółki i kosztów obsługi akcji i obligacji przypadła w całości P. K. P. i była zarachowana we wpływach za odnośne lata.

Tymczasowa eksploatacja na rachunek P. K. P. trwała do końca 1937 r. W tym roku Spółka postanawia przeprowadzić dalszą emisję obligacji w 3 transzach w latach 1937÷39 na ogólną sumę 945 miln. fr. fr. W związku z tym—za zgodą Ministerstwa Komunikacji—obejmuje z dniem 1/I 1938 r. eksploatację kolei Herby Nowe—Gdynia we własny zarząd i na własny rachunek. Równocześnie podjęła Spółka budowę odcinka Siemkowice—Częstochowa.

Ogółem więc, z ostatnią transzą w 1939 r. łącznie, wyemituje Spółka obligacji na sumę 1 345 miln. fr. fr.—po kursie 94 fr. za 100 fr. no-minalnych, z oprocentowaniem 6,5% w stosunku rocznym.

Zmiana kursu franka francuskiego, jaka po 1931 r. nastąpiła, nie ma znaczenia dla obecnych operacji Spółki, gdyż Spółka zobowiązana jest dokumentem koncesyjnym do kursu franka z 1931 r. wzgl. równo-wartości jego w obcej walucie. W obliczeniach swoich posługiwałem się również tylko tym kursem i dla ułatwienia przyjąłem zł 1=3 fr. fr.

Tak się przedstawia stan prawny i finansowy spółki koncesyjnej do chwili objęcia eksploatacji kolei Herby Nowe—Gdynia we własny zarząd, tj. do dn. 1/I 1938 r. Z tym dniem Spółka przejęła nie tylko zadanie prowadzenia ruchu kolejowego na tej linii, lecz również obo-wiązek spłaty długu obligacyjnego, kapitału akcyjnego, opłaty odsetek, podatków państwowych—jednym słowem, zarówno całą gospodarke techniczną, jak i handlową przedsiębiorstwa.

Mimo tych bądź co bądź ciężkich obowiązków Spółka objęła eksplo-atację w wyjątkowo pomyślnych warunkach. Przede wszystkim wielkim ułatwieniem dla Spółki był fakt, że odebrała zarząd nie tylko już uru-chomionej, ale przez 5 lat eksploatowanej kolei. Ma to znaczenie dla-tego, że Zarząd P. K. P. w ciągu tego czasu zdołał postawić tę kolej na wysokości zadania. Poza tym kolej ta przez fakt wejścia pod zarząd Spółki stała się równocześnie niemal w całości koleją tranzytową. Prze-wozy jej rozpadają się bowiem na 98% tranzytu, a tylko 2% ruchu wewnętrznego wzgl. bezpośredniego.

Jak wiadomo, najbardziej pożądanymi przewozami dla każdej kolei są przewozy tranzytowe, gdyż trudne i kosztowne działania techniczne i handlowe na stacjach nadawczych i odbiorczych nie obciążają tran-zytującej kolei. Otrzymuje ona na stacjach stycznych przesyłki i ca-łe składy pociągowe, gotowe do przewozu—zarówno pod względem technicznym, jak i handlowym. Kosztowna i niepoplatna obsługa importu i eksportu w portach całym swoim ciężarem spada wyłącznie na barki Zarządu P. K. P. Wreszcie, każda kolej tranzytująca pra-cuje obcym taborom wagonowym, pobiera zaś opłaty jak za własny tabor.

Do tych pomyślnych warunków eksploatacyjnych należy dodać jeszcze i to, że w ciągu 5-letniej, tymczasowej, eksploatacji stwier-dzono wybitną dochodowość tej kolei. Przystępuję więc do omówie-nia tej dochodowości, czyli do odpowiedzi na pytanie, czy i jak wy-sokie dochody da kolej, oddana spółce prywatnej do eksploatacji.

Opierając się na wynikach dotychczasowej eksploatacji, przyjmuję, że dochód brutto tej kolei wyniesie 216 miln. fr. fr. (zł 72 miln.) rocznie, przeciętnie więc miesięcznie 18 miln. fr. fr. Kwotę tę uza-sadniam następująco: wprowadzie dochodu tego kolej ta dotychczas nie osiągnęła, lecz dochody jej w ostatnich 3 latach przekroczyły kwotę

180 miln. fr. fr. i mają tendencję zwyżkową. Po wybudowaniu odcinka Siemkowice—Częstochowa, a następnie drugiego toru do Gdyni, przewozy i dochody na tej kolei znacznie wzrosną. Uważam przeto, że kwota 216 miln. fr. fr. jest raczej za niska aniżeli za wygórowana. Jednak w okresie 38 lat mogą zajść nie tylko pomyślne ale i niepomyślne zmiany. Ostrożność przeto zaleca p zyjąć raczej za niską aniżeli za wysoką sumę dochodów.

Kwota rozchodów eksploatacyjnych, obliczona dla każdego roku (1938+1975) osobno, składa się z elementów ściśle obliczonych (amortyzacja, procenty, fundusze, premie) i z elementu zmiennego (rozchody eksploatacyjne właściwe—osobowe i rzeczowe), który dla umożliwienia obliczeń ustaliłem na kwotę 45 miln. fr. fr. rocznie. Zaznaczyć należy, że do rozchodów eksploatacyjnych dokument koncesyjny zalicza wszystkie wyżej wymienione rozchody, a ponadto wszystkie podatki i opłaty skarbowe.

Przykładowo—obliczenie dochodów i rozchodów eksploatacyjnych za rok 1938 przedstawia się następująco (we fr. fr.):

Dochody eksploatacyjne	216 000 000
Rozchody eksploatacyjne właściwe	45 000 000
Roczna opłata do Skarbu Państwa	12 000 000
Roczna wpłata na fundusz specjalny i renowacyjny	3 000 000
Premia gestyjna	1 500 000
Premia dla personelu	1 500 000
Obsługa obligacyj	81 137 931
Fundusz amortyzacyjny kapitału akcyjnego z oprocentowaniem	1 248 847
Razem rozchody bez podatków	145 386 778
Nadwyżka dochodów nad rozchodami	70 613 222

Wyjaśniam, że rozchody eksploatacyjne właściwe ustaliłem na podstawie rozchodów, objętych budżetem eksploatacyjnym za lata 1934+36, przy czym najwyższe rozchody z 1936 r. podwyższyłem do 45 miln. fr. fr., czyli o ok. 6 miln. fr. fr. Roczna opłata do Skarbu Państwa odpowiada § 5 dokumentu koncesyjnego. Z uwagi na niewątpliwą dochodowość przedsiębiorstwa powinna wpływać wprost do Skarbu Państwa (§ 5 ustęp ostatni). Roczna wpłata na fundusz specjalny (§ 13 dokumentu koncesyjnego) i renowacyjny (§ 11 dokumentu koncesyjnego) ustaliłem w przybliżeniu. Bliższe wyjaśnienia podam przy obliczeniu podatku dochodowego i obrotowego. Premia gestyjna odpowiada ustalonej wysokości na rok 1938 w § 9 dokumentu koncesyjnego. Premię dla personelu ustaliłem w przybliżeniu. Na lata następne przyjąłem premię gestyjną w najwyższym wymiarze, tj. w kwocie 4,5 miln. fr. fr. Wprawdzie formułki do jej obliczenia nie zdołałem rozwiązać, nie mam jednak wątpliwości, że przy tych dochodach będzie w pełnym wymiarze wypłacana. Natomiast premię dla personelu, ustalaną corocznie według uznania aż do wysokości 4,5 miln. fr. fr.—z ostrożności—pozostawiłem w pierwszym wymiarze (1,5 miln. fr. fr.). Co do obsługi obligacyj, ustalając powyższą kwotę na rok 1938, powokowałem się zasadą, że wszelkie ciężary rozłoży przedsiębiorstwo możliwie równomiernie na cały okres eksploatacji. Zasada ta zresztą znalazła swój wyraz w dokumencie koncesyjnym w kilku miejscach. Odpowiednio do tego—przy ustalaniu procentów i kwot amortyzacyjnych uwzględniłem równomierną spłatę długów z poszczególnych transz i odpowiednie do tego ich oprocentowanie. Nie mając danych ścisłych, przyjmuję z góry, że kwoty amortyzacyjne z mojego obliczenia będą się różniły od kwot spółki koncesyjnej. Uważam jednak, że w okresie trwania koncesji nastąpi wyrównanie, a różnice, jakie mogłyby powstać w oprocentowaniu, będą nieznaczne—tak, że można nie brać ich w rachubę. Te same zasady stosowałem przy ustalaniu wpłat na amortyzację i oprocentowanie kapitału akcyjnego.

Jedną z form udziału Skarbu Państwa w dochodach Spółki są podatki, jakie Spółka będzie opłacała. Do nich należy przede wszystkim podatek dochodowy. Za rok 1938 podatek ten wyniesie 28 234 500 fr. fr. Opodatkowaniu podlegają również wszelkiego rodzaju fundusze rezerwowe, a więc w tym wypadku—fundusz obrotowy, renowacyjny i specjalny. Fundusze te wyłączyłem z opodatkowania, gdyż fundusz obrotowy w ogóle nie powinien być tworzony wobec dochodowości przedsiębiorstwa i brzmienia § 10 dokumentu

koncesyjnego. Natomiast fundusze: renowacyjny i specjalny—powstają z kapitału obligacyjnego i jako takie nie powinny podlegać podatkowi dochodowemu. Jednak wpłaty roczne na rzecz tych funduszy z dochodów eksploatacyjnych odniosłem do sum, podlegających podatkowi. Zresztą fundusze te należą również do „kosztów osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia przychodów”, więc i z tego powodu winny być wyłączone spod opodatkowania. Spółka będzie ponadto opłacała podatek przemysłowy (obrotowy). Do obliczenia podatku obrotowego za rok 1938 stosowałem ustawę z roku 1936, a następne zaś lata—ustawę z roku 1938. Za rok 1938 podatek obrotowy wynosi 5 400 000 fr. fr., a więc łącznie oba podatki—33 634 500 fr. fr.—tak, że po potrąceniu tej sumy z nadwyżki dochodów nad rozchodami otrzymamy jeszcze 36 978 722 fr. fr. Ta ostatnia kwota stanowi czysty zysk za rok eksploatacyjny 1938 i pójdzie do podziału w stosunku $\frac{9}{10}$ na rzecz Skarbu Państwa, a $\frac{1}{10}$ na rzecz Spółki (§ 12 dokumentu koncesyjnego).

Spółczynnik eksploatacyjny za rok 1936, a więc za rok tymczasowej eksploatacji, wynosił 51,73, za rok 1938 zaś—według moich obliczeń—wyniesie 67,30—bez podatków, gdyż w spółczynniku za rok 1936 nie ma również podatków. Natomiast z uwzględnieniem podatków spółczynnik za rok 1938 wyniesie 82,88.

Najcięższym rokiem dla przedsiębiorstwa będzie rok 1940, gdyż da przypuszczalnie czystego zysku niewiele ponad 1 miln. fr. fr. Będzie to jednak rok przełomowy. Od niego rozpocznie się powolna, ale stała poprawa, spowodowana zmniejszającymi się ciężarami finansowymi Spółki.

Co do samego przykładu i liczb, w nim użytych, pragnę jeszcze zaznaczyć, że w pierwszym rzędzie miał on podać formę, w jakiej partycypują strony w zyskach przedsiębiorstwa, a następnie stosunek wazymny w tych zyskach. Sądzę, że temu zadaniu odpowiedział. Natomiast co do wartości samych liczb, to niektóre z nich są pewne lub prawie pewne, mianowicie: wpłata na rzecz Skarbu Państwa, premia gestyjna, obsługa obligacyj i kapitału akcyjnego; rozchody eksploatacyjne właściwe oparłem na doświadczeniach z lat tymczasowej eksploatacji; tylko więc wpłata na rzecz kapitału specjalnego i renowacyjnego i premia dla personelu są pozycjami tylko mniej lub więcej zbliżonymi do rzeczywistości, ale na to nie było rady. Trzeba poczekać do najbliższego zamknięcia rachunkowego przedsiębiorstwa, ale i wtedy liczby, wyjęte z bilansu przedsiębiorstwa, będą ściśle tylko w odniesieniu do roku bilansowego, a nie do lat przyszłych.

W końcu należy odpowiedzieć na pytanie ostatnie, mianowicie—jakie będą końcowe efekty finansowe dla obu stron z chwilą wygaśnięcia koncesji, tzn. z końcem 1975 r. Otóż, opierając się na dotychczasowych założeniach i zasadach, przyjętych do kalkulacji, ustalić można, że Spółka uzyska (we fr. fr.):

Zwrot długu obligacyjnego	1 345 000 000
Procenty od powyższej kwoty	1 770 487 785
Oprocentowany kapitał akcyjny	49 200 000
Udziały w dochodach eksploatac.	109 337 247
Premie gestyjne	168 000 000
Premie dla personelu	57 000 000
Razem: 3 499 025 032	

Ponadto Spółka, względnie właściciele obligacyj, zyskują już przy zakupie obligacyj różnicę między kursem sprzedażnym a nominalnym obligacyj w kwocie 80 700 000 fr. fr., czyli razem wyniesie to 3 579 725 032 fr. fr. Amortyzacja i oprocentowanie kapitału obligacyjnego do 1938 r. były pokryte z dochodów tymczasowej eksploatacji a nie z dochodów Spółki.

Skarb Państwa otrzyma (we fr. fr.):

Podatek dochodowy	1 509 197 500
Podatek obrotowy	163 143 387
Udział w dochodach z eksploatacji	984 035 238
Opłaty roczne (po 12 miln.)	456 000 000
Opłaty z § 49 dokumentu koncesyjnego (za wykonywanie kontroli)	21 774 000
Razem: 3 134 150 125	

Ponadto otrzymał Skarb Państwa (nie z dochodów eksploatacyjnych) zwrot kosztów budowy (§ 5 dokum. koncesyjnego) w sumie 90 miln. fr. fr., czyli razem stanowi to kwotę 3 224 150 125 fr. fr.

Co do własności kolei Herby Nowe — Gdynia, to — zgodnie z § 1 dokumentu koncesyjnego — jest ona własnością Państwa. Wszelkie nieruchomości zaś, które Spółka nabędzie dla celów budowy i eksploatacji kolei, stają się z chwilą ich nabycia własnością Państwa.

Jak już dwukrotnie zazaczyłem, obliczenia i wyniki tych obliczeń mają jedynie na celu stworzenie podstawy do zorientowania się w rozmiarach stworzonego przedsiębiorstwa kolejowego, w jego przy-

puszczalnych dochodach i w sposobie podziału tych dochodów. Teoretycznie czynią one temu celowi zadość. Praktyka, tzn. definitywne wyniki gospodarcze przedsiębiorstwa za każdy rok, niewątpliwie wprowadzi zmiany, przede wszystkim liczbowe. Umożliwią one przeprowadzenie poprawek w tych obliczeniach lub też — co jest również możliwe — podważą założenia, na których są oparte. Trzeba więc czekać, wstrzymując się od uwag — zarówno w odniesieniu do dokumentu koncesyjnego, jak i samej eksploatacji.

Mieczysław Świdzki

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

INAUGURACJA ARBITRAŻU BAWELNY W GDYNI¹⁾

W dn. 26/IX b. r. odbyło się w Gdyni uroczyste poświęcenie gmachu Zrzeszenia Interessantów Handlu Bawełną oraz inauguracja arbitrażu bawełny. Jest to zaczątek giełdy bawełnianej, która wykonywać będzie na razie tylko niektóre funkcje giełdy towarowej, mianowicie: wydawać orzeczenia arbitrażowe co do gatunku bawełny oraz orzeczenia sądu rozjemczego w sprawach spornych natury prawnej. Giełda bawełniana w Gdyni początkowo nie będzie spełniać podstawowej funkcji giełdy towarowej, jaką stanowi pośrednictwo w transakcjach kupna-sprzedaży oraz przeprowadzanie notowań cen. Ta niekompletność funkcji nowej giełdy bawełnianej jest spowodowana brakiem dostatecznej liczby kupców, trudniących się handlem bawełną na własny rachunek. Przekształcenie dzisiejszego arbitrażu jakościowego na pełnofunkcyjną giełdę bawełnianą może nastąpić w okresie kilku lat najbliższych. Zorganizowanie własnego handlu bawełną nie jest rzeczą łatwą; w innych krajach handel bawełną organizował się i tworzył swoje instytucje przez wiele dziesiątków lat. Zaczątki handlu bawełną w Gdyni mogły powstać dopiero po uruchomieniu przez Bank Gospodarstwa Krajowego specjalnych magazynów bawełnianych w porcie. Obecnie funkcjonują w Gdyni 2 firmy: „Eximport”, S. A. oraz E. Bobkiewicz, Sp. Kom.; w związku z utworzeniem arbitrażu w Gdyni powstają obecnie 4 nowe firmy dla handlu bawełną. Stopniowe uruchomienie pozostałych funkcji giełdy bawełnianej, mianowicie pośrednictwa handlowego i notowań, jest uzależnione również od skupienia w Gdyni podaży towaru ze strony załadowców zamorskich — bądź bezpośrednio, bądź też za pośrednictwem agentów via giełda.

Poświęcony w dn. 26/IX gmach giełdy, w którym mieszczą się biura arbitrażu oraz wszystkich niemal gdyńskich firm, zainteresowanych w handlu bawełną — będzie centralnym ośrodkiem w tej ważnej dziedzinie obrotu surowcem zamorskim, który promieniować winien inicjatywą handlową na cały nasz organizm gospodarczy.

Na uroczystość w dn. 26/IX b. r. przybyli do Gdyni Panowie: Wiceminister Przemysłu i Handlu M. Sokołowski, Wojewoda Pomorski Raczkiewicz, Komisarz Generalny R. P. w Gdańsku Chodacki, Dowódca Floty Kontradmiral Unrug, Dyrektor Dep. Morskiego Min. Przem. i Han. Możdżeński, liczni przedstawiciele przemysłu bawełnianego z Łodzi oraz dyrektorzy Banku Gospodarstwa Krajowego z Nacz. Dyr. Baryszem na czele. Reprezentowane były również pokrewne instytucje zagraniczne.

Przemówienie powitalne wygłosił P. Gen. Maciszewski, wskazując na znaczenie bawełny, jako podstawowego surowca dla 1 700 tys. wrzecion w Polsce, będących źródłem egzystencji setek tysięcy pracowników. W końcu przemówienia mówca podkreślił lojalność i życzliwość w stosunku do nowo utworzonej instytucji polskiej analogicznych instytucji w wielkich ośrodkach handlu bawełnianego w Europie. Po tym przemówieniu odbył się akt liturgiczny poświęcenia gmachu.

Następnie w imieniu Rządu Rzeczypospolitej wygłosił przemówienie P. Wiceminister Sokołowski:

„Przed miesiącem miałem możność brać udział — w zastępstwie Pana Ministra Przemysłu i Handlu — w uroczystości poświęcenia pierwszej pochylni w Polsce do budowy statków morskich oraz w uroczystości położenia stępki pierwszego budowanego na stoczni krajowej statku morskiego. Uroczystość ta miała głębokie symboliczne znaczenie, gdyż — jak to miałem możność wówczas już zaznaczyć — akt ten był realizacją zapowiedzi Pana Ministra Przemysłu i Handlu, iż jego resort dołoży wszelkich starań, by Gdynia, jako port narodowy, stała się nie tylko miejscem przeladunku towarów, lecz również siedzibą przemysłów portowych oraz siedzibą i centrum handlu zamorskiego.

Poświęcenie pochylni i założenie stępki było stwierdzeniem realizacji zapowiedzi Pana Ministra Przemysłu i Handlu, dotyczącej uprzemysłowienia Gdyni, gdyż niewątpliwie powstanie stoczni do budowy statków morskich w Gdyni i jej dalszy rozwój stanowi punkt wyjścia dla powstawania w Gdyni całego szeregu przemysłów pomocniczych, a w dalszym etapie — coraz szerszego uprzemysłowienia tego portu i miasta.

W dniu dzisiejszym mam zaszczyt ponownie przemawiać w zastępstwie Pana Ministra Przemysłu i Handlu, który ku swemu wielkiemu żalowi nie mógł wziąć osobiście udziału w dzisiejszej uroczystości, będącej realizacją drugiej zapowiedzi Pana Ministra Przemysłu i Handlu, mianowicie wyłączenia przez jego resort wszystkich sił celem możliwie szybkiego uhandlowienia Gdyni.

Gmach arbitrażu bawełnianego w Gdyni, który właśnie przed chwilą został poświęcony i oddany do użytku, stanowi widomy dowód, iż Gdynia, jako port i miasto portowe, krok po kroku osiąga nowe zdobycze i nowe pozycje w swoim rozwoju. Uruchomienie instytucji arbitrażu bawełny, jakie w dniu dzisiejszym uroczystość obchodzimy, posiada dla Gdyni szczególnie doniosłe znaczenie. Stanowi ono bowiem jedną z końcowych faz procesu przekierunkowania na własny port przez polskich importerów przywożonej do kraju bawełny oraz ważny etap w uniezależnieniu się od zbędnego obcego pośrednictwa, z drugiej zaś strony — jedno z pierwszych ogniw w procesie realnego uhandlowienia Gdyni i stworzenia z niej wielkiego centrum naszego handlu zamorskiego.

Instytucje arbitrażu bawełnianego w państwach zachodnich powstawały nie od razu, lecz były raczej wynikiem długoletnich stosunków handlowych pomiędzy eksporterami i importerami tego surowca. U nas arbitraż powstał znacznie szybciej — jako przeszczerpienie na nasz teren i przejęcie organizacji, istniejącej już od dawna na Zachodzie, a niezbędnej w handlu bawełną.

Miło mi stwierdzić i podkreślić z całym uznaniem, że inicjatywa stworzenia arbitrażu bawełnianego w Gdyni wyszła od gdyńskich sfer gospodarczych, mających styczność z importem bawełny. W stosunkowo krótkim czasie uzyskała ona zrozumienie w sferach przedziałniczych łódzkich i wkrótce potem — przy silnym poparciu i wydatnej pomocy Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Banku Gospodarstwa Krajowego, izb przemysłowo-handlowych w Gdyni i Łodzi oraz sfer przedziałniczych Łodzi —

¹⁾ Sprawy arbitrażu bawełny i giełdy bawełnianej w Gdyni poświęcimy specjalny artykuł w jednym z najbliższych zeszytów tygodnika (Red.).

została zrealizowana w formie arbitrażu gdyńskiego, którego egzystencja opiera się na wzniesionym i przed chwilą właśnie poświęconym gmachu giełdy bawelnianej. W ten sposób funkcjonowanie arbitrażu bawelnianego w Gdyni jest całkowicie zapewnione i opiera się na zupełnej samowystarczalności.

Jednocześnie pragnę podkreślić, iż również dzięki wydatnej pomocy Ministerstwa Przemysłu i Handlu jak i zainteresowanych kół gospodarczych zostało umożliwione szkolenie już od szeregu lat odpowiedniego personelu kwalifikacyjnego, dzięki czemu instytucja arbitrażowa, rozpoczynająca oficjalnie w dniu dzisiejszym swe czynności, rozporządza już także odpowiednim i wyszkolonym personelem.

Gdynia przeladowuje obecnie ok. 100 tys. t rocznie bawełny, gdy w 1929 r. przeladowywała zaledwie 205 t, w 1932 r.—27 tys. t, a w 1935 r.—84 tys. t rocznie. Liczby te świadczą wymownie o atrakcyjności portu gdyńskiego, jako miejsca przeladunkowego. Świadczy o tym również fakt, iż przez port gdyński przechodzi także bawełna tranzytowa.

Nie wątpię, iż kierownictwo instytucji arbitrażu bawelnianego w Gdyni dołoży wszelkich starań i uzna za swój punkt honoru, by arbitraż bawelniany w Gdyni, który w dniu dzisiejszym rozpoczyna oficjalnie swoje funkcje, a który powstał po arbitrażach bawelnianych w Liverpoolu, Bremie i Hawrze—nie tylko dorównał tym instytucjom pod względem skrupulatności, dokładności i fachowości funkcjonowania, lecz by zasłużył w opinii światowej na ubieganie się o pierwsze miejsce pod względem uzyskanego zaufania i powagi.

Tego życzę z całego serca w imieniu Rządu Rzplitej tej nowej placówce portu gdyńskiego".

Ostatnie przemówienie wygłosił Dyrektor Naczelny Banku Gospodarstwa Krajowego P. Dr L. Barysz, po czym uczestnicy uroczystości zwiedzili urządzenia gmachu giełdy.

WSKAŹNIK FRACHTOWY ZA SIERPIEŃ 1938 R.—Sierpień b. r. wykazał ożywienie obrotów morskich w zakresie niektórych surowców, wobec czego wzrosły i stawki frachtowe w pewnych kategoriach transportów. Największy wzrost stawek zanotowano przy transportach nawozów sztucznych, mianowicie o 23·7%, stawki na transporty węgla na statkach powyżej 3 tys. brt wzrosły o 22·3%, gdy na statkach mniejszych tylko o 3·6%, przy transportach rudy wzrost stawek wyniósł 3·4%.

W wyniku zmian tych i innych stawek, wg obliczeń angielskiej Izby Żeglugowej, wzrósł wskaźnik frachtowy w sierpniu w stosunku do lipca b. r. o 5·2% (przy podstawie 1935 r.=100), będąc jednak o 3·6% niższy aniżeli przed rokiem.

Poniższe zestawienie ilustruje kształtowanie się wskaźnika frachtowego w ostatnich latach i w bieżącym roku—przy 2 różnych podstawach:

R o k	Przy podstawie:	
	1929 r. = 100	1935 r. = 100
1929	100·0	133·5
1935	74·9	100·0
1936	84·3	112·6
1937	131·5	175·6
1938:		
Styczeń	103·5	138·6
Luty	97·0	129·5
Marzec	95·5	127·5
Kwiecień	95·0	126·9
Maj	97·8	130·6
Czerwiec	92·2	123·1
Lipiec	90·0	120·2
Sierpień	94·7	126·4

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—W związku z naprężoną sytuacją polityczną w Europie i wprowadzonymi restrykcjami ubezpieczeniowymi zaznaczyła się mocniejsza tendencja na rynku frachtowym, pomimo iż obroty morskie nie wykazują na ogół ożywienia. Wzrost stawek oraz w ogóle cen jest spowodowany zatem wyższymi kosztami ubezpieczeniowymi—zarówno statków, jak i ładunków.

Jedynie w portach La Platy oraz na Dalekim Wschodzie zanotowano nadspodziewany wzrost załadunków. Z Argentyny kierowane są do Europy większe partie kukurydzy, która mimo podwyższonej cen znalazła nabywców. Dzięki temu zniknął prawie zupełnie nadmiar tonażu w portach La Platy—tak, iż w połowie ubiegłego tygodnia ujawniała się już trudność uzyskania wolnych statków pod bezpośrednie załadunki. Podobnie kształtował się rynek frachtowy na Dalekim Wschodzie, gdzie pomimo gotowości płacenia wyższych stawek frachtowych przez załadowców nie łatwo było uzyskać tonaż dla niezwłocznych wysyłek.

We wszystkich innych pozaeuropejskich ośrodkach załadowczych panował nastrój spokojny.

Inaczej jest oceniana sytuacja w portach europejskich, a głównie w portach morza Północnego i na Bałtyku. Tutaj sytuacja polityczna wywiera największy wpływ na bieg interesów, zarówno armatorzy jak i załadowcy nie ukrywają zdenerwowania. Armatorzy niechętnie zawierają transakcje i można uzyskać tylko tonaż, znajdujący się „w pozycji”—oczywiście przy podwyższonych stawkach, często wręcz nie ustalonych. Jeszcze większą nerwość wykazują załadowcy, którzy chcą wywiązać się z dostaw na bliższe terminy. Natomiast na terminy późniejsze transakcje są bardzo rzadkie.

W Gdyni i Gdańsku zmalało na ogół zapotrzebowanie na tonaż pod ładunki importowe, gdyż większe zamówienia czechosłowackie na rudę i inne surowce hutnicze zostały odwołane.

Stawki na węgiel z naszych portów kształtują się następująco (w sh—za tonę): do portów Wschodniego Bałtyku (Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia) 4/9÷5/-, do Szwecji Wschodniej 5/-÷5/3, do Szwecji Południowej 4/6÷5/-, do Norwegii Południowej 5/3÷5/6, do Norwegii Północnej 6/3÷7/3, do Danii i Holandii 5/3÷5/9, do Belgii 4/3÷4/6 (większe partie), do portów Francji Północnej 6/6÷6/9, a przy mniejszych statkach 8/6÷8/9, do portów południowych 7/9÷9/6, do Afryki 8/9÷9/6, do portów morza Śródziemnego 9/-÷9/6, wreszcie do Ameryki Południowej 15/3÷15/6.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

PRZEPISY

O PROWADZENIU PRZEMYSŁU GOSPODNIEGO

W dn. 15/IX b. r. zostało podpisane przez Ministra Przemysłu i Handlu rozporządzenie w sprawie przepisów o prowadzeniu przemysłu gospodniego. Rozporządzenie to, wydane w porozumieniu z Ministrami: Komunikacji oraz Opieki Społecznej—zostanie ogłoszone w jednym z najbliższych numerów „Dziennika Ustaw R.P.”.

Omawiane rozporządzenie reguluje przede wszystkim sprawę prawnej ochrony nazwy „hotel” i „pensjonat”, podniesioną przez Naczelną Organizację Polskiego Przemysłu Hotelowego. Mianowicie, organizacja ta w swym memoriale do Ministerstwa Przemysłu i Handlu podniosła konieczność wprowadzenia u nas urzędowej ochrony nazwy „hotel” i „pensjonat” wobec ciągłego nadużywania tych nazw przez przedsiębiorstwa, nie zasługujące na nie pod żadnym względem. Memoriał podkreślił między innymi, że wprowadzenie ograniczeń co do posługiwania się nazwą „hotel” lub „pensjonat” jest konieczne nie tylko ze względu na ochronę turystów przed przykrymi pomyłka-

mi, lecz także celem podniesienia poziomu szeregu przedsiębiorstw przemysłu gospodniego, obecnie bowiem często nazwą „hotel” posługuje się przedsiębiorstwo, posiadające zaledwie 2 lub 3 pokoje i nie mające żadnych urządzeń, koniecznych przy prowadzeniu normalnego, prawidłowego przedsiębiorstwa hotelowego. Memoriał wskazał również, że urzędowa ochrona nazwy „hotel” istnieje już w Anglii, Belgii, Holandii, Norwegii, Grecji, Portugalii, we Włoszech i w Stanach Zjedn., oraz że według ustawy norweskiej, obowiązującej od dn. 1/I 1936 r., nazwy „hotel” używać może jedynie przedsiębiorstwo, mogące się wykazać urządzeniami, odpowiadającymi wymaganiom budowlanym i sanitarnym i posiadające minimum 20 łóżek. Ze swej strony Naczelna Organizacja Polskiego Przemysłu Hotelowego zaproponowała, aby poza innymi warunkami zastrzec konieczność posiadania przez przedsiębiorstwo, posługujące się nazwą „hotel”, minimum 10 pokoi.

Ankieta, jaką Ministerstwo Przemysłu i Handlu zarządziło w celu zbadania słuszności odnośnych postulatów organizacji przemysłu ho-

telowego, wykazała, że Związek Izb Przemysłowo-Handlowych R. P. oraz prawie wszystkie władze przemysłowe wojewódzkie uznały potrzebę ochrony prawnej nazw „hotel” i „pensjonat”; natomiast wynik ankiety zakwestionował słuszność przyjęcia minimum 10 pokoi jako niezbędnego warunku otrzymania przez przedsiębiorstwo nazwy „hotel”. I tak np. Urząd Wojewódzki Pomorski podniósł w swej opinii, że „żądanie, aby hotele w miejscowościach do 100 tysięcy mieszkańców bezwzględnie posiadały co najmniej 10 pokoi gościnnych, może się okazać postanowieniem zbyt rygorystycznym i niezyciowym, zwłaszcza dla mniejszych miasteczek o słabym ruchu podróżnych”, zdaniem zatem tego Urzędu należałoby upoważnić władze przemysłowe I instancji—choćby tylko na okres przejściowy—do stosowania wyjątków od norm zasadniczych, zależnie od warunków i potrzeb lokalnych, a to po wysłuchaniu opinii właściwej izby przemysłowo-handlowej. Urząd Wojewódzki Śląski zaznaczył, że zastosowanie projektowanych ograniczeń co do posługiwania się nazwą „hotel” lub „pensjonat” nie napotkałoby na terenie województwa śląskiego na trudności „o ileby dla odnośnych przedsiębiorstw, mających siedzibę w mniejszych miastach, została ustanowiona niższa minimalna ilość pokoi”. Urząd Wojewódzki Kielecki podzielił wprawdzie co do minimalnej ilości pokoi pogląd, wyrażony w memoriale Naczelnej Organizacji P. P. H. „z tym jednak, aby właściwej władzy pozostawić możliwość odstępowania od tej zasady w wypadkach, usprawiedliwionych warunkami lokalnymi”. Urząd Wojewódzki Wileński zastrzegł w swej opinii, że „wobec zbyt słabego ruchu turystycznego w miasteczkach, a nawet i miastach powiatowych, minimum pokoi dla hoteli należałoby na terenie województwa wileńskiego ograniczyć do 5”. Również i urzędy wojewódzkie: w Krakowie, w Stanisławowie, w Brześciu nad Bugiem i w Nowogródku postawiły wniosek o obniżenie proponowanego przez Naczelną Organizację P. P. H. minimum pokoi ze względu na potrzeby mniejszych miast i miasteczek.

W wyniku omówionej wyżej ankiety został opracowany w Ministerstwie Przemysłu i Handlu projekt rozporządzenia, opartego na przepisach art. 41 i 197 w związku z art. 33 ust. 1 prawa przemysłowego, Ministerstwo bowiem uznało, że nie prowadziłyby do zamierzonego celu, tj. do definitywnego unormowania sprawy, ani nie byłoby właściwe ze względów ściśle prawnych załatwienie sprawy w trybie okólnika ministerialnego, zawierającego jedynie ogólne wytyczne. O treści przepisów, zawartych w tym projekcie, wydał opinię Związek Izb Przemysłowo-Handlowych R. P. stosownie do postanowienia art. 41 prawa przemysłowego.

Zanim przystąpię do omówienia poszczególnych przepisów rozporządzenia z dn. 15/IX b. r., zaznaczam, że rozporządzenie nawiązuje do art. 33 ust. 1 prawa przemysłowego, wedle którego osoba, prowadząca przemysł, winna oznaczyć na zewnątrz swoje przedsiębiorstwo przemysłowe „w odpowiedni sposób”. Skoro zaś według art. 35 „postanowienia art. 33 ust. 2 do 4 włącznie i art. 34 stosuje się odpowiednio do ogłoszeń, cenników i tym podobnych publikacji przemysłowca, dotyczących się jego przedsiębiorstwa”—przepisy omawianego rozporządzenia, warunkujące prawo posługiwania się nazwą „hotel” i „pensjonat” w zewnętrznym oznaczeniu przedsiębiorstwa, dotyczą również, zdaniem moim, prawa posługiwania się wskazanymi nazwami w ogłoszeniach, cennikach i innych publikacjach przedsiębiorstw gospodnich. Innymi słowy, takie przedsiębiorstwo gospodnie, które po wejściu w życie rozporządzenia nie będzie miało prawa do używania w szyldzie nazwy „hotel” lub „pensjonat”, nie będzie miało również prawa do oznaczania tą nazwą swych cenników, ogłoszeń reklamowych itp.

Stosownie do § 1 omawianego rozporządzenia z dn. 15/IX b. r., nie wolno prowadzić przedsiębiorstwa przemysłu gospodniego (należącego według art. 8 prawa przemysłowego do rządu przemysłów koncesjonowanych) pod jakkolwiek nazwą lecz tylko pod następującą: hotel, pensjonat, pokoje umeblowane, zajazd, gospoda, oberża, dom wycieczkowy, dom noclegowy, schronisko, tj. tylko pod nazwą, wskazującą w sposób niewątpliwy na charakter danego przedsiębiorstwa jako przemysłu gospodniego (polegającego na przyjmowaniu obcych w gospodę). Rozporządzenie nie daje jednak prawnej ochro-

ny wszystkim nazwom wyżej wymienionym—lecz tylko dwom z nich, mianowicie nazwom: „hotel” i „pensjonat”.

Mianowicie, według § 2 rozporządzenia przedsiębiorcy, prowadzącemu przemysł gospodni, wolno (nie musi!) w zewnętrznym oznaczeniu swego przemysłu używać nazwy „hotel” tylko dla oznaczenia przedsiębiorstwa, mieszczącego się w odrębnym budynku lub w części budynku, stanowiącej jedną zwartą całość, i posiadającego: w miejscowościach do 30 tys. mieszkańców—co najmniej 5 pokoi, w miejscowościach o 30÷100 tys. mieszkańców oraz w uzdrowiskach, posiadających charakter użyteczności publicznej—co najmniej 10 pokoi, w miejscowościach zaś powyżej 100 tysięcy mieszkańców—co najmniej 15 pokoi. Poza tym przedsiębiorstwo, oznaczone nazwą „hotel”, musi posiadać: a) oświetlenie elektryczne, jeżeli w danej miejscowości istnieje sieć elektryczna, przeznaczona do publicznego użytku, b) kanalizację, c) co najmniej jedną łazienkę, d) możliwość wydawania gościom hotelowemu co najmniej śniadań, wreszcie e) pokój przeznaczony do ogólnego użytku, przy czym jednak w hotelach, posiadających do 15 pokoi, może służyć za pokój do ogólnego użytku—hall lub portiernia.

Jak widać z powyższego, warunek posiadania co najmniej 10 pokoi dotyczy wszystkich uzdrowisk o charakterze użyteczności publicznej—bez względu na liczbę stałych mieszkańców tych uzdrowisk. Takie zrównanie uzdrowisk, posiadających charakter użyteczności publicznej, z miastami, mającymi powyżej 30 tys. mieszkańców, jest całkowicie zrozumiałe, jeśli się weźmie pod uwagę, że o wielkości uzdrowiska, jego potrzebach i rozwoju decyduje nie liczba stałych mieszkańców uzdrowiska lecz liczba sezonowych gości (kuracjuszy). Odnośne postanowienie omawianego rozporządzenia nie dotyczy wszystkich w ogóle uzdrowisk w rozumieniu art. 2 ustawy o uzdrowiskach („Dz. Ust. R. P.” Nr 31/1922, poz. 254 i Nr 36/1928, poz. 331), lecz tylko posiadających charakter użyteczności publicznej, a zatem uzdrowisk następujących: Druskieniki, Busko, Ojców, Solec, Krzeszowice, Krynica, Rabka, Swoszowice, Szczawnica, Zakopane, Żegiestów, Nałęczów, Iwonicz, Lubień Wielki, Rymanów, Szkoło, Burkut, Horyniec, Jaremcze, Morszyn, Niemirów, Worochta, Zaleszczyki, Inowrocław, Ciechocinek i Otwock.

Jeśli zaś chodzi o prawo posługiwania się nazwą „pensjonat”, to jest ono zastrzeżone rozporządzeniem jedynie takim przedsiębiorstwom gospodnim, które wynajmują pokoje łącznie z całodziennym utrzymaniem i posiadają: a) co najmniej 5 pokoi, b) oświetlenie elektryczne, o ile w danej miejscowości istnieje sieć elektryczna, przeznaczona do publicznego użytku, c) kanalizację, oraz d) ogólną jadalnię i pokój przeznaczony do ogólnego użytku z tym, że w pensjonatach, posiadających do 15 pokoi, za pokój przeznaczony do ogólnego użytku może służyć jadalnia.

Rozporządzenie, ustalając powyżej wymienione wymagania, upoważnia władzę przemysłową I instancji do zezwalania w poszczególnych gospodarzo uzasadnionych przypadkach na oznaczanie przedsiębiorstwa, nieodpowiadającego niektórym z tych wymagań—nazwą „hotel” lub „pensjonat”. Jakkolwiek zaznaczone upoważnienie nie jest ograniczone wyłącznie do istniejących przedsiębiorstw, mogą bowiem wystąpić okoliczności, uzasadniające zastosowanie odnośnej szczególnej ulgi również do nowopowstającego przedsiębiorstwa, jednakże z natury rzeczy, z charakteru i celu zaznaczonego postanowienia wynika, że w stosunku do nowopowstających przedsiębiorstw ma być ono stosowane tylko w rzeczywistości wyjątkowych wypadkach.

Omawiane rozporządzenie nie ogranicza się do załatwienia wyłącznie sprawy ochrony prawnej nazw „hotel” i „pensjonat”, lecz normuje również sprawę cenników w przemyśle gospodnim. Mianowicie, według § 4 rozporządzenia cenniki powinny wykazywać ceny poszczególnych pokoi łącznie ze wszystkimi świadczeniami, jak: pościel, światło, opał oraz telefon i łazienka (te ostatnie, jeżeli stanowią część urządzenia danego pokoju). W cennikach powinna być uwidoczniona osobno wysokość komunalnego podatku hotelowego, cena kąpieli w łazience, niestanowiącej części urządzenia pokoju, koszty całodziennego utrzymania (w cennikach pensjonatów), koszty pierwszego śnia-

dania (w cennikach hoteli) oraz wysokość opłat procentowych na rzecz służby przedsiębiorstwa. Te ostatnie opłaty należy obliczać od ceny pokoju, wykazanej łącznie ze wszystkimi świadczeniami, lecz bez podatku hotelowego. W przedsiębiorstwach przemysłu gospodniego takich, jak: schronisko, oberża, dom wycieczkowy, dom noclegowy itp., wynajmujących oddzielnie łóżka na noclegi—należy uwidocznić w cennikach cenę wynajęcia łóżka ze wszystkimi świadczeniami.

Jak widać z powyższego, rozporządzenie (wydane w porozumieniu także z Ministrem Opieki Społecznej) nałożyło na przedsiębiorstwa przemysłu gospodniego obowiązek podawania w cennikach opłat procentowych na rzecz służby przedsiębiorstwa. To nader istotne postanowienie realizuje w znacznej mierze propozycję Związku Izb Przemysłowo-Handlowych (pismo z dn. 23/XII 1937 r. APZ—33/12) „by w rachunkach hotelowych doliczany był pewien, choćby nawet większy niż ma to miejsce obecnie, procent na rzecz służby łącznie z portierem, a służbie hotelowej byłoby wzbronione dopraszanie się napiwków”. Związek Izb, proponując powyższe, zaznaczył równocześnie, że ujednoczenie sprawy pobierania opłat za usługę gościom hotelowym było już niejednokrotnie przedmiotem rozważań przemysłu hotelowego, „który jednak w tej sprawie nie doszedł do pozytywnych wyników i należy się obawiać, że nie będzie mógł jej

rozstrzygnąć we własnym zakresie”. Należy jednak podkreślić, że rozporządzenie rozstrzygnęło kwestię obowiązku ustalania opłat na służbę hotelową w procentach od rachunku za pokój, a nie kwestię wysokości tych procentów, w obecnym bowiem stanie rzeczy zachodziła potrzeba uregulowania pierwszej kwestii jako kwestii istotnej i pilnej. Dla osób, korzystających z hoteli, jest ważne przede wszystkim to, aby uregulowawszy przedsiębiorcy hotelowemu rachunek za hotel były już wolne od konieczności ponoszenia dalszych opłat czy „napiwków” na rzecz licznej często służby hotelowej (nie wyłączając portierów). Czy opłata ta będzie wynosiła 10% jednolicie, czy mniej lub więcej w zależności od typu i skali przedsiębiorstwa, jest to rzecz dalsza i przynajmniej na razie nieistotna, która bądź ułoży się sama w praktyce życiowej, bądź którą będzie można uregulować w razie potrzeby dopiero później na podstawie zebranych materiałów i doświadczeń praktyki.

Omawiane rozporządzenie wejdzie w życie w 3 miesiące od dnia ogłoszenia, jeśli zaś chodzi o przedsiębiorstwa, istniejące w dniu wejścia w życie rozporządzenia—to winny one, chcąc korzystać z nazwy „hotel” lub „pensjonat” dostosować swe urządzenia do przepisanych wymagań—do dn. 1/VII 1939 r.

R. Ślaski

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW:

Termin wejścia w życie przepisów art. 56 rozporządzenia o rzeczowych świadczeniach wojennych—rozporz. z dn. 3/IX 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1938, poz. 502).

Przedłużenie terminu do występowania o stwierdzenie prawa do ulg. przewidzianych w rozporządzeniu o popieraniu elektryfikacji—rozporz. z dn. 3/IX 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1938, poz. 503).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zmiana „Regulaminu przewozu osób, bagażu i przesyłek ekspresowych na kolejach żelaznych”—rozporz. Ministra Komunikacji z dn. 24/IX 1938 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 73/1938, poz. 520).

Zmiana „Regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych”—rozporz. Ministra Komunikacji z dn. 24/IX 1938 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 73/1938, poz. 521).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

1 października:

— Wełn. Manuf. „Stiller i Bielszowski”, S. A.—o g. 17 w lok. S-ki, Cegielniana 52.

10 października:

— „Alkohol”, S. A.—o g. 16 w lok. S-ki w Kosowie.

15 października:

— „Europ. T-wo Ubezp. Towarów i Pakunków Podróżnych”, S. A.—o g. 13 w lok. T-wa w W-wie, Jasna 4.

18 października:

— „Tri” T-wo Rob. Inż., S. A.—o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Sewerynow 5.

— Cukrownia „Krasiniec”, S. A.—o g. 16 w lok. B-ku Zach. w W-wie, Fredry 6.

20 października:

— Pol. Żar. „Osram”, S. A.—o g. 12½ w lok. S-ki w W-wie, pl. 3 Krzyży 8.

22 października:

— „Henryka Francka Synowie” Fabr. Środków Kaw., S. A.—o g. 15½ w lok. S-ki w Skawinie.

— „Spójnia” Hodowla Nasion, S. A.—o g. 16 w Nochowie, pow. Śrem.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

BUDŻET

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W SIERPNIU 1938 R.—Według danych tymczasowych—dochody i wydatki budżetowe Państwa w sierpniu 1938 r.—w porównaniu z sierpniem 1937 r.—przedstawiły się następująco (w tys. zł):

	Dochody		Wydatki	
	sierpień 1937	sierpień 1938	sierpień 1937	sierpień 1938
A.—ADMINISTRACJA:				
Prezydent Rzeczypospolitej	14	16	205	258
Sejm	11	18	266	297

Senat	—	—	120	160
Kontrola Państwowa	1	1	403	416
Prezydium Rady Ministrów	—	—	270	315
Min. Spraw Zagranicznych	970	637	3 134	3 168
„ „ Wojskowych	183	170	62 922	66 511
„ „ Wewnętrznych	1 252	703	17 078	16 977
„ Skarbu	105 384	109 280	10 089	9 796
„ Sprawiedliwości	2 659	2 427	6 769	6 647
„ Przemysłu i Handlu	2 495	2 569	3 619	4 161
„ Komunikacji	1 748	2 278	3 330	6 605
„ Rolnictwa i Ref. Roln.	101	76	4 235	4 932
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	260	246	27 492	30 683

Min. Opieki Społecznej	588	478	3 951	2 784
„ Poczty i Telegrafów	—	1	164	154
Emerytury i zaopatrzenia	2 108	2 586	14 323	14 809
Renty inwalidzkie i pensje	—	—	8 140	8 485
Długi państwowe	—	—	16 868	13 443

R a z e m: 117 774 121 986 183 376 190 621

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów:				
Polska Agencja Teleg.	—	5	—	—
M-stwo Spraw Wewnętrznych:				
Gazeta Admin. i Pol. Państw.	—	—	—	—
Państw. Zakłady Wodociągowe	—	—	100	—
na G. Śląsku	—	—	—	—
Ministerstwo Skarbu:				
Mennica Państwowa	—	—	—	—
Państw. Zakład Emerytalny	—	—	—	—
M-stwo Przemysłu i Handlu:				
a) Przedsiębiorstwa nieskomercjalizowane:				
Przedsięb. państwowe o kap. miesz. i wydzierżawione	389	39	—	—
Nadania górnicze i tereny naft. Państw. Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy	22	43	—	—
Żupa solna w Łączynie	—	—	—	5
b) Przedsiębiorstwa skomercjalizowane:				
„Polmin” Państw. Fabr. Ol. Min. Państw. Kop. Węgla „Brzeszcze” Zjedn. Fabr. Zw. Azot. w Mościcach i Chorzowie	—	260	—	—
Ministerstwo Komunikacji:				
Polskie Koleje Państwowe	3 000	—	—	—
Państw. Wytwórnie Mater. Drogowych	—	—	—	—
Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.:				
Lasy Państwowe	5 514	5 000	—	—
Państw. Przetwórnice Mięsne	—	—	—	—
Państw. Zakłady Przemysłowo-Zbożowe	—	—	237	218
Ministerstwo Wyzn. Rel. i Oświecenia Publicznego:				
Państwowe Wydawn. Książek Szkolnych	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Zdrojowiska Państwowe	—	—	—	—
Przeds. Państw. Zakładu Higieny Szpitali Państwowe	—	—	99	66
M-stwo Poczty i Telegrafów:				
Polska Poczta, Telegraf i Telefon Państw. Zakł. Tele- i Radiotechn.	1 142	1 460	—	—
	—	—	—	—
R a z e m:	10 067	6 807	436	289

C. — MONOPOLE:

Ministerstwo Skarbu:				
Monopol solny	4 000	4 300	—	—
„ tytoniowy	30 001	31 000	—	—
„ spirytusowy	20 522	24 015	—	—
„ zapalczynowy	91	1	—	—
„ loteryjny	2 000	2 000	—	—
R a z e m:	56 614	61 316	—	—

D. — FUNDUSZE:

M-stwo Spraw Wojskowych:				
Fundusz Kwaterunku Wojskowego	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Fundusz Pracy	—	—	—	—
R a z e m:	—	—	—	—
Ogółem:	184 455	190 109	183 812	190 910

Sierpień należy do grupy miesięcy letnich, wykazujących obniżony poziom dochodów, przy czym w sierpniu na ogół występuje dalsza niższa dochodów—po przejściowej poprawie ich w lipcu—oraz dalsze pogorszenie się salda gospodarki budżetowej, mianowicie przez powiększenie się niedoboru, lub skurczenie się nadwyżki budżetowej,

lub zamiar nadwyżki na niedobór. Wahania powyższe w okresie kryzysu gospodarczego i koniunkturalnego kurczenia się dochodów budżetowych przybierały poważniejsze rozmiary. Ostatnio, od roku 1936/37, od czasu poprawy finansów Państwa—w okresie koniunkturalnej wyżki dochodów budżetowych i miesięcznych zamknięć budżetowych z saldem, wahającym się około zera—obserwujemy znaczne zmniejszenie się tych wahań, zwłaszcza jeśli chodzi o wahania spadkowe. W bież. roku budżetowym przez pierwsze 3 miesiące, obejmujące już i początek okresu letniego, panowała prawie całkowita stabilizacja dochodów budżetowych, w lipcu dopiero (zresztą wbrew normalnej tendencji) nastąpiła lekka zniżka, która nieco pogłębiła się jeszcze w sierpniu; jednocześnie niewielka nadwyżka budżetowa w lipcu (która zresztą zastąpiła niewielki deficyt w czerwcu) przeszła znów w sierpniu w równie nieznaczny niedobór (ok. 4‰)—podobnie jak to miało miejsce w 1936/37 r. Powyżej omówione zmiany strony dochodowej oraz salda gospodarki budżetowej w pierwszych 5 miesiącach roku budżetowego ilustruje liczbowo poniższe zestawienie, obejmujące okres ostatnich 8 lat budżetowych (w miln. zł):

Mie-	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
Dochody								
IV	229·1	194·8	159·8	155·1	156·1	175·5	190·7	201·9
V	199·6	175·3	141·8	146·7	161·9	174·1	180·4	200·0
VI	175·8	147·8	132·3	135·1	145·1	174·1	186·2	200·7
VII	192·8	171·9	142·8	143·6	158·4	177·8	191·6	196·5
VIII	169·1	162·8	144·9	143·0	146·0	167·8	184·5	190·1
Deficyt (nadwyżka)								
IV	-21·1	-4·1	-15·6	-15·3	-23·3	+0·5	+0·8	+2·5
V	-12·1	-14·6	-24·5	-25·5	-20·9	-0·2	+0·3	+0·8
VI	-43·6	-39·3	-24·1	-36·5	-36·1	+0·8	-0·6	-0·7
VII	-25·4	-17·0	-26·2	-27·5	-25·6	+0·7	+0·5	+0·4
VIII	-13·4	-18·0	-25·0	-29·6	-29·7	-3·0	+0·6	-0·8

Dochody budżetowe wykazały w sierpniu w stosunku do lipca spadek, wynoszący tylko zł 6·4 miln., tj. niewiele ponad 3%. Spadek dochodów, który w poprzednim miesiącu wyraził się tylko w niższe wpłaty przedsiębiorstw oraz monopolów, w miesiącu sprawozdawczym dotknął (odmiennie) tylko dochodów administracji, które obniżyły się z zł 130·9 miln. (w lipcu) do zł 122·0 miln. Jeśli chodzi o wpłaty przedsiębiorstw, to podniosły się one z zł 6·5 miln. do zł 6·8 miln., a wpłaty monopolów zwiększyły się z zł 59·0 miln. do zł 61·3 miln. Spadek dochodów administracji w sierpniu dotyczył głównie—dominujących zresztą w tej grupie—dochodów Ministerstwa Skarbu, które skurczyły się z zł 115·4 miln. do zł 109·9 miln., mianowicie w związku z obniżeniem się wpływów z danin publicznych. W zakresie wpłat przedsiębiorstw sierpień przyniósł duże zmiany w stosunku do lipca: wzrosła silnie wpłata Lasów Państwowych (z zł 3·0 miln. do zł 5·0 miln.), a także wpłata Poczty i Telegrafu (z zł 1·1 miln. do zł 1·5 miln.), ale zato odpadła zupełnie w sierpniu wpłata Polskich Kolei Państwowych (zł 0·5 miln.) oraz „Brzeszcz” (które wniosły już 100% preliminarzowej na cały rok kwoty) i zmniejszyła się silnie wpłata podległych Min. Przem. i Han. przedsiębiorstw o kapitale mieszanym i wydzierżawionych (z zł 1·67 miln. do zł 0·04 miln.).

Porównanie sierpnia b. r. z sierpniem ub. r. wykazuje wzrost w b. r. dochodów budżetowych o zł 5·7 miln., tj. o przeszło 3%. Wzwyższe dochody w b. r. wykazały: grupa administracji—o zł 4·2 miln., tj. o ok. 3½%, oraz grupa monopolów—o zł 4·7 miln., tj. o 8½%; natomiast grupa przedsiębiorstw wykazała w b. r. (podobnie jak w poprzednim miesiącu) niższą sumę wpłat, mianowicie o zł 3·3 miln., tj. o ok. 33%. W grupie przedsiębiorstw spadek wpłat w b. r. nastąpił głównie na skutek odpadnięcia w b. r. wpłaty Polskich Kolei Państwowych (w ub. r. zł 3·0 miln.) oraz redukcji w b. r. wpłat: Lasów Państwowych (o zł 0·5 miln.) oraz przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych o kapitale mieszanym i wydzierżawionych (o zł 0·35 miln.); natomiast wpłata Poczty i Telegrafu była w b. r. większa (o zł 0·3 miln.), a ponadto została w b. r. dokonana wpłata Mościc i Chorzowa w wys. zł 0·3 miln., której w ub. r. nie było.

Wydatki budżetowe zmniejszyły się w sierpniu do zł 190·9 miln.—wobec zł 196·0 miln. w lipcu. Spadek wydatków nastąpił w grupie administracji (z zł 195·7 miln. do zł 190·6 miln.), a także i w—bardzo drobnej zresztą—grupie dopłat do przedsiębiorstw—z zł 0·32 miln. do zł 0·29 miln. Zniżka wydatków administracji wystąpiła w większości poszczególnych części tej grupy budżetu.

W porównaniu z sierpniem ub. r. wydatki w sierpniu b. r. wykazują poziom wyższy o zł 7·1 miln., tj. o blisko 4%. Wzrosły w b. r. tylko wydatki administracji (o zł 7·3 miln.), skurczyły się zaś dopłaty do przedsiębiorstw (o zł 0·15 miln.). Podkreślić należy wzrost w b. r. wydatków Min. Wyzn. Rel. i Oświecenia Publ. (o zł 3·2 miln.) oraz wydatków Min. Komunikacji (o zł 3·3 miln.—tj. podwo-

jenie), co się tłumaczy głównie podwyższeniem w b. r. budżetów tych ministerstw (na szkoły i na drogi).

W okresie pierwszych 5 miesięcy roku budżetowego 1938/39 dochody budżetowe wyniosły zł 989·2 miln., czyli dość poważnie więcej (o ok. 6%) niż w tymże okresie roku budż. 1937/38 (zł 933·4 miln.), ale nieznacznie mniej od $\frac{5}{12}$ budżetu na 1938/39 r. (zł 1 007·3 miln.). Wydatki budżetowe wyniosły w okresie 5 miesięcy roku budż. 1938/39 zł 987·0 miln.—wobec zł 931·7 miln. w analogicznym okresie roku budż. 1937/38 i preliminowanych $\frac{5}{12}$ budżetu w wys. zł 1 007·2 miln. Nadwyżka dochodów za pierwsze 5 miesięcy 1938/39 r. wyniosła zł 2·2 miln., gdy za tenże okres 1937/38 r. stanowiła zł 1·7 miln. Podkreślić należy, że podane sumy, preliminowane w budżecie, obejmują kwoty, podlegające budżetowaniu miesięcznemu. Uzdrawienie gospodarki budżetowej, podjęte w końcu 1935/36 r., uzyskane w pełni w 1936/37 r., umocnione jeszcze w 1937/38 r.—rozwią się dalej w bież. roku budżetowym, wyrażając się z jednej strony wzrostem dochodów (a w ślad za nimi—wydatków), z drugiej zaś—rosnącą nieco przewyżką dochodów nad wydatkami. Te osiągnięcia występują szczególnie wyraźnie przy porównaniu bież. roku budżetowego z szeregiem lat poprzednich. Mianowicie, porównanie pierwszych 5 miesięcy roku budż. 1938/39 z takimże okresem roku budż. 1936/37 wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 119·9 miln. i wzrost wydatków nieco mniejszy, bo o zł 116·5 miln. Porównanie zaś z rokiem 1935/36 wykazuje w b. r. zwyżkę dochodów o zł 221·8 miln., wydatków zaś tylko o zł 84·0 miln. Szukając wstecz, dopiero w roku 1931/32 natrafiamy na wyższe częściowo sumy wykonania budżetu, mianowicie tylko jeśli chodzi o wydatki, które w okresie 5 miesięcy 1931/32 r. były o zł 95·0 miln. wyższe od wydatków w bież. roku budż., natomiast dochody były w 1931/32 r. aż o zł 22·8 miln. niższe; istniał więc poważny deficyt budżetowy. Nadwyżkowe—podobnie jak w bież. roku budż.—wykonanie budżetu (poza 2 latami, bezpośrednio poprzedzającymi) znajdujemy—sięgając wstecz—dopiero w 1930/31 r. Dochody pierwszych 5 miesięcy 1930/31 r. były wyższe od tegorocznych o zł 151·2 miln., wydatki zaś—o zł 150·7 miln. Pamiętać jednak trzeba, że w międzyczasie nastąpił silny wzrost realnej wartości złotego, bowiem np. w sierpniu 1930 r. wskaźnik cen hurtowych wynosił 85, gdy obecnie stanowi 55. Jednocześnie pamiętać trzeba, że powyższe sumy ogólne dochodów i wydatków są słabo porównywalne—choćby w związku ze zmianami w sposobie budżetowania.

W stosunku do budżetu na rok 1938/39 dochody, faktycznie osiągnięte w okresie pierwszych 5 miesięcy, stanowiły 40·9%, czyli prawie tyle, ile wynosi teoretyczna norma budżetowa na 5 miesięcy—przy założeniu równomiernego wykonywania budżetu (41·7%). Najlepiej przedstawiają się wpłaty monopolów, które dały aż 43·6% sumy, przewidzianej w budżecie. Najmniejszy procent budżetu wykazały wpłaty przedsiębiorstw (30·7%), chociaż wpłaty z tytułu nadań górniczych i terenów naftowych przekroczyły całoroczny budżet o 118·7%, a wpłaty przedsiębiorstw o kapitale mieszanym i wydzierżawionych—o 171%, wpłaty Państw. Przetw. Miesięznych dały 100% budżetu, wpłaty kop. „Brzeszcze”—80%, i wpłaty „Mościc” i „Chorzowa”—83·3%. Dochody administracji dały 40·6%, a więc zbliżony do idealnego % budżetu, przy czym najważniejsze z nich—dochody Min. Skarbu—dały aż 41·3% budżetu (prawie ściśle normę budżetową).

Wydatki w okresie pierwszych 5 miesięcy roku budż. 1938/39 stanowiły w stosunku do budżetu całorocznego 40·8%, a więc bardzo niewiele mniej od normy budżetowej (41·7%). Taki sam procent wykonania budżetu jak ogół wydatków wykazały wydatki administracji, natomiast dopłaty do przedsiębiorstw wyniosły mniej, mianowicie 35·6% sumy, preliminowanej na cały rok.

Zaznaczyć należy, że w roku budż. 1937/38 wykonanie budżetu osiągnęło rozmiary bardzo nieznacznie większe od tegorocznych. Mianowicie, dochody budżetowe dały w okresie 5 miesięcy 1937/38 r. 41·35% (wobec 40·91% w b. r.) budżetu i wydatki—41·28% (wobec 40·82% w b. r.).

WPŁYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W SIERPNIU 1938 R. — Według danych tymczasowych—wpływy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w sierpniu 1938 r. — w zestawieniu z lipcowymi — przedstawiały się następująco (w tys. zł):

1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE:	Lipiec	Sierpień
Podatek gruntowy	2 183	2 511
Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	10 718	6 474
Podatek przemysłowy	23 126	23 901
„ dochodowy	20 662	19 591
„ od kapitałów i rent	633	474
„ „ energii elektrycznej	327	302
„ „ uboju	734	729
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	1 434	1 321
Razem:	59 817	55 303

2. — PODATEK MAJĄTKOWY	136	107
3. — SPECJALNY PODATEK OD WY-NAGRODZEŃ	8 861	8 768
4. — PODATKI POŚREDNIE:		
Podatek od wina	187	181
„ „ piwa	1 371	1 887
„ „ cukru	17 454	14 862
„ „ drożdży	1 040	1 147
„ „ tłuszczów	37	73
„ „ olejów mineralnych	1 526	1 750
„ „ zapalniczek	—	—
„ „ kwasu octowego	33	28
„ „ kwasu węglowego	158	166
„ „ cukru skrobiowego	153	147
Akcyzowe opłaty patentowe	235	28
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	2	—
Razem:	22 196	20 269
5. — DODATKI DO PODATKU OD CU-KRU	54	78
6. — CŁO	11 860	13 619
7. — OPŁATY STEMPLOWE I DANINY POKREWNE:		
Opłaty stempłowe	6 947	6 144
Podatek spadkowy i od darowizn	592	424
Razem:	7 539	6 568
8. — DODATKI DO DANIN PUBLICZ-NYCH	1 444	1 355
9. — PODATKI ZNIESIONE	216	275
10. — MONOPOLE		
Monopol solny	4 000	4 300
„ tytoniowy	31 001	31 000
„ spirytusowy	22 018	24 015
„ loteryjny	2 000	2 000
„ zapalczany	3	1
Razem:	59 022	61 316
Ogółem:	171 145	167 658

Sierpień, należący do okresu letniego—okresu znizonych wpływów skarbowych—wykazuje z reguły tendencję spadkową w zakresie dochodu z danin i monopolów. Również w bież. roku—po znikłym w zeszłym, wbrew normalnej tendencji, lipcu—nastąpił w sierpniu dalszy lekki spadek wpływów.

Ruch wpływów z danin i monopolów w poszczególnych miesiącach 8-lecia budżetowego 1931/32—1938/39 przedstawia następujące zestawienie (+ oznacza zwyżkę, — oznacza spadek wpływów):

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
Mie-siące	m i l o n y zł							
IV	-14·2	-8·1	+9·5	+1·4	-4·8	-13·8	+2·7	-50·9
V	+4·4	+14·9	-15·1	-15·4	-0·5	+0·2	-7·3	+0·3
VI	-23·0	-22·7	-10·5	-4·2	-10·3	+2·6	+5·1	+0·7
VII	+6·2	+6·1	+8·2	+8·8	+11·3	+3·2	+4·5	-2·1
VIII	-10·5	-9·4	+5·8	-3·7	-3·9	-8·8	-5·6	-3·5
IX	+0·8	+3·4	+6·3	+13·7	-2·7	+4·6	+1·4	
X	+31·9	+19·4	+19·9	+13·1	+16·3	+12·2	+4·6	
XI	-15·0	+1·8	-11·0	-0·7	-9·7	-1·9	+18·4	
XII	+8·8	+7·6	+14·9	+6·8	+28·2	+11·6	+3·6	
I	-12·5	-23·1	-19·2	-19·9	-14·5	-23·2	-26·8	
II	-23·4	-12·8	-21·1	-9·2	-4·7	+1·0	-8·7	
III	+8·1	+11·5	+18·9	+11·2	+19·5	+11·3	+73·3	

Spadek wpływów skarbowych w sierpniu w stosunku do lipca nastąpił jedynie w zakresie danin, z których dochód—po zwyżce w lipcu o zł 0·3 miln.—w sierpniu zniżył się o zł 5·7 miln. Monopole, których wpłaty zniżyły w czerwcu i lipcu (łącznie o zł 4·8 miln.)—w sierpniu wykazały wzrost wpłat, mianowicie o zł 2·3 miln., tj. o prawie 4%.

Wpływy z podatków bezpośrednich (najbardziej wydajnej spośród wszystkich danin), które już w lipcu skurczyły się o zł 4·8 miln., w sierpniu zniżyły w dalszym ciągu—o zł 4·5 miln. Wpływy z podatku gruntowego, które—z racji przypadającej płatności—utrzymywały się na wysokim poziomie w kwietniu i maju, w czerwcu i lipcu zniżyły, ale w sierpniu nieco podniosły się (o zł 0·3 miln.), wyrównując część spadku lipcowego. Wzrost w sierp-

niu—zresztą też bardzo niewielki (o zł 0·8 miln.)—wykazały ponadto wpływy z podatku przemysłowego, w zakresie którego—poza comiesięczną—przypadała w sierpniu płatność zaliczki kwartalnej od płatników, nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych. Pozostałe podatki dały w sierpniu dochód niższy od lipcowego, przy czym najsilniej skurczył się dochód z podatku od nieruchomości (o zł 4·2 miln.), którego półroczna rata płatna była w czerwcu. Wpływy z podatku dochodowego, którego szereg płatności skończył się w maju, obniżyły się silnie w czerwcu (o zł 11·2 miln.), ale w lipcu skurczyły się już tylko o zł 1·3 miln. i w sierpniu—w dalszym ciągu—o zł 1·1 miln.

Porównanie sierpnia b. r. z sierpniem ub. r.—przy na ogół jednakowych warunkach opodatkowania—z tym, że już w b. r. zaczyna działać ustawa, nowelizująca podatek dochodowy—głównie jeśli chodzi o wyłączenie spod opodatkowania dywidend itp.—wykazuje w b. r. dość poważny wzrost wpływów z podatków bezpośrednich, mianowicie z zł 50·7 miln. w sierpniu ub. r. do zł 55·3 miln. w sierpniu b. r., a więc o blisko 10%. Nieco niższe były w b. r. (zł 2·5 miln. wobec zł 3·9 miln.)—wpływy z podatku gruntowego. Zato wyższe w b. r. były zarówno wpływy z podatku od nieruchomości (zł 6·5 miln. wobec zł 5·7 miln.), jak i wpływy z podatku przemysłowego (zł 23·9 miln. wobec zł 21·4 miln.), jak i wpływy z podatku dochodowego (zł 19·6 miln. wobec zł 17·0 miln.). Wzrost wpływów z podatku przemysłowego (o ok. 12%) świadczyłby częściowo o zwiększeniu się obrotów gospodarczych w b. r. względnie i w ub. r. (zaliczki), wzrost zaś wpływów z podatku dochodowego wskazywałby w pewnym stopniu na wyższą dochodów w 1937 r.

Dochód ze specjalnego podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych, znacznie skurczył się w b. r.—w związku z reformą tego podatku, wprowadzoną od nowego roku budżetowego, a poważnie redukującą jego pobór. Gdy w sierpniu ub. r. podatek ten przyniósł zł 15·8 miln., to w sierpniu b. r.—tylko zł 8·8 miln. Porównanie sierpnia b. r. z lipcem b. r. (zł 8·9 miln.) wykazuje bardzo lekki spadek wpływów w miesiącu sprawozdawczym.

Wpływy ze zlikwidowanego podatku majątkowego dały w sierpniu b. r. zł 0·11 miln., gdy w lipcu—zł 0·14 miln. i w sierpniu ub. r.—zł 0·15 miln.

Wpływy z podatków pośrednich zwykowały w czerwcu i lipcu, ale w sierpniu wykazały spadek o zł 1·9 miln., tj. o przeszło 8%. Spadek wpływów wykazał przede wszystkim (po gwałtownej zwwyżce w lipcu) najpoważniejszy w zakresie podatków pośrednich—podatek od cukru, mianowicie o zł 2·6 miln., tj. o blisko połowę poprzedniej zwwyżki. Zniżkowały również wpływy z podatku od wina, od kwasu octowego oraz od cukru skrobiowego, a także—w dalszym ciągu—wpływy z akcyzowych opłat patentowych. Zwyzkowały silnie wpływy z podatku od piwa, a dalej—od drożdży, tłuszczów i olejów mineralnych.

W porównaniu z sierpniem ub. r. wpływy z podatków pośrednich w sierpniu b. r. wykazują (odmiennie niż w lipcu) znacznie wyższy poziom (zł 20·3 miln.—wobec zł 15·7 miln.). Wyższe w ub. r. były jedynie wpływy: z podatku od tłuszczów, z podatku od kwasu octowego oraz z akcyzowych opłat patentowych. Ze wszystkich innych podatków wpływy w b. r. były wyższe—przede wszystkim z podatku od cukru (zł 14·9 miln. wobec zł 11·2 miln.) a poza tym z podatku od wina (zł 0·2 miln. w b. r. wobec zł 0·1 miln. w ub. r.), z podatku od piwa (zł 1·9 miln. wobec zł 1·2 miln.), z podatku od drożdży (zł 1·1 miln. wobec zł 1·0 miln.), z podatku od olejów mineralnych (zł 1·8 miln. wobec zł 1·7 miln.) itd.

Dochód z ceł w bież. roku budżetowym do czerwca włącznie utrzymywał się na poziomie wyższym niż w ub. r., nie wykazując już jednak takich różnic, jakie zaznaczały się między 1937/38 r. i 1936/37 r.—z racji odpadnięcia w 1937/38 r. większości zwrotów ceł. W lipcu b. r. po raz pierwszy dochód z ceł był niższy niż w odpowiednim miesiącu ub. r. (zł 11·9 miln. wobec zł 12·5 miln.). W sierpniu dochód z ceł podniósł się do zł 13·6 miln. i znów był nieznacznie wyższy niż w analogicznym miesiącu ub. r. (zł 13·2 miln.). Zwyzce wpływów w sierpniu w stosunku do poprzedzającego miesiąca i w stosunku do sierpnia ub. r. nie odpowiadała zresztą zwyzka wartości przywozu, która—przeciwnie—w obu zestawieniach była w miesiącu sprawozdawczym nieznacznie niższa. Ale pamiętać trzeba, że o ruchu wpływów z ceł—poza kwestią mniejszej lub większej sumy zwrotów ceł—decydują w mniejszym stopniu zmiany wartości przywozu, w większym zaś—zmiany jego struktury, a także wahania w wpływach ceł z W. M. Gdańska itp. czynniki uboczne.

Dochód z opłat stemplo wych (łącznie z daninami pokrewnymi)—po zwyzce w czerwcu i lipcu—w sierpniu obniżył się dość znacznie, bo o zł 1·0 miln. Spadek wpływów wykazały zarówno bezpośrednio związane z obrotami gospodarczymi opłaty stemplo we (o zł 0·8 miln.), jak i podatek spadkowy i od darowizn (o zł 0·2 miln.). W porównaniu z sierpniem ub. r. łączne wpływy z omawianego źródła okazały się w sierpniu b. r. nieco większe (zł 6·6 miln. wobec zł 6·5 miln.), przy czym wpływy z samych opłat stemplo wych wykazały w b. r. wzrost o zł 0·2 miln. (zł 6·1 miln. wobec zł 5·9

miln.)—co świadczyłoby poniekąd o utrzymującym się w b. r. wyższym poziomie obrotów gospodarczych.

Wpływy z dodatków do danin—wobec spadku w sierpniu większości wpływów z danin—obniżyły się w stosunku do lipca, choć były wyższe od wpływów w sierpniu ub. r. (zł 1·36 miln. wobec zł 1·44 miln. oraz zł 1·31 miln.).

Wpłaty monopolów, które w lipcu zostały nieco obniżone (o zł 2·4 miln.), w sierpniu powróciły prawie do poziomu czerwcowego, podnosząc się o zł 2·3 miln. Wzrost w sierpniu wykazały następujące wpłaty: monopolu solnego (o zł 0·3 miln.) i monopolu spirytusowego (o zł 2·0 miln.); wpłaty innych monopolów pozostały bez zmiany.

W sierpniu ub. r. wpłaty monopolów były niższe niż w sierpniu b. r. (zł 56·6 miln. wobec zł 61·3 miln.). Wpłata monopolu loterii była w b. r. identyczna z zeszlroczną, natomiast wyższe były w b. r. wpłaty innych monopolów: solnego (zł 4·3 miln. wobec zł 4·0 miln.), tytoniowego (zł 31·0 miln. wobec zł 30·0 miln.) oraz spirytusowego (zł 24·0 miln. wobec zł 20·5 miln.).

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w sierpniu 1938 r. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na rok 1938/39, oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 2 lat poprzednich—przedstawia się następująco (w miln. zł):

	¹ / ₁₂ budżetu na 1938/39 r.	Sierpień		
		1938	1937	1936
Podatki bezpośrednie	62·6	55·3	50·7	48·7
Specjalny podatek od wynagrodzeń	8·7	8·8	15·8	14·2
Podatek majątkowy	0·1	0·1	0·2	0·2
Podatki pośrednie	16·3	20·3	15·7	14·9
Dodatki do podatku od cukru	0·07	0·08	0·03	0·04
Cło	14·6	13·6	13·2	6·4
Opłaty stemplo we	7·4	6·6	6·5	6·1
Nadzwyczajny dodatek do danin	1·6	1·4	1·3	1·1
Monopole	57·7	61·3	56·6	53·1

Jak widzimy, w sierpniu b. r. w zakresie danin wpływy wyższe od przeciętnej miesięcznej normy budżetowej wykazały podatki pośrednie oraz specjalny podatek od wynagrodzeń z funduszy publicznych; pozostałe wpływy były niższe od tej normy. Wyższe zato od normy miesięcznej były w sierpniu wpłaty monopolów.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w okresie pierwszych 5 miesięcy roku budżetowego 1938/39 z wpływami, osiągniętymi w tymże okresie roku budż. 1937/38, oraz z budżetem na rok 1938/39 przedstawia się następująco:

	Kwiecień ÷ sierpień:		
	1937/38	1938/39	
	miln. zł	%	budżetu
Daniny publiczne	532·3	558·1	41·7
Podatki bezpośrednie	266·8	312·5	41·6
w tym:			
podatki gruntowe	14·7	17·1	25·1
podatek od nieruchomości	35·9	36·7	43·1
„ przemysłowy	93·9	106·7	39·5
„ dochodowy	108·7	137·0	46·4
Podatki pośrednie	82·8	91·0	46·7
w tym:			
podatek od cukru	62·7	68·2	48·0
Cło	63·8	65·2	37·2
Opłaty stemplo we	35·5	36·5	41·2
Podatek majątkowy	1·0	0·7	47·9
Danina majątkowa	1·8	—	—
Specjalny podatek od wynagrodzeń	73·9	43·7	41·8
Dodatek do podatku od cukru	0·3	0·3	35·6
Nadzwyczajny dodatek do danin	6·3	6·8	35·8
Podatki zniesione	0·2	1·4	136·5
Monopole	275·2	301·9	43·6
w tym:			
tytoniowy	147·5	155·5	45·1
spirytusowy	90·7	114·1	42·4
Ogółem daniny i monopole:	807·6	859·9	42·4

Wpływy z danin publicznych i monopolów państwowych dały w ciągu pierwszych 5 miesięcy roku budż. 1938/39 sumę, wyraźnie przekraczającą normę, przypadającą teoretycznie na 5 miesięcy—przy założeniu równomierności wpływów (41·7%). Silniej ponad normę budżetową podniosły się rzeczywiste wpłaty monopolów, mniejszą przewyżkę dały wpływy z danin. W zakresie danin silniejszą nadwyżkę ponad idealny procent budżetu, przypadający na 5 miesięcy, dały—poza drobnym podatkiem majątkowym—podatki pośrednie. Z podatków bezpośrednich nadwyżkę ponad normę dał podatek od nieruchomości, a jeszcze silniejszą—podatek dochodowy.

Wpływy w latach budżetowych 1938/39, 1937/38 i 1936/37 są na ogół dość porównywalne—wobec obowiązywania w tych 3 latach tych samych zasadniczych przepisów przy stosunkowo niewielkich różnicach w szczegółach—mianowicie dopóki nie oddziaływają jeszcze silniej rozszerzone ulgi inwestycyjne oraz zniesienie opodatkowania dywidend, oraz dopóki—od początku 1939 r.—nie zaczną obowiązywać inne nowelizacje podatkowe; obecnie poważną różnicę stanowi tylko częściowe zniesienie i zreformowanie podatku specjalnego od wynagrodzeń, a poza tym—zniesienie nadzwyczajnej daniny majątkowej. Otóż, porównanie 5 miesięcy bież. roku budż. oraz 2 lat poprzedzających wykazuje wzrost wpływów skarbowych w b. r. w stosunku do 1937/38 r. o ok. 6½% i w stosunku do 1936/37 r. o przeszło 15%. W zakresie danin wszystkie w 1938/39 r. dały większy dochód niż w 2 latach poprzednich—z wyjątkiem (nie licząc zupełnie drobnej kwoty podatku majątkowego) jedynie silnie ustawą zredukowanego specjalnego podatku od wynagrodzeń. Licząc bez tego podatku—wpływy z pozostałych danin były w b. r. (w okresie 5 miesięcy) o przeszło 11% większe niż w ub. r. i o blisko 21% większe niż w 1936/37 r. Szczególnie silnie zwykowały w b. r. w stosunku do lat poprzednich wpływy z podatków bezpośrednich (o ok. 17% w stosunku do ub. r. i o blisko 25% w stosunku do 1936/37 r.), a zwłaszcza—co zasługuje na specjalne podkreślenie—wpływy z podatku dochodowego, które w okresie pierwszych 5 miesięcy kolejnych lat budżetowych, od 1936/37 r. poczynając, wynosiły (w miln. zł): 99·7, 108·7, 137·0.

AKCZY I MONOPOLE

WYRÓB SPIRYTUSU Z ŻYTA — p. str. 1386.

PIENIĄDZ I KREDYT

OBOSTRZENIA PRZY WYDAWANIU ZAŚWIADCZEŃ WALUTOWYCH EKSPORTEROM.—Na posiedzeniu w dn. 20 IX 1938 r. Komisja Obrót Towarowy uchwaliła stosować następujące obostrzenia co do wydawania zaświadczeń walutowych eksporterom, podobnym o nadużycia z walutą eksportową. Mianowicie, Biuro K. O. T. prowadzić będzie listę eksporterów, którym zaświadczenia walutowe nie będą wydawane, lub też będą wydawane z ograniczeniami. Na listę tę wciągać się będzie eksporterów, co do których istnieje domniemanie, że dopuścili się przekroczeń przepisów dewizowych. Ograniczenia w wydawaniu zaświadczeń polegać będą na tym, że danemu eksporterowi będzie mogła je wydawać tylko jedna instytucja, osobno upoważniona do tego przez K. O. T., i że będzie mogła ona żądać zabezpieczeń co do odprowadzenia waluty eksportowej. Ustalono, że na listę tę wciągane będą firmy, których sprawę—po zbadaniu przez Polski Instytut Rozrachunkowy i przez Inspektorat Główny Ochrony Skarbowej—skierowano do sądu, a w niektórych wypadkach również firmy, których sprawę skierowano do zbadania przez I. G. O. S.

BONIFIKATY PRZY EKSPORCIE — p. str. 1389.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 19 do 24 września 1938 r.

Okres sprawozdawczy na rynku dewiz minął przy tendencji niejednolitej, na ogół jednak mocniejszej w stosunku do okresu poprzedzającego. Obroty lekko wzrosły—przy czym większe zainteresowanie wystąpiło dla funtów szterlingów i dolarów. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem plus—zwyżka, ze znakiem minus—zniżka notowań) kształtowały się następująco: franki francuskie—0·03, franki szwajcarskie +0·20, belgi—0·15, korony czeskosłowackie—0·07, liry włoskie +0·06, floreny holenderskie—0·30, korony szwedzkie +0·05, korony duńskie +0·50 oraz korony norweskie +0·45; poza tym funty szterlingi straciły zł 0·03 na £ 1 oraz dolary telegraficzne zł 0·001/8 na \$ 1, a dolary gotówkowe i guldeny gdańskie utrzymały detychczasowy poziom notowań.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5·31 ³ / ₈	5·31 ¹ / ₂	5·31 ⁵ / ₈
" " " telegr. . .	\$ 1	5·31 ⁷ / ₈	5·31 ³ / ₄	5·31 ³ / ₄
Funty szterlingi . .	£ 1	25·67	25·53	25·53
Franki francuskie .	100 fr.	14·41	14·33	14·33
Franki szwajcarskie .	100 fr.	120·60	120·00	120·30
Belgi	100 blg.	89·90	89·70	89·85
Marki niemieckie .	100 RM	—	—	—

Korony czeskosłow. .	100 kor.	18·33	18·26	18·26
Liry włoskie	100 lir.	—	—	28·00
Floreny holenderskie	100 fl.	287·90	286·10	286·10
Guldeny gdańskie .	100 guld.	—	—	100·00
Korony szwedzkie .	100 kor.	132·40	131·70	131·70
Korony-duńskie . .	100 kor.	114·65	114·10	114·40
Korony norweskie .	100 kor.	129·00	128·30	128·80

Rynek papierów lokacyjnych państwowych ochowało w okresie sprawozdawczym większe ożywienie w zakresie obrotów oraz wzmocnienie tendencji dla większości papierów. Jeśli chodzi o premiówki—o serie I emisji oraz sztuki II emisji 3% Poż. Inwestycyjnej straciły po zł 0·50, serie II emisji teże pożyczki zyskały zł 1·00, a 4% Poż. Dolarowa podniosła się o zł 0·50. Wśród pozostałych pożyczek—4% Poż. Konsolidacyjna straciła 1·00% nom., 4½% Poż. Wewnętrzna—1·25% nom., a 5% Poż. Konwersyjna zwykowała o 2·00% nom.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych—poza zwyżkującymi o 1·00% nom. 8% L. Z. Tow. Przem. Polskiego—pozostałe papiery odnotowały następujące straty (w % -ach nominalu): 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie—1·00, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.—1·00, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.—0·25, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.—0·12 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.—0·75. Obroty były nadal ograniczone.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
<i>Papiery państwowe</i>				
w zł za sztukę				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	83·50	80·50	82·00
" " serie	" " " "	92·00	89·50	92·00
II " sztuki	" " " "	84·00	81·50	82·50
" " serie	" " " "	94·00	91·00	92·50
				-94·00
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ 1)	42·00	41·00	41·75
w % % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	66·50	64·50	64·50
4½% " Wewnętrzna	zł	65·00	63·75	63·75
5% " Konwersyjna	zł	69·00	67·00	69·00
5% " Konwers. Kol.	zł	—	—	—
<i>Listy zastawne i obligacje banków</i>				
7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% " " " " " "	zł w zł. 1927	94·00	94·00	94·00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% " " " " " "	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
7% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83·25	83·25	83·25
8% " " " " " "	zł w zł. 1924	94·00	94·00	94·00
8% Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	93·00	93·00	93·00
5½% L. Z. " " " " " "	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5½% " " " " " "	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00
5½% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81·00	81·00	81·00
5½% " " " " " "	zł w zł. 1927	81·00	81·00	81·00
<i>Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych</i>				
8% L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ²⁾	£	92·00	91·00	91·00
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie	zł	64·50	63·00	63·50
4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt.	zł	—	—	62·50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy	zł	—	—	74·50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	73·50	71·00	71·50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	—	—	61·00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	65·38	64·00	65·38
5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł	—	—	62·00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł	—	—	60·00

1) \$ 5 = zł 44·57.

2) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

Obligacje miast

VI 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	.	.	74'00
VIII i IX 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	72'00	72'00	72'00
8% Poż. Szkolna m. Warszawy	zł w zł.	.	.	79'00

	%
20/VIII 1938	35'58
10/IX	34'94
20/IX	33'71
20/IX 1937	36'13

POŻYCZKI POLSKIE
NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

	5 ÷ 10 IX	12 ÷ 17 IX	19 ÷ 24 IX
New York			
6% dolarowa			
1920	49—47—49 (8 000)	46½—45—46½ (12 000)	46—45—45 (15 000)
5% Dillon			
1925	35—35—35 (5 000)	35—31—31 (10 000)	33¼—31—33 (6 000)
7% stabilizac.			
1927	50½—49¾—50 (21 000)	b e z o b r o t ó w	
7% Warszawy			
1928	34½—31¾— 34½ (7 000)	32—30—30 (5 000)	34—31¼—31¼ (7 000)
7% Śląska			
1928	33¼—33—33¼ (3 000)	bez obrotów	32½—26—32½ (11 000)
Londyn			
7% stabilizac.			
1927	bez transakcyj	58'13—58'13— —58'13	58'01—57'01— —57'01
Zurych			
7% stabilizac.			
1927	—	—	—
Paryż ²⁾			
7% stabilizac.			
1927	50'83—49'43	49'37—38'12	45'68—45'08
Mediolan			
7% włoska			
1924	—	—	98'99—98'59— —98'99 (400)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 WRZEŚNIA 1938 R.—Obroty walutowe wycieczne Banku Polskiego kształtują się z reguły lekko deficytowe, oczywiście z możliwymi odchyleniami; na kształtowanie się bilansu walutowego Banku oddziałują poza tym od czasu do czasu wpływy lub odpływy z tytułów specjalnych oraz zakupy względnie sprzedaże złota. Jeśli chodzi o rezerwy walutowe, to od dłuższego czasu są one utrzymywane w niewielkich rozmiarach, przy czym wykazują na ogół tendencję zniżkową. Odmiennie jednak kształtowały się rezerwy walutowe w ostatnich 3 dekadach, tj. w ostatniej dekadzie sierpnia i w pierwszych 2 dekadach września, mianowicie wykazały one wzrost — kolejno — o zł 1·1 miln., zł 0·1 miln. i zł 2·6 miln. W ten sposób w okresie miesięcznym podniosły się rezerwy walutowe o zł 3·7 miln., mimo to pozostały jednak znacznie niższe niż przed rokiem, tj. na ultimo II dekady września ub. r. (zł 14·7 miln. wobec zł 34·0 miln.).

Zwyżce jednak rezerw walutowych towarzyszyła we wrześniu zniżka rezerwy z złota. Rezerwy te, wzrastając stale i nieprzerwanie — choć o niewielkie sumy, powstające głównie z drobnego skupu, dokonywanego przez oddziały Banku — osiągnęły bardzo poważne rozmiary — blisko 4½ setek milionów. Dopiero ostatnie 2 dekady — w związku ze sprzedażą złota i zamianą na rezerwy dewizowe — wykazały drobny odpływ złota i przejściowe skurczenie się rezerw, mianowicie w I dekadzie września o zł 0·9 miln. i w II dekadzie o zł 5·6 miln. W związku z tym w okresie miesięcznym — od końca II dekady sierpnia do końca II dekady września — rezerwy złota obniżyły się z zł 447·7 miln. do zł 441·5 miln., ale pozostały wyższe w porównaniu ze stanem przed rokiem, tj. na ultimo II dekady sierpnia, kiedy wynosiły zł 430·4 miln.

Powyższe rezerwy złota w stosunku do podlegającej pokryciu złotem sumy obiegu biletów bankowych i części natychmiast płatnych zobowiązań Banku (przewyższy ich ponad zł 100 miln., uznane przez statut Banku za pewne niezmiennie ich minimum) — wynosiły na ultimo II dekady września 33·71%, czyli mniej niż na ultimo I dekady, a także mniej niż przed miesiącem i niż przed rokiem. Tę zniżkę procentowego pokrycia przedstawia liczbowo następujące zestawienie:

Spadek procentu pokrycia w dekadzie sprawozdawczej tłumaczy się częściowo zniżką sumy pokrycia, tj. rezerwy złota, częściowo zaś — zwyżką podlegającej pokryciu sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań (a właściwie części ich, uwzględnianej przy obliczaniu pokrycia), która jednocześnie podniosła się z zł 1 379·6 miln. do zł 1 409·9 miln. (względnie z zł 1 279·6 miln. do zł 1 309·9 miln.).

Tym razem obieg biletów bankowych, który wzrósł z zł 1 137·3 miln. do zł 1 149·0 miln., jak i natychmiast płatne zobowiązania, które zwykływały z zł 242·3 miln. do zł 260·9 miln.

Jeśli chodzi o wzrost zobowiązań, to skoncentrował się on tylko na lokatach żyrowych, natomiast saldo pozycji „różne rachunki” skurczyło się z zł 57·9 miln. do zł 54·5 miln. Zwyżka lokat żyrowych (z zł 184·4 miln. do zł 206·3 miln.) nastąpiła jedynie w zakresie tzw. pozostałych lokat, obejmujących lokaty banków państwowych oraz prywatne, natomiast lokaty kas państwowych zmniejszyły. Te ostatnie na ultimo II dekady września stanowiły tylko połowę sumy, jaką reprezentowały przed miesiącem, i były niższe nawet w porównaniu ze stanem przed rokiem. Lokaty „pozostałe” natomiast w ciągu miesiąca (od końca II dekady sierpnia do końca II dekady września) wzrosły, choć w porównaniu ze stanem przed rokiem wykazały spadek o przeszło 11%. Powyżej omówione zmiany w stanie lokat żyrowych liczbowo dają się ustalić z następującego zestawienia (w miln. zł):

Lokaty żyrowe:

	kas państwowych	pozostałe
20/VIII 1938	36·1	178·4
10/IX	24·1	160·2
20/IX	18·9	187·4
20/IX 1937	21·7	200·7

Obieg biletów bankowych — wbrew normalnej tendencji w środku miesiąca — wykazał w II dekadzie września wzrost, mianowicie o zł 11·7 miln., tj. o ok. 1%. Zwyżka ta była związana z normalnie nie notowanym w środku miesiąca poważniejszym wzrostem kredytów, a wszystko to miało pewien związek z przejściowymi reperkusjami aktualnej sytuacji politycznej w świecie. Zaznaczyć należy, że w poprzednich miesiącach II półrocza b. r. spadek obiegu w środkowej dekadzie wyniósł w sierpniu zł 24·8 miln., w lipcu — zł 37·7 miln., a w analogicznej dekadzie ub. r. obieg skurczył się o zł 24·4 miln.

Wzrost obiegu w dekadzie sprawozdawczej doprowadził go do poziomu znacznie wyższego niż przed miesiącem (a, oczywiście, tym bardziej — niż przed rokiem), przy czym prawie równego rekordowemu w b. r. poziomowi z końca sierpnia. Liczbowo ilustruje to następujące zestawienie (w miln. zł):

20/VIII 1938	1 081·4
31/VIII	1 149·2
10/IX	1 137·3
20/IX	1 149·0
20/IX 1937	983·7

Zwyżka obiegu w II dekadzie września nie znalazła odpowiednika w odpływie lokat żyrowych, które — przeciwnie — jak widzieliśmy — zgodnie z normalną tendencją w środku miesiąca — dopłynęły do Banku, natomiast, jak wspominaliśmy wyżej, związana była z rozszerzeniem się działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi o 3 główne formy kredytów Banku, to podkreślić należy, że najsilniejszy wzrost w dekadzie sprawozdawczej wykazał skup przez Bank biletów skarbowych, których portfel zwiększył się o zł 22·5 miln., tj. o ok. 63%. Również stosunkowo silnie, bo o zł 6·4 miln., czyli prawie o 10%, zwiększyły pożyczki zastawowe. Stosunkowo drobny natomiast — o zł 5·1 miln., a więc zaledwie o ok. 7/100 — był wzrost portfeli wekslowego.

W okresie miesięcznym — od końca II dekady sierpnia do końca II dekady września — nastąpił, podobnie, bardzo silny wzrost portfeli skupionych biletów skarbowych oraz pożyczek pod zastaw papierów wartościowych, a jednocześnie dość znaczny (o przeszło 6%) wzrost portfeli wekslowego. W liczbach absolutnych ten wzrost kredytów w ciągu miesiąca przedstawiał się następująco (w miln. zł):

Wzrost

Kredyty dyskontowe	41·6
Pożyczki zastawowe	11·9
Bilety skarbowe	23·5

¹⁾ Notowania w stosunku do paritetu pożyczki w guldenach²⁾ Kursy — w %-ach nominalu, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

Również porównanie obecnego stanu kredytów ze stanem przed rokiem (dn. 20/IX 1937 r.) wykazuje ich silny wzrost, lecz w tym zestawieniu najślabniejszy okazuje się wzrost pożyczek zastawowych (o blisko 70%), bardzo poważny jest wzrost portfelu wekslowego (prawie o 1/2), a najślabszy—wzrost portfeli biletów skarbowych (o ok. 23%). Wzrost kredytów w liczbach absolutnych ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost
Kredyty dyskontowe	174.0
Pożyczki zastawowe *	16.2
Bilety skarbowe	10.7

Jeśli chodzi o inne—poza wyżej omówionymi—formy operacyjc z y n y c h Banku, to tu poważniejszą zmianę wykazał tylko zapas monet srebrnych i bilonu, skupionych przez Bank na własność, który wzrósł o zł 0.7 miln.; natomiast zapas skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego zwiększył się zaledwie o zł 0.02 miln., a dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w ogóle w dalszym ciągu niezmienny.

Całe bankowe pokrycie obiegu, obejmujące rezerwy walutowe i wszystkie wyodrębnione w bilansach Banku pozycje kredytowe, przedstawiało się w ostatnim okresie miesięcznym następująco (w tys. zł):

	20/VIII	10/IX	20/IX
Waluty i dewizy	10 944	12 126	14 683
Weksle krajowe	674 297	710 747	715 890
Bilety skarbowe	34 724	35 778	58 229
Polskie monety srebrne i bilon	36 191	19 961	29 653
Pożyczki, zabezpieczone zastaw.	29 219	34 714	41 091

Papiery proc. własne	127 696	127 735	127 754
Dług Skarbu Państwa	45 000	45 000	45 000
Razem:	958 071	986 061	1 032 300

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, obniżył się w II dekadzie września z zł 451.0 miln. do zł 441.3 miln., a więc wykazał tendencję odmienną niż obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski, który wykazał w dekadzie sprawozdawczej wzrost o zł 11.7 miln. Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego wykazuje następujące zestawienie (w miln. zł):

	20/VIII	10/IX	20/IX
Monety srebrne (10-, 5- i 2-złotowe)	350.3	364.1	355.6
Bilon niklowy i brązowy	84.4	86.9	85.7
Razem:	434.7	451.0	441.3

W okresie miesięcznym 20/VIII+20/IX b. r. obieg bilonowy wzrósł, jak widzimy, o zł 6.6 miln. Prawie taki sam wzrost—mianowicie o zł 5.5 miln.—nastąpił w okresie rocznym (20/IX 1937 r.+20/IX 1938 r.).

Całkowity obieg pieniężny, tj. obieg biletów z emisji Banku Polskiego oraz obieg monet srebrnych i bilonu z emisji skarbowej, wynosił na ultimo II dekady września zł 1 590.3 miln., czyli dość znacznie więcej niż przed miesiącem (dn. 20/VIII b. r.), kiedy wynosił zł 1 516.1 miln. i bardzo poważnie więcej niż przed rokiem (dn. 20/IX 1937 r.), kiedy stanowił zł 1 419.5 miln.

Obieg pieniężny, wzięty łącznie z lokatami żyrcwymi Banku Polskiego, stanowił w sumie na dz. 20/IX b. r. zł 1 796.6 miln., gdy przed miesiącem (dn. 20/VIII b. r.) wynosił zł 1 730.7 miln., a przed rokiem (dn. 20/IX 1937 r.)—zł 1 642.0 miln.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

GOSPODARKA „ZAPASOWA” NIEMIEC

Słusznie powiedział Premier Goering przed paru dniami, że „za granicą panuje ogólna opinia, iż kwestia wyżywienia jest najślabszym punktem Rzeszy”. Istotnie, opinia taka panuje w świecie powszechnie. Kto zna Niemcy—ten wie wprawdzie, iż przejezdny nie napotyka tam na żadne ograniczenia aprowizacyjne; wie jednak również, z jakimi trudnościami walczyć tam muszą gospodynie w mieście, by sprostać zadaniu codziennego zaopatrzenia gospodarstwa domowego w potrzebne artykuły spożywcze. Z trudnościami tymi spotyka się w Niemczech nie tylko na polu zaopatrzenia się w tłuszcze lub jaja; także o mięso trudno, zwłaszcza—sezonowo—o mięso wieprzowe i wołowe; bułki i chleb wypiekane są z mąki półciemnej, mieszanej z kukurydzą, a przy tym nie wolno pieczywa sprzedawać w stanie świeżym. Ba, niedawno Wyższy Sąd Krajowy w Monachium ustalił w jednym ze swych wyroków, że nawet chleba, odświeżonego przez ogrzanie go w piecu piekarskim, nie wolno sprzedawać, gdyż istota zakazu sprzedawania chleba świeżego leży w dążeniu do zaoszczędzenia zboża przez zmuszenie ludności do spożywania chleba czerstwego, który, oczywiście, jest jedzony mniej chętnie niż świeży lub odświeżony.

Opinia publiczna—zarówno w Niemczech, jak i za granicą—tłumaczyła sobie ten stan rzeczy, zgodnie z oficjalnymi naświetleniami ze strony niemieckiej, tą okolicznością, że Niemcy—podobnie jak w zakresie surowców w ogólności, tak i w zakresie surowców spożywczych, to znaczy płodów gospodarstwa rolnego, nie są samowystarczalne, a brak dewiz i ogólna sytuacja gospodarcza nie pozwala im na import środków żywności w dawnych rozmiarach, z czasów przedreżimowych. Wprawdzie—sugerowano od strony niemieckiej—gospodyni miejska w Rzeszy nieraz musi ograniczyć się do nie wystarczającej jej ilości masła czy mięsa, ale w zamian za to ma ułatwione zadanie w skutek istnienia w Niemczech doskonałego systemu

rozdzielczego¹⁾: dzięki temu systemowi wie ona, że sklep spożywczy, do którego jest przydzielona, sprzedaje jej w określonym dniu tygodnia oznaczoną z góry (przynajmniej w przybliżeniu) ilość oznaczonego artykułu spożywczego, i tym sposobem może sobie gospodyni w mieście z dużą łatwością ułożyć program aprowizacyjny na kilka dni naprzód. Równocześnie, przeprowadzając paralelę z innymi krajami—nawet z krajem, tak powszechnie uchodzącym za rolniczy, jak Polska—podkreślano ze strony niemieckiej, że wprawdzie Niemcy istotnie cierpią na trudności aprowizacyjne, ale zato rozdział środków spożywczych w społeczeństwie jest u nich bez porównania lepszy niż gdzieindziej: braki w zakresie niektórych artykułów spożywczych rozkładane są na całe społeczeństwo i są w przybliżeniu dla całego społeczeństwa równe—podczas gdy w innych krajach, jak przede wszystkim w Polsce, miasto posiada wprawdzie wszystkich artykułów spożywczych w bród, ale chłop na wsi nieraz odmawia sobie jajka czy mleka, a mięsa nie jada prawie nigdy. Gdyby w innych krajach istniał podobnie sprawiedliwy rozdział środków żywności pomiędzy całe społeczeństwo, to z pewnością panowałyby tam takie same braki i niedociągnięcia w aprowizacji jak w Niemczech.

W taki to sposób wyjaśniano i tłumaczono ze strony niemieckiej obecną sytuację żywnościową Niemiec. Niemniej opinia publiczna za granicą wskazywała na to, że braki aprowizacyjne Rzeszy muszą jednak mieć także inną, głębszą, przyczynę: że jej prawdziwym powodem jest zbieranie przez Rząd niemiecki wielkich zapasów żywno-

¹⁾ W Niemczech nie ma wprawdzie kart żywnościowych, jak w czasie wojny, ale panuje tam system przydziału gospodarstw domowych do określonych sklepów spożywczych, które prowadzą kartotekę przydzielonych do nich gospodarstw i sprzedają tym gospodarstwom pewne środki spożywcze, jak—w pierwszym rzędzie—jaja i tłuszcze, jedynie w ilościach, zależnych od dostarczanych sklepom zapasów.

ści na wypadek wojny. Że, mianowicie, Rzesza prowadzi na wielką skalę „gospodarkę zapasową” w zakresie środków żywności, jak zresztą także w zakresie wszystkich artykułów, towarów i przedmiotów, potrzebnych do prowadzenia wojny. Te pogłoski nurtowały w opinii świata, jednak brak im było dotychczas realnych podstaw. Ani nie było wiadomo—wobec absolutnego milczenia czynników oficjalnych—czy pogłoski te są prawdziwe, ani tym bardziej nie było wiadomo, w jakim stopniu są one prawdziwe, w jakim tempie postępuje zbieranie zapasów, jakie zapasy są zbierane i do jakich rozmiarów zapasy te doszły.

Dopiero teraz, w okresie niedawno zakończonych kongresu partyjnego w Norymberdze, naród niemiecki—a wraz z nim cały świat—dowiedział się, na czym sprawa polega. Trzej niemieccy mężowie stanu uchylili rąbka tajemnicy: najpierw Kanclerz Hitler w swej proklamacji, odczytanej w pierwszym dniu kongresu, następnie—Minister Wyżywienia Rzeszy Darré w swym przemówieniu na kongresie w dn. 9/IX i, w końcu, najobszerniej—Premier i pełnomocnik do spraw planu czteroletniego Goering—w mowie, wypowiedzianej dn. 10/IX na VI zebraniu dorocznym niemieckiego Frontu Pracy w ramach kongresu norymberskiego. Na zasadzie wynurzeń tych 3 mężów stanu możemy sobie przynajmniej ogólnikowo zdać sprawę z dzieła, dokonanego przez reżim narodowo-socjalistyczny na polu „gospodarki zapasowej” w Niemczech.

Kanclerz Hitler, a za nim Premier Goering, oświadczyli wręcz: „Myśl o blokadzie Niemiec można dziś pogrzać jako broń całkowicie bezużyteczną...” „Nie tylko zagranica pamięta o blokadzie, my pamiętamy o niej też!...” Z tych słów widać, że zainicjowanie „gospodarki zapasowej” miało w Niemczech swe źródło w momentach czysto politycznych, w dążeniu do zmniejszenia skutków ewentualnej blokady i wyczerpania zapasów Niemiec w razie wojny.

Trzeba z góry zaznaczyć, że zakomunikowane światu dane o zapasach Niemiec nie są ani dokładne, ani nawet wyraźne. Kanclerz Hitler powiedział o nich ogólnikowo:

„Jeśli w braku sił do pracy widzę jedyną trudność gospodarczą w Niemczech, to zawdzięczamy to dwóm okolicznościom:

1.—W bieżącym roku, dzięki łasce Boga, dane nam zostało nareszcie niestychanie bogate żniwo. Energiczne zarządzenia naszego towarzysza partyjnego Goeringa pozwoliły nam—mimo nieudanych żniw z ubiegłych lat—jednak wkroczyć w rok nowy z wielką rezerwą. Te zapasy—oraz bogate zbiry tegoroczne—uwolnią nas na całe lata od wszelkiej troski o wyżywienie. Mimo to pragniemy pozostać oszczędni. Wolą naszą jest zebrać tak wielkie rezerwy zboża chlebowego, by nas one wśród wszelkich okoliczności uchroniły od jakiegokolwiek braku.

2.—Plan czteroletni zaczyna stopniowo coraz bardziej wkraczać na widownię ze wszystkimi swymi skutkami. To, co niegdyś przypuszczaliśmy, stało się faktem: gdy gospodarce niemieckiej, a nade wszystko niemieckim wynalazcom, wskazane zostały niezbędne cele narodowo-gospodarcze, zdolności i geniusz naszych chemików, fizyków, konstruktorów maszyn, naszych kierowników przedsiębiorstw przemysłowych i organizatorów doprowadziły do tego, że osiągnęliśmy nieprzewidziane, ba—śmiem powiedzieć—podziwu godne wyniki”.

Kilka liczb, określających dokładniej sytuację, podał w swym przemówieniu Minister Wyżywienia Darré. Wiadomo, że wobec budowy dróg, zwłaszcza państwowych dróg samochodowych (Reichsautobahnen), i wobec budowy licznych obiektów wojskowych, jak: kęszary, lotniska, fortyfikacje—zmniejszył się w Niemczech od 1933 r. obszar roli uprawnej w przybliżeniu o 2%; ubytek ten został wprawdzie częściowo wynagrodzony pozyskaniem nowych obszarów uprawnych—na skutek licznych melioracji rolnych, lecz w całości ubytek ten pokryty nie został. Pomimo to—wedle słów Ministra Darrégo—zbiór zbóż chlebowych wzrósł w 1937 r. do 22·2 miln. t; według zaś szacunku, dokonanego we wrześniu b. r., zbiór zbóż chlebowych w 1938 r. wyniesie 25·5 miln. t. Ta nadwyżka zbioru równa się zapotrzebowaniu Niemiec na zboże na okres ok. 5 miesięcy. Zapasy zbóż chlebowych wynosiły w dn. 1/VIII 1938 r. okrągło 3·2 miln. t, czyli mniej więcej dwa razy tyle, ile wynosiły przed rokiem. „Nigdy jeszcze nie miały Niemcy tak korzystnej sytuacji na polu gospodarki zapasowej w zakre-

sie zbóż chlebowych”—mówił Minister Darré. Zmagazynowane obecnie w Niemczech zapasy tych zbóż gwarantują zaopatrzenie ludności na przeciąg 2 lat.

W stosunku do przeciętnego zbioru kartofli z 5-lecia 1928÷1932 zbiór kartofli w ub. r. wykazał wzrost o 13·5 miln. t do 55·3 miln. t. Zbiór kartofli w b. r. nie osiągnie wprawdzie w całości rekordu zeszłorocznego, zbliży się jednak—wedle słów Ministra Darrégo—do granicy 50 miln. t; nadto zaś z ub. roku pozostał na bież. rok zapas w ilości ok. 3 miln. t kartofli.

Produkcja mięsa wieprzowego w stosunku do wspomnianego 5-lecia wzrosła o 12%. Produkcja mleka wynosiła w 1937 r. 26·2 mild. litrów, co oznacza wzrost o 4·2 mild. Zapasy świń w chłodniach wynoszą—wciąż wg wynurzeń Ministra Darrégo—750 tys. sztuk. Zapasy mięsa mrożonego wynoszą 62 tys. t. Zapasy tłuszczów wystarczą na 7½ miesięcy, co należy rozumieć w ten sposób, „że ta 7½-miesięczna rezerwa tłuszczów, którą posiadamy jako zapas, pozwala nam łącznie z produkowaną nawet w złych latach ilością tłuszczów na przetrwanie przez całe lata”—jak wyjaśnił Premier Goering. Wreszcie—wedle słów Premiera Goeringa—„cukru mamy takie ilości, żeśmy go mogli zgoła eksportować. Ponadto zmagazynowaliśmy konserwy różnego rodzaju, przede wszystkim konserwy rybne...”. „Do tych zaś liczb—mówił Premier Goering w innym miejscu swego przemówienia—które wam wczoraj wymieniłem, a które należą do resortu towarzysza partyjnego Darrégo, doliczyć trzeba jeszcze te zapasy, które ja w ramach planu 4-letniego zebrałem i zakupiłem”. „Zakupy bydła, któreśmy właśnie dokonali, dały nam zapas wystarczający na szereg lat, na okres—mógłbym niemal powiedzieć—którego końca wprost przewidzieć niepodobna”.

Jak z tego wynika, przemówienia niemieckich mężów stanu nie obfitowały w szczegóły, raczej przyznaniem ich było dać ogólnikowy, jedynie w miarę liczbami poparty obraz kwitnącego stanu niemieckiej „gospodarki zapasowej”. Natomiast w mowie Premiera Goeringa wysunęły się na pierwszy plan momenty polityczno-agitacyjne: „Oświadczam wam... wyżywienie narodu niemieckiego musi być w taki sposób zapewnione, że gdyby miały nadejść najbardziej nieprzewidziane wypadki, i gdyby Rzesza miała być otoczona samymi wrogami—naród niemiecki musi mieć dość do jedzenia, chociażby wojna miała trwać nawet lat trzydzieści! Ku temu zagadnieniu skierowane były wszystkie moje wysiłki, a zadanie me było o tyle ułatwione, że również mój towarzysz partyjny Darré miał od pierwszego momentu te same idee i te same zamiary, w skutek czego spełniał też tę samą pracę. Spotkaliśmy się zatem przy wspólnej robocie”.

Jako połączony rezultat pomyślnych żniw tegorocznych oraz dotychczasowej gospodarki zapasowej reżimu—zakomunikował Premier Goering narodowi niemieckiemu „miłą nowinę”: zapowiedział, mianowicie, że obecnie może przystąpić do uchylecia pewnej ilości zarządzeń, wydanych w swoim czasie w celu zebrania „tych olbrzymich zapasów”. W szczególności:

„1) od dn. 1/X odpadnie obowiązek domieszki kukurydzy przy wypieku bułek, i wszyscy otrzymacie ładne białe bułeczki—jak dawniej; to zarządzenie wydałem specjalnie ze względu na naszych smakoszy z Marchii Wschodniej;

2) sprzedaż świeżego chleba będzie dopuszczona na nowo;

3) wysokość przemiału przy chlebie żytnim będzie obniżona, i znów będziecie jeść dobry chleb;

4) wskutek tego—rolnictwo otrzyma więcej otrąb dla bydła;

5) pomimo polepszenia jakości chleba cena chleba pod żadnym pozorem nie ulegnie nawet najmniejszej zwwyżce;

6) a skoro mogłem dać właśnie cukierka naszym towarzyszom z Marchii Wschodniej, to chcę to samo uczynić z moimi bawarskimi rodakami: także produkcja piwa zostanie poważnie zwiększona”.

Jednocześnie zapowiedział Premier Goering konieczność powiększenia ilości śpichrzów. „Zapełniliśmy już nasze śpichrze po sam dach. Będziemy jednak budować nowe śpichrze, w których składać będziemy to cudowne złoto, jakie posiadamy w postaci zboża. Będę teraz zmuszony także i do rekwizycji śpichrzów prywatnych i będę zmuszony zapełniać zbożem sale gimnastyczne; wtedy będziecie się

gimnastykować na wolnym powietrzu. Zapelnę zbożem także i sale tańca, a wy będziecie tańczyć pod gołym niebem, moi kochani wycieczkowicze z „Kraft durch Freude”! Taniec jest i pod gołym niebem przyjemny...”

Wreszcie, Premier Goering oświadczył, że równolegle z „gospodarką zapasową” na polu wyżywienia, szła, oczywiście, taka sama gospodarka na polu przemysłu. „I tu zebrane zostały zapasy — w pierwszym rzędzie naturalnie zapasy tych przedmiotów, których istotnie nie można niczym zastąpić, i których brak w czasie blokady stałby się nam nieprzyjemnym. W te przedmioty zapytrzyliśmy się dostatecznie. Poza tym jednak nagromadziliśmy zapasy tych wszystkich rzeczy, które są ważne dla wojny. Ale znacznie wychodząc poza granice „gospodarki zapasowej” i składowania na zapas, przystąpiliśmy do tego, by rozpocząć olbrzymią produkcję. Pod znakiem planu 4-letniego powstało wiele nowych ośrodków produkcji — setki, ba, tysiące fabryk, w których złożone jest żelazo i metale nieszlachetne, miedź, guma, materiały pędne, ubrania itd. Nie mamy dzisiaj próżnych beczek, które moglibyśmy napęlić benzyną albo benzolem, bo wszystkie są już napęlnione. Zwiększyliśmy gwałtownie naszą produkcję i rozbudowę zakładów produkcyjnych i nagromadziliśmy zapasy, które nas zabezpieczą na długie lata. Tu występuje wyraźnie na wi-

downię plan 4-letni. Zaledwie 2 lata minęły od jego początku, gdy już zbudowano fabrykę po fabryce, i — tak jak okręt za okrętem spływa ze stoczni na wodę, jak fabryka powstaje za fabryką — tak się będzie i produkcja zwiększać. Niemcy stają się z każdym rokiem silniejsze. Potencjał ich rośnie — czy to w pokoju czy w wojnie”.

„Ale mimo to, towarzysze — mówił Premier Goering — jeszcze raz upomnienie: oszczędzać! Nadal trzeba zbierać nawet drobne i najdrobniejsze odpadki! Krzywdę wyrządza ten, kto z tabliczki czekolady zdejmuje papierek srebrny i wyrzuca go. Ja potrzebuję także starych korków, a kto otwiera flaszkę wody mineralnej, niech nie zapomni oddać kapsla metalowego. Ja biorę wszystko, ja wszystkiego potrzebuję! Śmiano się ze mnie z tego powodu, mówiono, że to są dziecinne metody, jeśli kto sądzi, że w ten sposób można regulować gospodarkę narodu. Niech się ci ludzie dalej śmieją, rezultat mówi za siebie, a rezultat ten należy do nas!”

Tymi słowy niemieccy mężowie stanu potwierdzili opinię zagranicy, że właściwą przyczyną ograniczeń aprowizacyjnych i właściwym motywem drugiego planu 4-letniego w Niemczech jest wprowadzenie przez Rząd Trzeciej Rzeszy „gospodarki zapasowej”, której Premier Goering poświęcił „od pierwszej chwili wszystkie swoje wysiłki”.

J. R. G.

KRONIKA ZAGRANICZNA

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻYCH. — Ceny w okresie 12—24/IX 1938 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	12—17/IX	19—24/IX	Różnica %
Pszenica			
Berlin . . .	20:10	20:10	—
Praga . . .	168:00	—	—
Chicago . . .	2:53	2:50	— 1:2
Buenos Aires	2:30½	2:29½	— 0:5
Liverpool . .	3:14	3:14	—
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	3:28½	3:17½	— 3:4
Żyto			
Berlin . . .	18:70	18:70	—
Praga . . .	139:10	—	—
Chicago . . .	1:70	1:71	+ 0:5
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—
Owies			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	119:70	—	—
Chicago . . .	1:97	1:95	— 1:1
Buenos Aires	1:82	1:80	— 1:1
Liverpool . .	3:21½	3:21½	—
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	2:49½	2:52	— 1:2
Jęczmień browarny			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	133:00	—	—
Chicago . . .	2:31	2:46	+ 6:4
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—

METALE

ŻELAZO.—W I połowie września światowy rynek żelaza wykazywał nastroj niespokojny, wywołany komplikującą się sytuacją polityczną w Europie Środkowej. Na odbytym w dn. 6/IX w Londynie posiedzeniu zarządu międzynarodowego kartelu stali (E. I. A.) zapadła uchwała utrzymania cen eksportowych wszystkich wyrobów walcowanych na dotychczasowym poziomie, gdyż na obniżkę nie pozwalają koszty własne

większości krajów, zrzeszonych w E. I. A. Na tymże posiedzeniu były prowadzone pertraktacje z przedstawicielami hutnictwa szwedzkiego w sprawie przystąpienia Szwecji do E. I. A.; rokowania te nie doprowadziły jeszcze do ostatecznych wyników, lecz istnieją widoki na zawarcie porozumienia, które usunęłoby ostrą walkę konkurencyjną między E. I. A. i Szwecją. W II połowie września ma się odbyć w Paryżu kolejne zebranie zarządu E. I. A., na którym mają być rozpatrzone kwestie, dotyczące uregulowania rynków. Jednocześnie mają być podjęte na nowo rozmowy z hutnictwem Stanów Zjedn. co do ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy współpracy tego hutnictwa z E. I. A. Na odbytym w Rzymie zebraniu międzynarodowego kartelu blachy białej postanowiono przedłużyć jego działalność do dn. 30/VI 1941 r.

W poszczególnych krajach stan rynku żelaznego był następujący:

W Stanach Zjedn. stan rynku żelaznego jest jeszcze niepomyślny, lecz zaznacza się dalsza powolna poprawa. W ostatnim tygodniu sprawozdawczym stan zatrudnienia amerykańskiego hutnictwa żelaznego wyniósł 45:5% zdolności wytwórczej—wobec 40% wzgl. 44% w tygodniach poprzednich. W odpowiednim tygodniu ub. r. stan ten wynosił 80%. Wkrótce mają być ogłoszone ceny wyrobów hutniczych na ostatni kwartał b. r. Nie przewiduje się w nich żadnych zmian, być może z wyjątkiem blachy białej i ciężkiego materiału nawierzchni kolejowej. Ożywienie na rynku żelaza w I połowie września nie osiągnęło oczekiwanych rozmiarów. Spodziewana jest jednak dalsza, chociaż powolna poprawa. W sierpniu b. r. wytwórczość surowki w Stanach Zjedn. wyniosła 1 494 tys. t—wobec 1 202 tys. t w czerwcu b. r. i 3 606 tys. t w sierpniu ub. r. Ilość czynnych wielkich pieców stanowiła 89—wobec 77 wzgl. 191. Produkcja stali wyniosła w sierpniu b. r. 2 547 tys. t—wobec 1 983 tys. t w czerwcu b. r. i 4 876 tys. t w sierpniu ub. r.

W Niemczech produkcja hutnictwa żelaznego jest utrzymywana w dalszym ciągu na wysokim poziomie. Ceny żelastwa zostały obniżone, mianowicie: złom wielkopiecowy do RM 22 za 1 t, złom Nr 1 do RM 26 i otoczka do RM 15. Zbiórka żelastwa,

zarządzona w większych miastach Rzeszy, uwięczona została poważniejszymi wynikami, np. w Hamburgu zebrano w ciągu 1 dnia przeszło 2 tys. t. Złom ten sprzedano kartelowi, a uzyskana ze sprzedaży kwota została przeznaczona na pomoc zimową.

We Francji stan rynku żelaznego był w dalszym ciągu niepomyślny. Wielokrotne starania przemysłu hutniczego o podwyżkę cen nie zostały dotąd przez rządowe Biuro Kontroli Cen uwzględnione. Ponieważ przeważająca część francuskiego przemysłu żelaznego, skupiona na północy i wschodzie kraju, wykonywuje głównie zamówienia prywatne, reforma 40-godzinnego tygodnia pracy, wprowadzona przez Premiera Daladiera i dotycząca przemysłu wojennego, może jedynie w nieznacznym stopniu poprawić stan hutnictwa wschodnio-francuskiego. Na wielkich piecach zgromadziły się zapasy surowki, sięgające 6-miesięcznej produkcji, co grozi dalszym ograniczeniem wytwórczości tego artykułu. Położenie stalowni i walcowni jest lepsze, gdyż ważną rolę odgrywają tutaj zamówienia zbrojeniowe.

Na belgijskim rynku żelaza panował nastroj niespokojny, jednakże napływ zamówień, zwłaszcza dla rynku krajowego, był dosyć duży. W I dekadzie września Cosibel zaksięgował 36 tys. t zamówień, a więc mn. w. tyle, co w ub. miesiącu. Ostatnia uchwała E. I. A., dotycząca nieobniżania cen, wywołała echo również i w Belgii, gdzie skłonność do udzielania specjalnych zniżek znacznie się zmniejszyła. Największy popyt panuje na żelazo prętowe i półwyroby, poprawił się także zbyt blachy cienkiej, czarnej i ocynkowanej; natomiast brak jest zapotrzebowania na blachę grubą. Ceny pozostały bez zmiany.

Na rynku angielskim panował zastój. Produkcja surowki obniżyła się z 507:8 tys. t w lipcu b. r. do 443 tys. t w sierpniu, a stali—z 683:2 tys. t do 658:9 tys. t. W końcu sierpnia pracowało 81 wielkich pieców—wobec 90 w końcu lipca. Spadek produkcji hutniczej tłumaczy się przede wszystkim dużą ilością urlopów robotniczych, przypadających na sierpień. Żądania przemysłu przetwórczego, idące w kierunku obniżenia cen wyrobów hutniczych za przykładem Stanów Zjedn., napotykały na opór ze strony hutnictwa i ceny

na razie pozostały na dotychczasowym poziomie.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ zł. fob port — notowane były w dn. 9/IX 1938 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1016 kg	za 1000 kg	
Surówka:			
odlewnicza Nr III (2.5.3.0% Si)	—	—	—
tomasowska	—	—	—
hematytowa	—	—	—
ferromangan	—	—	—
Półwytwórcy:			
kęsy	—	—	—
platyny	—	—	—
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	—	5. 5.0	5. 5.0
belki	—	4.17.6	4.17.6
kątowniki	—	4.18.0	4.18.0
blacha okrętowa, rezerwarowa itp.	—	—	—
szyny stalowe	—	—	—
bednarka	—	6. 0.0	6. 0.0
drut-walcówka	—	—	—
blacha tomasowska	—	5.17.0	5.17.0
blacha czarna (24 gage)	—	—	—
drut ocynkowany	—	—	—
gwoździe druciane	—	—	—

METALE NIEŻELAZNE.—W I połowie września nastrój na światowym rynku metalowym uległ poprawie i wszystkie metale z lekką zwyżkowały. Do wzrostu cen przyczyniła się w znacznym stopniu naprzężona sytuacja polityczna w Europie Środkowej, pociągająca za sobą wzmożenie zbrojeń, a więc i zakupu metali. Z drugiej strony na zwyżkę cen oddziaływały czynniki ogólniejsze, jak: wyniki statystyki miedzi, uchwała wytwórców cyny co do utrzymania bez zmiany kwoty produkcyjnej na ostatni kwartał b. r., a także spodziewane zmniejszenie wytwórczości ołowiu. Pewną rolę gra również czynnik sezonowy, gdyż z nastaniem jesieni obroty metalami zwykle się zwiększają. Wszystkie te okoliczności sprawiają, że należy się liczyć z dalszą, chociaż nieznaczną, poprawą cen na rynku metali nieżelaznych.

Stan rynku poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco:

Na rynku miedzi nastąpiła w okresie sprawozdawczym lekka poprawa sytuacji. Charakterystycznym objawem pod tym względem jest podwyższenie wewnętrznej ceny miedzi w Stanach Zjedn. z 10-12½ cts. do 10-25 cts. za lb. Jednakże jest rzeczą wątpliwą, czy nastąpią większe transakcje po podwyższonej cenie, gdyż konsumenci poczynili już znaczne zapasy w poprzednich miesiącach. Natomiast na giełdzie londyńskiej mocny nastrój jest podtrzymywany dużymi zakupami zbrojeniowymi ze strony Japonii, Niemiec, Z. S. R. R., Anglii i Francji. Amerykańska cena eksportowa miedzi cif Europa wynosi obecnie 10-47½ cts. za lb.

Na rynku cyny zaznaczyła się również tendencja z lekką zwyżkowaną. Główną przyczynę tego zjawiska stanowi uchwała producentów cyny co do utrzymania kwoty produkcyjnej w IV kwart. b. r. na poziomie dotychczasowym, tj. 45% zdolności wytwórczej, przy czym 10% odlicza się na zapas wyrównawczy, a na rynek przeznaczają się tylko 35%. Pomimo tych zabiegów, dążenie producentów do osiągnięcia ceny cyny powyżej £ 200 za t nie zostało dotąd zrealizowane, gdyż główny rynek zbytu, tj. Stany Zjedn., nie wykazuje większego ożywienia, ponieważ np. wytwórci blachy białej pracują w 30% zdolności produkcyjnej, a i fabryki samochodów zwiększyły produkcję jedynie w nieznacznym stopniu.

Rynek ołowiu uczestniczył także w ogólnej poprawie. Wzrost ceny tego metalu można częściowo przypisać spodziewanemu ograniczeniu jego produkcji przez powstający kartel ołowiu, częściowo zaś zwiększeniu zakupów na cele zbrojeniowe. Przepuszczalne zmniejszenie produkcji ma wynosić ok. 10%, co odpowiada ok. 7 500 t miesięcznie. Dzięki temu stosunek między wytwórczością i spożyciem ołowiu zostanie na ogół uregulowany.

Rynek cynku, ściśle związany z ołowiem, również zdołał osiągnąć pewną zwyżkę cen. Istnieje nadzieja, że przewidywana, wskutek ograniczenia produkcji, zwyżka ceny ołowiu wywrze dodatni wpływ także i na kurs cynku. Jednakże utworzenie kartelu cynkowego jest mało prawdopodobne.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza transakcje kasowe, druga—terminowe): miedź standard zwyżkowała w obu wypadkach o £ 2¼, miedź elektrolityczna i rafinowana podrożały również

o £ 2¼, cyna zwyżkowała o £ 2½ wzgl. 2¼ ołów podniósł się w cenie o £ 1½ wzgl. 1½, a cynk o £ 1¼, wzgl. 1, srebro zniżkowało o d ¾, wzgl. ¼ na uncji, a złoto podniosło o sh 0-11½ na uncji. Ceny innych metali nie uległy zmianie.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali w £ za 1016 kg—z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach o wym. 20" X 14" X 0.24 mm, platyny—w £ za uncję, złota—w sh za uncję i srebra—w d za uncję:

Metal	Poprzedni okres ultimo	Okres sprawozdawczy: maksim. mum	mini-mum	ultimo
Miedź standard:				
kasa . 40 ⁵ / ₁₆ -3 ³ / ₈	42 ⁵ / ₈	40 ⁵ / ₁₆	42 ³ / ₁₆ -5 ⁵ / ₈	
term. 40 ¹ / ₂ -3 ³ / ₁₆	42 ¹³ / ₁₆	40 ⁹ / ₁₆	42 ³ / ₄ -3 ¹³ / ₁₆	
elektrol. 45 ¹ / ₂ -46 ¹ / ₂	48 ³ / ₄	46	47 ³ / ₄ -48 ³ / ₄	
rafinow. 44 ¹ / ₄ -46 ¹ / ₂	48 ³ / ₄	45 ¹ / ₂	47 ¹ / ₂ -48 ³ / ₄	
Cyna:				
kasa . 192 ³ / ₄ -93	195 ¹ / ₂	190 ³ / ₄	195 ¹ / ₄ -1/2	
term. . 193 ³ / ₄ -94	196 ¹ / ₄	191 ³ / ₄	196-1/4	
Ołów:				
kasa . 14 ¹ / ₄ -3 ³ / ₈	15 ⁷ / ₈	14	15 ³ / ₄ -7 ⁷ / ₈	
term. 14 ⁵ / ₁₆ -2 ³ / ₈	15 ¹¹ / ₁₆	14 ¹ / ₈	15 ¹⁵ / ₁₆ -16 ¹ / ₁₆	
Cynk:				
kasa . 13 ⁷ / ₁₆ -9 ⁹ / ₁₆	14 ³ / ₈	13	14 ¹ / ₄ -3 ³ / ₈	
term. . 13 ¹ / ₂ -5 ⁵ / ₈	14 ⁵ / ₈	13 ¹ / ₄	14 ¹ / ₂ -5 ⁵ / ₈	
Glin:				
dla kraju	94	94	94	94
„ zagr.	90	90	90	90
Nikiel:				
dla kraju	180-185	185	180	180-185
„ zagr.	180-185	185	180	180-185
Blacha biała . .	21½	21½	21½	21½
Platyna „spong” .	8	8	8	8
Srebro:				
kasa . . 20 ⁷ / ₈ -21 ¹ / ₈	21 ¹ / ₄	20 ¹ / ₈	20 ¹ / ₈ -3 ³ / ₈	
term. . . 20 ¹ / ₂ -3 ³ / ₄	21	20 ¹ / ₈	20 ³ / ₄ -21	
Złoto .	143.3½	144.11	143.0½	144.3

— Stare metale nie wykazały większych zmian. Ceny hurtowe loco Paryż w dn. 12/IX 1938 r. były następujące (we fr. fr. za 100 kg; w nawiasach—ceny z dn. 29/VIII 1938 r.): miedź 510 (510), brąz 490 (485), mosiądz 270 (270), ołów 215 (210), cynk 155 (155).

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZA GRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
IERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Europejskie Towarzystwo Ubezpieczeń Towarów i Pakunków Podróżnych, Spółka Akcyjna

zaprasza PP. Akcjonariuszów na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

które odbędzie się w dn. 15 października 1938 r. o godz. 13 (1 po poł.) w sali posiedzeń Towarzystwa w Warszawie, przy ulicy Jasnej Nr 4, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1937 r.;
- 3) Podział zysku, osiągniętego w 1937 r.;
- 4) Udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 5) Zatwierdzenie budżetu na 1938 r. oraz określenie wynagrodzenia Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki na ten rok;
- 6) Wybory do Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 7) Zezwolenie członkom władz Europejskiego Towarzystwa Ubezpieczeń Towarów i Pakunków Podróżnych, Spółka Akcyjna, na uczestniczenie we władzach innych towarzystw ubezpieczeń;
- 8) Sprawa likwidacji Towarzystwa.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, powinni złożyć swe akcje lub świadectwa depozytowe w biurze Zarządu Spółki przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia, z zachowaniem przepisów art. 399 Kodeksu Handlowego. 1790-39-40

III OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Przemysł Włókienniczy „Karol Steinert“

Spółka Akcyjna w Łodzi

podaje do wiadomości, że nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki, odbyte w dn. 23 sierpnia 1938 r., uchwaliło

obniżyć kapitał akcyjny Spółki

o kwotę zł 3 000 000 przez obniżenie wartości nominalnej każdej akcji z zł 2 500 na zł 1 500.

Stosownie do art. 441 § 1 Kodeksu Handlowego Zarząd wzywa wierzycieli Spółki, aby — jeżeli nie zgadzają się na obniżenie kapitału — wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy od daty niniejszego ogłoszenia. 1723-36-38-40

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni Szpanów

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 października b. r. o godz. 17 w pałacu Janusza Ks. Radziwiłła w Warszawie przy ul. Bielańskiej 14 odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku strat i zysków, oraz podziału zysków za 1937/38 r., tj. od dn. 1 lipca 1937 r. do dn. 30 czerwca 1938 r. i udzielenie Zarządowi absolutorium;

- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;

- 3) Rozpatrzenie budżetu i planu działalności na 1938/39 r.;

- 4) Upoważnienie Zarządu do zaciągania zobowiązań hipotecznych, bankowych i prywatnych, oraz określania wysokości tychże;

- 5) Wybór członków Zarządu na miejsce ustępujących;

- 6) Określenie funkcji każdego z członków Zarządu;

- 7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej;

- 8) Wynagrodzenie członków Zarządu i członków Komisji Rewizyjnej;

- 9) Wnioski Zarządu i Akcjonariuszów. 1820-40-42

II OGŁOSZENIE

W dn. 22 października 1938 r. o godz. 15 30 odbędzie się w Skawinie

PIĘTNASTE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY SPÓŁKI

Henryka Francka Synowie Fabryka Środków Kawowych, Spółka Akc.
w Skawinie

w biurach tejże Spółki, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za ubiegły rok gospodarczy, rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat, jako też udzielenie absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej;

- 2) Powzięcie uchwały co do użycia czystego zysku;

- 3) Ustalenie ilości i wybór członków Rady Nadzorczej i Zarządu;

- 4) Wnioski.

PP. Akcjonariusze winni celem wykazania uprawnienia do wykonania prawa głosowania na Walnym Zgromadzeniu złożyć akcje, uzasadniające prawo głosowania, wraz z kuponami najpóźniej na tydzień przed Walnym Zgromadzeniem w kasie Spółki. Zamiast akcji może być również złożone zaświadczenie o złożeniu akcji u notariusza albo w krajowej instytucji kredytowej lub też w „Bank für Anlagewerte“ (dawniej „Bank für Industrie- und Anlagewerte“), Zürich (Szwajcaria), a to w myśl zezwolenia Ministerstwa Skarbu z dn. 17/IV 1931 r. Nr D. II. 2647/3. W zaświadczeniu musi być wymieniona liczba akcji i oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia. 1774-38-40

Babino-Tomachowska Cnkrownia, Spółka Akcyjna

Bilans za rok operacyjny 1937/38

na dz. 30 kwietnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Grunty i budowle zł 1 658 393'32; Urządzenia techniczne zł 1 770 316'22; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 133 427'96; Majątek płynny: Gotówka i papiery procentowe zł 72 328 85; Materiały pomocnicze zł 487 373'62; Gotowe wyroby zł 1 395 343'28; Dłużnicy zł 424 659'67; **Razem zł 5 941 842'92.**

Udzielone gwarancje i kaucje zł 362 490'00; **Razem zł 6 304 332'92.**

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 840 000'00; Kapitał zapasowy zł 365 938'24; Kapitały rezerwowe: Specjalny zł 560 000'00; Kapitał amortyzacyjny zł 2 165 933'63; Rezerwa opodatkowana zł 150 487'00; Zobowiązania — Wierzyciele różni zł 1 743 665'83; Niepodjęta dywidenda zł 18 830'00; Zysk; pozostały z okresu 1936/37 zł 9 665'04; z okresu sprawozdawczego zł 87 323'18; **Razem zł 5 941 842'92.**

Zobowiązania z tytułu gwarancji i kaucji zł 362 490'00; **Razem zł 6 304 332'92.**

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 70 796'40; Koszty fabrykacji zł 2 275 489'80; Koszty kredytu (procenty) zł 69 598'29; Podatki państwowe i komunalne zł 126 591'28; Koszty sprzedaży i dowozu cukru zł 73 665'09; Cukier dla bezrobotnych zł 13 596'00; Odpisy ustawowe zł 62 032'59; Wartość remanentu cukru z ubiegłej kampanii zł 1 122 166'20; Nabyty cukier pozakontyngentowy zł 97 220'63; Niedobór funduszu przewozowego i inne zł 12 111'80; Zysk za okres sprawozdawczy zł 87 323'18; **Razem zł 4 010 591'26.**

MA. — Za sprzedany cukier zł 2 496 524'73; Wartość remanentów na dz. 30/IV 1938 r. zł 1 321 030'78; Melas zł 74 057'37; Wytłoki zł 53 792'16; Zysk na gospodarce rolnej i inwentarzu zł 34 048'89; Dywidenda różna zł 7 327'22; Niepodjęta dywidenda zł 17 360'00; Różnice kursowe zł 6 450'11; **Razem zł 4 010 591'26.** 1805

Czechosłowacka Spółka Akcyjna
Złączone Fabryki Maszyn Rolniczych Fr. Melichar-Umrath i Spółka
Lwów, Gródecka 61

Bilans zamknięcia na dz. 31 października 1937 r.

AKTYWA. — Kasa zł 946'48; Dłużnicy zł 920 904'10; Bank zł 15 014'14; Skład części zamiennych zł 59 624'29; Skład maszyn zł 109 980'66; Skład towaru komisowego zł 34 566'89; Ruchomości zł 11 008'50; Nieruchomość zł 8 148'49; Straty lat ubiegłych zł 232 676'01; Strata w roku handl. 1936/37 zł 47'58; **Razem aktywa zł 1 392 917'14.**

PASYWA. — Wierzyciele zł 4 868'38; Wierzyciele za towar komisowy zł 34 566'89; Centrala w Brandysie n/Łabą zł 979 938'21; Kapitał obrotowy, zatwierdzony przez Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Skarbu zł 120 000'00; Rezerwa na ewentualne podwyższenie kapitału obrotowego, preeliminowana przez Centralę w Brandysie n/Łabą zł 130 000'00; Rachunek przejściowych różnic kursowych zł 123 543'66; **Razem pasywa zł 1 392 917'14.**

Rachunek strat i zysków na dz. 31 października 1937 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 42 191'36; Podatki zł 1 205'56; Amortyzacja ruchomości zł 3 347'50; Amortyzacja nieruchomości zł 981'75; Opusty udzielone ze starych pretensyj w myśl ustawy oddłużeniowej dla rolnictwa zł 9 506'08; Straty na kursie walut obcych, powstałe wskutek spłaty starych pretensyj i zobowiązań zł 10 271'03; **Razem strona Winien zł 67 503'28.**

MA. — Zysk na odsetkach zł 421'26; Zysk na towarach zł 67 034'44; Strata ostateczna zł 47'58; **Razem strona Ma zł 67 503'28.** 1816

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Polska Żarówka „Osram“, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, Plac 3 Krzyży 8 w dn. 20 października 1938 r. o godz. 12.30 z następującym porządkiem dziennym:

1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki w roku 1937/38; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, oraz rachunku strat i zysków za rok sprawozdawczy 1937/38; 5) Ustalenie sposobu zużycia zysku za rok operacyjny 1937/38; 6) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej za ich czynności w roku 1937/38; 7) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 8) Wybór członków Rady i Komisji Rewizyjnej; 9) Wolne wnioski.

Dodatkowe sprawy na porządek dzienny mogą być zgłoszone przez PP. Akcjonariuszów do Zarządu Spółki do dn. 9 października b. r.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody ich posiadania w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, Pl. Trzech Krzyży Nr 8 na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1814

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Miodosytnia i Przemysł
Miodowo-Pszczelniczy „K. Mieszkowski“

w myśl § 15 statutu niniejszym zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 26 października 1938 r. o godz. 18 w pierwszym terminie, o 19 zaś w drugim terminie, w lokalu Spółki przy ul. Sandomierskiej Nr 13 w Warszawie z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1937/38 oraz udzielenie Zarządowi absolutorium; 4) Powzięcie uchwały do podziału zysków za 1937/38; 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Zatwierdzenie budżetu na 1938/39 r.; 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący uczestniczyć w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć na 7 dni przed terminem swoje akcje lub zastępujące je dowody w kasie Spółki.

PP. Akcjonariusze, zamierzający wystąpić z wnioskiem, winni — zgodnie z § 17 statutu Spółki — zgłosić do Zarządu Spółki wniosek na piśmie na dwa tygodnie przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1817

I OGŁOSZENIE

IV NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZY

Polskiej Spółki Akcyjnej „Pharma“ Magister Bolesław Jawornicki
w Krakowie

odbędzie się w sobotę dn. 22 października 1938 r. o godz. 17 (5 po poł.) w sali posiedzeń we własnym gmachu „Pharma“ przy ul. Długiej L. 48 I piętro — z następującym porządkiem dziennym:

1) Otwarcie IV Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia przez Prezesa Rady Nadzorczej; 2) Wybór przewodniczącego; 3) Odczytanie protokołu z XVIII Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia; 4) Powzięcie uchwały o obniżeniu na pokrycie strat kapitału akcyjnego z zł 540 000 na zł 360 000, a więc o zł 180 000, i o odpowiedniej zmianie § 6 statutu Spółki.

PP. Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej $\frac{1}{10}$ kapitału akcyjnego, mają prawo umieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym tego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, jeśli żądanie piśmienne ze wskazaniem konkretnych wniosków zgłoszą do Zarządu nie później jak 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia przy udowodnieniu posiadania powyższej ilości akcji.

Celem wykonania prawa głosowania składają akcjonariusze akcje swoje, tak imienne uprzywilejowane, jak i na okaziciela opiewające, bez arkuszy kuponowych i talonów, najpóźniej do dnia 7 przed Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniem w kasie Spółki, tj. najdalej do dn. 15 października 1938 r. 1810

Kraków, dn. 26 września 1938 r.

Bracia Robylańscy Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu
Wyrobami Stalowymi w Warszawie, Wspólna 36

Bilans zamknięcia za 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Nieruchomości zł 716 845'86; Maszyny i instalacje zł 676 527'92; Ruchomości zł 44 235'03; Razem majątek stały zł 1 437 608'79; II. Majątek płynny: Kasa zł 3 940'37; Banki zł 2 723'59; Papiery wartościowe zł 13 850'00; Weksle zł 157 893'65; Surowce zł 405 580'72; Towary zł 632 331'78; Dłużnicy zł 415 674'05; Razem majątek płynny zł 1 631 994'16; III. Sumy przechodnie zł 14 999'25; **Ogółem aktywa zł 3 084 602'20.**

PASYWA. — I. Kapitał własny: Kapitał zakładowy zł 1 250 000'00; Inne kapitały własne zł 272 647'24; Kapitał amortyzacyjny zł 304 347'15; Razem kapitały własne zł 1 826 994'39; II. Zobowiązania: Akcepty zł 158 510'54; Podatki i świadczenia zł 61 664'79; Banki zł 5 599'00; Wierzyciele zł 673 495'19; Rezerwa na podatki zł 115 000'00; Dywidenda zł 9 550'00; Pożyczka hipoteczna zł 80 000'00; Razem zobowiązania zł 1 103 819'52; III. Sumy przechodnie zł 32 591'24; **Zysk zł 121 197'05; Ogółem pasywa zł 3 084 602'20.**

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty handlowe zł 166 876'18; Koszty fabrykacji zł 1 774 226'45; Koszty sprzedaży zł 21 892'79; Procenty zł 53 365'02; Podatki zł 54 148'81; Odpisy amortyzacyjne zł 59 445'67; Odpisy na straty zł 22 773'52; Rezerwa na podatki zł 35 000'00; Razem straty zł 2 187 728'44; **Zysk zł 121 197'05; Ogółem zł 2 308 925'49.**

ZYSKI. — Sprzedaż brutto zł 2 298 775'32; Dochód z nieruchomości zł 9 087'72; Przeniesiono na zyski zł 1 062'45; **Ogółem zyski zł 2 308 925'49.** 1819

II OGŁOSZENIE

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki Akcyjnej

Łódzkie Wąskotorowe Elektryczne Koleje Dojazdowe

w dn. 22 marca 1937 r. uchwaliło

zmniejszenie kapitału akcyjnego Spółki

o kwotę zł 165 000'00 drogą umorzenia 330 akcji po zł 500'00 każda, będących w posiadaniu Spółki.

Powyższe podaje się do wiadomości — zgodnie z art. 441 K. H., aby dać możliwość ewentualnym wierzycielom Spółki, jeżeli nie zgadzają się na obniżenie, wnieść sprzeciw w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego ogłoszenia.

1776-38-40-42

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Jurata—Uzdrowisko na Półwyspie Helu

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 października 1938 r. o godz. 18 odbędzie się w lokalu Zarządu w Warszawie, przy ulicy Wareckiej 11 mieszkania 1

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

Spółki Akcyjnej Jurata z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Uchwalenie podwyższenia kapitału zakładowego Spółki o zł 1 000 000 do wysokości zł 3 000 000 i w związku z tym zmiana § 7 statutu Spółki przez nadanie mu brzmienia: „Kapitał zakładowy Spółki określa się na 3 miliony złotych — zł 3 000 000 — podzielonych na 30 000 akcji po zł 100 — sto złotych — nominalnej wartości każda” oraz warunków nowej emisji; 3) Wyłączenie dotychczasowych akcjonariuszów od prawa poboru nowych akcji; 4) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów, winni złożyć w Zarządzie Spółki Akcyjnej Jurata w Warszawie, przy ulicy Wareckiej 11 mieszkania 1 posiadane akcje, względnie dowody depozytowe tychże — w myśl § 23 statutu — nie później jak na 7 dni przed dniem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

1815

I OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Kruszwica, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w środę dn. 26 października 1938 r. o godz. 15.30 w pokoju Dyrekcji Cukrowni „Kruszwica” w Kruszwicy, odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok obrotowy 1937/38; 2) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok obrotowy 1937/38; 3) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Uchwalenie podziału czystego zysku za rok obrotowy 1937/38; 5) Powzięcie uchwały w sprawie odpisania części kapitału rezerwowego specjalnego do dyspozycji Akcjonariuszów; 6) Zmiana statutu: a) § 9 ustęp 1 otrzymuje następujące brzmienie: „Rada Nadzorcza składa się najmniej z 5, najwyżej z 7 członków, wybranych przez Walne Zgromadzenie zwykłą większością oddanych głosów”, resztę słów ustępu 1 skreśla się; b) § 16 punkt b otrzymuje następujące brzmienie: „stałe wynagrodzenie na rachunek kosztów handlowych Spółki, wynoszące dla całej Rady Nadzorczej zł 42 000 (złoty czterdzieści dwa tysiące) rocznie, płatne w 12 równych ratach z dołu po zł 3 500 na koniec każdego miesiąca kalendarzowego; o podziale tego wynagrodzenia pomiędzy poszczególnymi członkami Rady, rozstrzyga Rada Nadzorcza”; 7) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej; 8) Wybór rewizorów rachunków; 9) Uchwała co do innych ewentualnie zgłoszonych wniosków w myśl art. 394 Kodeksu Handlowego.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni co najmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia zdeponować w biurze Cukrowni akcje lub kwity na zdeponowane akcje w polskich instytucjach bankowych względnie u notariusza.

Kruszwica dn. 22 września 1938 r.

1809

Zarząd firmy „Browar Związkowy”, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszy, że w dn. 15 października 1938 r. w sobotę o godz. 12 w poł. w kancelarii Notariusza Zygmunta Hübnera, w Warszawie przy ul. Kapucyńskiej pod Nr 6, w gmachu Hipoteki odbędzie się

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZY**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór prezydium; 2) Wynagrodzenie Zarządców.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Grzybowskiej Nr 65.

1804

„Ziarno” Polska Wytwórnia Chleba Zdrowia i Młyn Walcowy

Spółka Akcyjna w Krakowie

Bilans zamknięcia za 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: 1) Grunty zł 68 773'98; 2) Budynki: a) nieruchomości fabr. zł 562 724'61, b) nieruchomości gosp. zł 15 456'25, c) nieruchomości mieszk. zł 46 610'86; 3) Urządzenia techniczne zł 1 165 866'09; 4) Inwentarz zakładowy: a) ruchomości zł 99 602'74, b) samochody zł 47 915'29, c) inwentarz żywy zł 20 067'66; II. Majątek płynny: 1) Gotówka: a) w kasie zł 22 313'01, b) w bankach zł 106'58, c) w czekach zł 4 425'00; 2) Papiery wartościowe zł 5 316'75; 3) Weksle: a) w portfelu zł 6 780'00, b) w inkasie zł 500'00; 4) Udziały zł 7 500'00; 5) Materiały: A) Surowce: a) zboże zł 42 933'69, b) surowce w piekarni zł 5 502'68, B) Artykuły pomocnicze i pędne zł 7 401'99, C) Gotowe wyroby: a) mąka i otręby zł 167 001'20, b) pieczywo zł 512'76, c) dział handlowy skl. fabr. zł 523'45; 6) Dłużnicy: a) odbiorcy w młynie zł 234 500'36, b) odbiorcy w piekarni i cukierni zł 18 089'00, c) dłużnicy za makaron zł 1 797'81, d) filie w dziale mąki zł 10 580'01, e) dostawcy zł 18 409'15, f) różni interesenci zł 398 743'86; 7) Inne aktywa: a) cesje zł 2 682'50, b) kaucje zł 1 637'33; 8) Sumy przechodnie: a) wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 5 909'64, b) niewpłacone opłaty społeczne zł 1 087'70; 9) Straty za lata 1934—1936 zł 70 072'10; **Razem zł 3 061 344'05.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 540 000'00; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 845 689'08, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 25 099'64; III. 1) Zobowiązania: a) akcepty zł 1 530'00, b) banki zł 112 882'28, c) zaległe podatki zł 4 407'97, d) dostawcy zł 69 129'74, e) odbiorcy zł 18 566'96, f) różni interesenci zł 1 388 134'88, g) filie w dziale mąki zł 3'24; 2) Zobowiązania: a) z tytułu operacji handl. zł 7 256'95, b) z tytułu kaucji zł 447'00; 3) Fundusz specjalny różnic kursowych zł 26 057'63; 4) Rachunek niewypłaconej dywidendy zł 3 574'92; 5) Sumy przechodnie zł 13 798'22, a) zaliczone odsetki za okres przyszły zł 858'50, b) niepodjęte wynagrodzenie za XII zł 12 939'72; Czysty zysk za rok 1937 zł 4 765'54; **Razem zł 3 061 344'05.**

Rachunek strat i zysków za 1937 r.

1) Koszty administracyjne zł 157 425'99; 2) Świadczenia społeczne zł 37 610'58; 3) Koszty fabrykacji zł 384 088'77; 4) Koszty sprzedaży zł 43 319'60; 5) Koszty rozwoju zł 54 074'07; 6) Naprawy zł 25 635'64; 7) Koszty kredytu zł 21 020'91; 8) Amortyzacja zł 25 099'64; 9) Podatki zł 63 973'05; Netto zysk zł 4 765'54; **Razem zł 817 014'79.**

Brutto zysk na mące i otrębach zł 436 904'00; Brutto zysk na pieczywie zł 374 660'21; Brutto zysk na makaronie zł 806'24; Brutto zysk w dziale handl. sklepu fabr. zł 152'27; Wynagrodzenie za przemiał na rachunek obcy zł 3 385'17; Wynagrodzenie za ryflowanie zł 1 105'90; **Razem zł 817 014'79.** 1812

Société Générale de Constructions Electriques et Mécaniques

„Alsthom” z siedzibą w Paryżu

Bilans zamknięcia z dn. 31 grudnia 1937 r.

(we frankach francuskich)

AKTYWA — Urządzenia, obrabiarki, budynki 106 346 809'66; Kaucje, podatki do zwrotu, akcje i udziały 27 222 197'11; Surowce, półfabrykaty i roboty w toku 227 201 480'72; Dłużnicy 187 773 257'46; Kasa i banki 15 801 046'12; Na spłatę akcji 5 134 183'00; Straty 6 086 538'98; **Razem 575 565 513'05.**

PASYWA. — Kapitał zakładowy 250 000 000'00; Kapitał zapasowy 7 225 639'32; Obligacje 15 474 000'00; Towarzystwa pokrewne 40 400 000'00; Weksle 39 554 662'86; Wierzyciele 217 777 027'87; Na spłatę akcji 5 134 183'00; **Razem 575 565 513'05.**

Bilans Oddziału w Polsce

AKTYWA. — Kasa, bank, kaucje, Poż. Inw. zł 34 200'38; Skład zł 53 304'66; Narzędzia i umeblowanie zł 2'00; Dłużnicy zł 52 161'33; Strata zł 16 913'19; **Razem zł 156 581'56.**

PASYWA. — Kapitał zakładowy 250 000 000'00; Kaucje i podatki rezerw. zł 3 758'94; **Razem zł 156 581'56.**

Rachunek strat i zysków

AKTYWA. — Koszty handlowe zł 70 144'04.

PASYWA. — Dochody różne zł 53 230'85; Strata za 1937 r. zł 16 913'19; **Razem zł 70 144'04.** 1811

Cukrownia Wierchosławicka, Spółka Akcyjna

w Wierchosławicach

Bilans zamknięcia na dz. 30 kwietnia 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty: a) fabryczne zł 88 885'48, b) staw zł 1 501'00, c) majątność Latkowo zł 480 825'50, razem zł 571 211'98; Budyńki: a) fabryczne zł 1 187 524'43, b) gospodarce Latkowo zł 293 000'00, c) administr. i mieszkalne zł 286 991'69, razem zł 1 767 516'12; Urządzenia techniczne: a) maszyny i aparaty zł 2 941 068'90, b) przybory i narzędzia fabryczne zł 39 644'62, c) kolejka wąskotorowa zł 914 106'74, d) tabor kolejki wąskotorowej zł 258 187'64, e) bocznica szerokotorowa zł 118 507'01, f) tabor kolejki szerokotorowej zł 56 646'67, g) wagi zł 50 558'85, h) studnie i wodociągi zł 60 775'22, razem zł 4 439 495'65; Inwentarz zakładowy i biurowy: Urządzenia biur i laboratorium zł 23 993'86, Urządzenia koszar i mieszkań zł 13 794'97, Urządzenia straży pożarnej zł 4 523'65, Sprzężaj zł 410'00, Inwentarz martwy Latkowo zł 73 168'25, Inwentarz martwy Balin zł 39 492'75, Razem zł 155 383'48; Ogółem zł 6 933 607'23; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 6 378'17; Gotówka w bankach zł 416 276'41; Razem zł 422 654'58; Papiery procentowe zł 61 074'29; Akcje i udziały zł 520 464'32; Razem zł 581 538'61; Materiały magazynów zł 110 243'49; Węgiel zł 12 534'54; Worki zł 8 300'00; Kamień wapienny zł 1 992'00; Razem zł 133 070'03; Półfabrykaty: Wytłoki zł 1 600'00; Melas zł 75 474'39; Razem zł 77 074'39; Gotowe wyroby i towary: Cukier zł 1 495 791'83; Nasiona buraczane zł 3 078'00; Ziemiopłody Latkowo zł 44 734'21; Inwentarz żywy Latkowo zł 69 105'00; Ziemiopłody Balin zł 13 509'25; Inwentarz żywy Balin zł 25 145'00; Razem zł 1 651 363'29; Dłużnicy (Należności z tyt. umów kartel.): Z tyt. operacji finansowych zł 3 648'20; Odbiorcy zł 12 904'28; Różni zł 83 134'70; Różni dostawcy zł 47 695'40; Dostawcy wielkorolni zł 890 091'21; Dostawcy małorolni zł 173 541'92; Razem zł 1 211 015'71; Sumy przechodnie: Wydatki dotycz. okresu przyszłego zł 42 385'83; Majątek płynny ogółem zł 4 119 102'44; Strata bilansowa zł 7 520'86; **Aktywa razem zł 11 060 230'53.**

Przypuszczalne należności zł 40 086'00; Kaucje zł 28 000'00; Dłużnicy za gwarancje zł 115 270'00; Razem zł 183 356'00; **Ogółem zł 11 243 586'53.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 080 000'00; Kapitał zapasowy zł 36 229'89; Rezerwa specjalna zł 567 668'18; Rezerwa wyrównawcza ceny buraków zł 400 000'00; Rezerwa podatkowa zł 1 580'83; Razem zł 2 085 478'90; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 4 578 000'69, b) dopisano za rok 1937/38 zł 112 093'82, razem zł 4 690 094'51; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty zł 1 074 600'00, b) banki zł 1 173 570'30, c) zobowiązania hipoteczne zł 109 031'25, d) zaległe podatki zł —, d) dostawcy wielkorolni zł 94 505'86, f) dostawcy małorolni zł 804'64, g) różni dostawcy zł 34 665'05, h) różni zł 16 939'37, i) niepodniesione dywidendy zł 3 570'00; Zobowiązania z tytułu umów kartelowych: a) z tytułu operacji handlowych zł —, b) z tytułu operacji finansowych zł 1 585 565'38; Zobowiązania razem zł 3 018 641'85; Rachunek przejściowy różnic kursowych zł 181 966'03; Sumy przechodnie: Dochody dotyczące okresu przyszłego zł 8 444'09; Pozostałość zysku z roku 1936/37 zł 1 055'15; **Pasywa razem zł 11 060 230'53.**

Przypuszczalne wierzytelności zł 40 086'00; Weksle kaucyjne zł 28 000'00; Weksle gwarancyjne zł 115 270'00; Razem zł 183 356'00; **Ogółem zł 11 243 586'53.**

Uwaga. — Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych zł 203 276'84.

Rachunek zysków i strat na dz. 30 kwietnia 1938 r.

STRATY. — Koszty fabrykacji zł 2 765 884'74; Odpisy na amortyzacji zł 112 093'82; Razem zł 2 877 978'56; Koszty administracji ogólnej zł 153 964'78; Podatki państwowe i komunalne zł 133 207'54; Razem zł 287 172'32; Koszty sprzedaży zł 287 831'85; Koszty kredytów zł 143 752'49; Różne odpisy straconych dłużników zł 111 935'21; Strata na udziałach zł 40 550'68; Różnice kursowe na papierach i obcych walutach zł 2 597'36; Odpisy bezpośredniego zużycia zł 5 721'20; **Straty razem zł 3 757 539'67.**

ZYSKI. — Pozostałość per 1/V 1937 r. zł 1 005'15; Cukier zł 3 462 861'24; Melas zł 109 680'92; Wytłoki zł 35 739'15; Różnice kursowe na walutach zł 34 365'91; Zwrot sum dawniej

spisanych zł 363'24; Zysk z sprzedaży urządzeń fabrycznych zł 2 580'40; Zysk z majątku Latkowo zł 77 193'94; Zysk z majątku Balin zł 27 234'01; Strata okresu 1937/38 zł 6 515'71; **Zyski razem zł 3 757 539'67.**

Zarząd: (—) Dr Levy, (—) Karol Ruszczyński, (—) Dr Nowakowski.

Księgowy: (—) A. Józwiakowski.

Zgodność bilansu oraz rachunku strat i zysków per 30/IV 1938 r. z książkami handlowymi i inwenturami firmy „Cukrownia Wierchosławicka” Sp. Akc. niniejszym potwierdzamy. „Powiernik” Spółka Rewizyjno-Powiernicza Thiel i Marcińiak (—) Marcińiak, dypl. i przysięgły rzecz. książk.

1818

Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych

Bilans za czas od 1 listopada 1936 do 31 października 1937 r.

I. Majątek stały: 1) Grunty zł 628 888'22; 2) Budyńki przemysłowe zł 5 426 354'94; 3) Budyńki mieszkalne zł 889 665'38; 4) Urządzenia przemysłowe zł 17 650 738'01; 5) Ruchomości zł 929 467'32; 6) Nadania zł 3 354 840'40; 7) Inwestycje w toku zł 39 904'05; Razem majątek stały zł 28 919 858'32; II. Majątek płynny: 1) Zapasy gotówki i efektów zł 3 092 397'64; 2) Zapasy produkcji zł 2 421 707'89; 3) Zapasy materiałów pomocniczych zł 1 658 553'15; 4) Dłużnicy zł 1 947 558'67; Razem majątek płynny zł 9 120 217'35; III. Inne aktywa: 1) Nierozdzielone straty z lat ubiegłych zł 3 774 302'75; **Razem suma bilansowa zł 41 814 378'42.**

Sumy pozabilansowe.—Gwarancje, akcepty itd. zł 168 466'00.

I. Kapitały własne: 1) Kapitał akcyjny zł 20 000 000'00; 2) Fundusz odnowienia zł 727 326'59; 3) Fundusz amortyzacyjny zł 12 878 059'24; Razem kapitały własne zł 33 605 385'83; II. Zobowiązania: 1) Wierzyciele zł 2 258 863'58; 2) Pożyczki zł 5 514 835'90; Razem zobowiązania zł 7 773 699'38; Zysk za rok sprawozdawczy 1936/37 zł 435 293'11; **Razem suma bilansowa zł 41 814 378'42.**

Sumy pozabilansowe.—Gwarancje, akcepty itd. zł 168 466'00.

Rachunek strat i zysków

I. Koszty. — 1) Koszty produkcji sprzedanej zł 8 464 605'48; 2) Koszty handlowe zł 5 894 117'85; 3) Koszty finansowe zł 136 167'08; 4) Koszty administracji ogólnej zł 814 711'72; 5) Wspólne koszty techniczne przeds. zł 199 625'61; 6) Koszty poszukiwań pionierskich zł 523 000'01; 7) Koszty badań naukowych zł 177 568'38; 8) Nadzwyczajne straty zł 223 519'42; Razem koszty zł 16 433 315'55.

II. Dochody. — 1) Dochody ze sprzedaży zł 21 054 289'62; 2) Dochody finansowe zł 201 850'48; 3) Dochody inne zł 20 230'99; 4) Nadzwyczajne zwroty zł 51 071'37; Razem dochody zł 21 327 442'46.

Zysk brutto zł 4 894 126'91.

III. Amortyzacja i odpisy zł 4 458 833'80; Zysk za 1936/37 r. zł 435 293'11.

1813

Leon Hufnagel, członek Zarządu Spółki Akcyjnej

Zakłady Przemysłowe Młyn i Tartak Parowy „Piaski”, Spółka Akcyjna w Lublinie

na zasadzie uprawnienia, nadanego przez Walne Zebranie z dn. 22/IX 1937 r. wzywa akcjonariuszy nazwanej Spółki Akcyjnej na

WALNE ZEBRANIE

odbyć się mające w dn. 21 października 1938 r. w lokalu notariusza Piotra Gnoińskiego w Lublinie przy ul. Królewskiej 17 o godz. 4 w pierwszym a o godz. 5 w drugim terminie z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie człon. Zarz. Leona Hufnagla o powstałej sytuacji, wywołanej przez wystawienie na licytację nieruchomości Sp. Akc. przez Berka Ślimaka i Czarną Ślimak, małżeństwa, członków władz Spółki Akcyjnej; 3) Powzięcie niezbędnych uchwał, celem zabezpieczenia praw wierzycieli i akcjonariuszy Sp. Akc.; 4) Wolne wnioski.

Prawomocne zebranie odbędzie się w razie nieprzybycia przepisanej większości w pierwszym terminie, w terminie drugim bez względu na ilość obecnych akcjonariuszy. 1807

280 STRON DRUKU

8 ILUSTRACJI WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACJI JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ LUDOWY W POLSCE

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

Cena zł 10'00, z przesyłką pocztową zł 11'00

Do nabycia w Administracji tyg. „Polska Gospodarcza” w W-wie,
Elektoralna 2, oraz w księgarniach, bazarach przemysłu ludowego itp.

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE

NAFTĘ OSWIETLENIOWĄ,
PEYMUSOWĄ I SILNOPŁO-
MIENNĄ, ETER NAFTOWY.

O L E J E

KOŹYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARDARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SINOCYKLOWE, BEZBARWNE.

S M A R Y

STARE I PÓŁPEYNE, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

PARAFINĘ I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPORĘ, IZOLACYJNE, DROGOWE

KOPALNIE WŁASNE.

RAFINERIA W DROHOBYCZU

ODZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.
STACJA BUNKROWA W GÓRNI.

STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.

*Zob. Eksp. Fabryki olejów
Fabryki w Lwowie*